

Syntaxis Jacobi Marini Wertensis, scholae Buschiducensis gymnasiarchae ...

<https://hdl.handle.net/1874/341275>

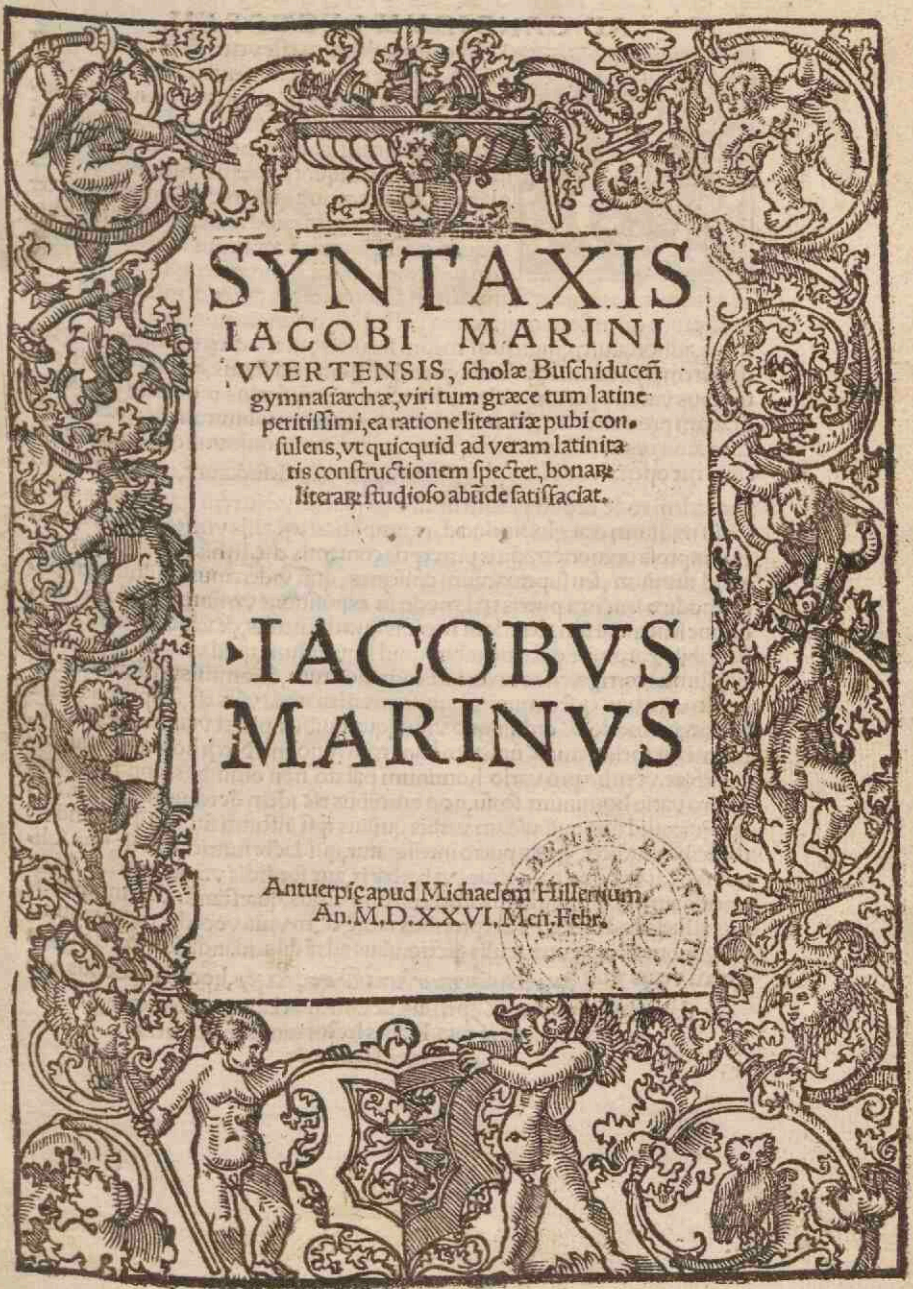
Litterae Latinae

Quarto n°. 88,

Rariora

X. qu.
88

No 230. H*

SYNTAXIS IACOBI MARINI

VVERTENSIS, scholæ Buschiducei
gymnastarchæ, viri tum græce tum latine
peritissimi, ea ratione literariæ publi con-
sulens, ut quicquid ad veram latinita-
tis constructionem spectet, bonarum
literarum studio abunde satisfaciatur.

IACOBVS MARINVS

Antuerpiæ apud Michaelen Hillerium
An. M. D. XXVI. Men. Febr.

Ex donatione Hub. a Buiset.

AD CANDIDVM LECTOREM.

SVM cuiq; pulchrum esse vetus est proutumq; ver-
 bum. Scribere plures commentaria de constructio-
 ne partium orationis, & cui sua non sint visa ceteris
 meliora existimo vix vllū inuenias, alioquin (nisi
 demens) scribendi labori peperisset. Scripsimus &
 nos ante annos aliquot de eadem, fueruntq; quibus
 placere, fuerūt contra quibus displicere, nobis cer-
 te nunq̄ vsq; quaq; id quod amicis nostris ingenue
 aliquoties facti sumus. Scripsimus enī tum secuti nō
 tam iudiciū nostrū, q̄ mores temporis illius, quo
 videbamus nos inueteratū iam in scholis nostris docendi morē subito sine
 multorum offensione mutare non posse. Porro nunc iterum atq; iterū admo-
 nitus, adhortatusq; iudiciū meum sequer, in aliamq; formam compen-
 diosorem Syntaxim mutarem, quāq̄ aliq̄ diu reductatus, laborē (vt mihi po-
 tioribus vacanti parum vtilem) detrectaui, considerans modicam hinc mihi
 gratiam prouenturam, & multorum me censuram subiturum. Victus tamen
 cum amicorum adhortatione, tum ratione communis utilitatis tandem ac-
 cinsi me operi, in quo licet plures non *παρεργῶσ* desudauerunt, nō tamen omni-
 bus eadem eodē modo placuerunt. Alijs placuit versu rem tradere, alijs quod
 versu traditum erat glossis elucidare, amplificareq; alijs vtūq; prestare, non
 nullis prosa oratione traditis præceptis contentis esse. In his nos aliud parum,
 aliud nimium, seu superuacuum censentes, quū videremus multum tempo-
 ris modico fructū a pueris teri, modo in expositione versuum, modo in colle-
 ctione sententiarum, deinde in frigidis quaestunculis, & saepe ad rem nihil fa-
 cientibus, parumve discernentibus quid sequendum, quid vitandum, tandem
 ausi sumus corrigere nos iuxta iudiciū nostrum, & omitti versibus, quibus
 nemo veterum (q; sciamus) in huiuscemodi materia vsus est, scripsimus hanc
 Syntaxim modo & ordini, quo vides, qua quibus placet vtantur, quibus nō,
 inueniant meliorem, & nostram hanc rodere nolint. Neq; hos tamen augur-
 or defore, vt enim pro vario hominum palato non omnibus sapiunt eadem,
 ita pro vario hominum sensu, non omnibus est idem de rebus iudiciū. Sūt
 qui quicquid suis quibusdam verbis quibus ipsi instituti sunt, scriptum nō est
 difficilius iudicēt, q̄ vt a puero intelligatur, qui lacte nutriendus sit, non soli-
 no cibo, at hoc non eo spectat, vt barbaris, aut sordidis vtamur verbis, hisq;
 teneras aurículas imbuamus, imo corrupamus, quæ statim, & semper opti-
 mis assuescere debent. Præceptoribus tamē dum viua voce docent, non nunq̄
 vulgaribus v̄bis, et vernaculis dictionibus ad rē dilucidandā vtendū est. Iuxta
 gratiū vetus v̄bū *ἀμαθῆστερον πρὸς ἑμὲ ἢ σαφέστερον*, hoc est indoctius quo-
 dam modo, loquere & apertius, sic tamen vt latine loquentes fugi-
 ant barbara & inepta. Habes lector candide rationem
 iudiciū mei, Bene vale.

NONNULLIS ET GRÆCIS ET LATI-
 nis, qui de partium orationis constructione scribere a li-
 teris exordium sumere placuit, q̄ hæ prima sunt vocis hu-
 manæ materies indiuidua. Non enim quocunq; modo
 connectuntur inter se ad syllabæ constitutionem, sed (vt
 Græca vox *σοιχεῖδῦ* indicat) ordine congruo eūt, & com-
 posite ordinate constituunt orationem. Vnde literas veri-

fimiliter appellatas dicunt authores, quasi legitimas, eo q̄ legenti iter ostendit
 A literis idem recipiunt syllabæ. nam ex his coeuntes iuncturæ congruo or-
 dine dictionem perficiunt. Consequens igitur est, vt etiam dictiones cum par-
 tes sint perfectæ orationis aptam structuram recipiant, & hic nobis scopus in
 presentia est. Quemadmodum itaq; literæ apte coeuntes faciunt syllabas, &
 syllabæ dictiones, sic dictiones orationem. Est enim oratio comprehensio di-
 ctionum aptissime ordinarum. Syllaba comprehensio literarum aptissime
 coniunctarum, dicta *παρὰ τὸ συλλαμασόντων τὰ γράμματα*, id est compræ-
 hendendo literas.)

¶ Literarum alix per se vocem perficiunt, vt illæ, quas vocales appellamus.
 Alix strepitum quendam, vt consonantes omnes, quæ vocem sine complexio-
 ne vocalium non perficiunt. Vnde dictæ sunt consonantes, quia simul cum
 vocalibus sonant. Quare vocales sunt vel vt spiritus & animæ, quæ per se
 mouentur, & mouent corpora. Consonantes vero sicuti corpora, quæ nec per
 se sine anima moueri possunt, nec animos mouent, sed ab illis mouentur, sic
 consonantes sine vocalibus immobiles sunt. Vnde & Hebræi sua puncta,
 quæ vocalibus latinis æquantur, spiritus non absurde vocant, quia vocem li-
 teris inspirant, sine quibus etiam illæ ipsæ quæ apud eos vocales dicuntur si-
 lent, & mutæ sunt.

¶ Consonantiū rursus alix sonant imperfectius, & mutæ vocant, aut insonæ
 ab Apuleio. Aliq̄ perfectius, vt semiuocales, quas & semifonantes idē vocat.

¶ Vocales latinæ sunt quinq; & vna græca ypsilon, qua vtimur tantū in di-
 ctionibus græcis, vlt a græcis deductis, vt hypocrisis, hypoplytus, hyems.

¶ Vocalium alix præpositiua, alix subiunctiua. Præpositiua tres sunt, a, e, o,
 quæ in diphthongis alijs præponuntur. Subiunctiua item tres sunt, e, u, i, quæ
 præpositiuis subiunguntur. Ex his fiunt diphthongi quinq; æ, œ, au, eu, ei, vt
 æs, poena, aula, curus, orphei. Sed ei græca potius est, q̄ latina, antiquis vsu fre-
 quentata, nunc autem pene explosa, quam tamen hodie pleriq; docti in vsu
 reuocare conantur in accusatiuis pluralibus nominum tertix declinationis,
 quorum genitiuus desinit in ium, & potissimum quæ genitiuum singularem
 habent similem nominatiuo, quod equidem probamus, quo omnia distincta
 magis, minusq; confusa sint & obscura, sic dicunt omnes pro omnes, tres p
 tres. Alij hæc per i monophthongon scribenda censent, omnis, tris.

¶ Syllaba abusive ex vna litera constare potest, & ea vocali, & inde vsq; ad sex
 procedere, vt a, ab, ars, mars, stans, stirps.

¶ Non plures q̄ tres consonantes possunt præcedere vocalem in eadem sylla-
 ba, nec rursus nisi tres consequi. Hoc tamen notandū est, q̄ si antecedant tres
 consonantes vocalem, non possunt nisi duæ consequi, vt monstrans. Et te-
 num si consequantur tres non possunt antecedere nisi duæ, vt stirps. Si antece-
 dens syllaba terminet in consonantem, necesse est etiam sequentem a consonā.
 te incipere, vt artus, ille, arduus, nisi sit compositum, vt abeo, adeo, pereo. Quia
 omnis consonans posita inter duas vocales in eadem dictione simplici cum
 sequente est iungenda,

¶ Quocumq; consonantes in principio dictionis connectunt, in medio non sunt separanda, quod intellige de simplicibus, ut in probrum b, & r, non separantur, quia connectuntur in brevis, sic in omnis, m & n non separant, quia connectuntur in mna. ita agrestis, quia grauis, duplex quia plebs, astrum, quia stratum, pestis quia stips. Sed in sanctus n non connectitur cum ct, quia nulla est dictione ab nct incipiens, neq; in vncus, quia non est ab nc incipiens.

¶ Eadem consonantes, nunquam connectuntur in eadem syllaba, igitur bellum, terra, lippus, foccus, & similia semper separantur.

¶ Dictione pars minima in constructione orationis. Dicta a dicendo, quod dicat. I. scet aliquid. In multis simile quiddam & in elementis, & in syllabis, & in dictionibus, & orationibus est videre, geminat enim non solum elementum, ut reliquias reddo, sed etiam syllaba, ut leleges, tutudi, peperci. Sistrum & dictione, ut Memeadsum qui feci, inquit Virgilius. Et oratio, ut si dicamus, Poeta magnus fuit Virgilius, Virgilius fuit magnus poeta. Deficit quocumque nonnunquam & litera, ut scribit per se uult, audacter, per audaciter. Et syllaba, ut comoritur comouerit. Et dictione, ut Verbs antiqua fuit, tyrii tenuere coloni, deest enim quod. Et oratio, ut apud Terentium in eunucho: Ego ne illam, quam illum, quam me, quam non? Deest enim unicuique constructione plene orationis. Ego ne illam, quam illam, digner aduictu meo, quam illum? propositum mihi, quam me? spreuit, quam non? me suscepit heri. Rursus superabundat nonnunquam litera, syllaba, dictione, & oratio. Sed de his amplius in libello de schematis & tropis.

¶ Quomodo autem litterarum ratione vel scripturae inspectione vel aurium sensu iudicamus. Sic etiam in dictionum ordine ratione constructionis iudicamus utrum recta sit an non. Quod si inconuenientia litterarum vel syllabarum, vel eis accidentium in singulis dictionibus fuerit barbarissimus fit. Sed si incongrua dictionum constructio fuerit, solocissimus. Barbarissimus enim viciū circa dictionem est. Solocissimum viciū circa orationem quorum foeditas in primis cauenda est. Circa hæc & de his grammatica speculatione & ars.

Rhetorica est recte loquendi, recteque scribendi scientia, ratione, auctoritate, consuetudineque constans: dicta a grama quod est littera, quasi literalis ars, vel per se, eo quod a literis incipiat. Ratione prestat per se analogia, nonnunquam etiam etymologia.

¶ Analogia est ratio quodammodo per similitudinem declinandi, quam quiddam latine, per proportionem vocat. Eius hæc vis est, ut id quod dubium est ad aliquod sibi, de quo non queritur referat, ut incerta certis probet, hac via deprendit in nominibus aut genus aut declinatio. Genus, ut si queratur, funis masculinum sit an femininum, simile illi sit panis, funis ergo dicimus secundum analogiam esse masculini generis sicut panis. Eadem in verbis quoque ratio est. Sed quoniam non per omnia ratio analogie duci potest, & ipsa sibi plurimis in locis repugnat, meminimus in multis debile & manca esse ratione analogie. Vnde recte dicitur a quodam est, nulla disciplina minus rationis & plus observationis habere quam grammatica.

¶ Etymologia est quod verborum originem inquirat, ut frater secundum etymologiam dicitur quasi fere alter, soror quasi seorsum nata, lepus quasi leuipes, vulpes quasi volipes, & reliqua id genus.

¶ Interpretatione nominis greci etymologiam vocant, in topicis est locus ab etymologia, quem Aristotele & Cicero definitioni subiungunt. A Cicero latine notatio dicitur, ad verbum sonat veriloquium. Atque etymologia de omnibus dictionibus dari non potest, sed solum de his quæ rebus impostæ sunt, & quæ sua in positione connotant earum rerum proprietates.

¶ Auctoritas ab oratoribus & historicis peti solet. Nam poetas metri necessitas excusat, nisi quoniam nihil impedire in viroque modulatione pedum, alterum malunt.

3
qualia sunt apud Virg. Imo de stirpe recisum. Ah silice in nuda & silia. Quā
summoꝝ in eloquētia viroꝝ iudiciū p ratione sit, hæc Fabius in primo. Dio-
medes v̄o Auctoritas (in q̄t) in regula loquēdi nouissima est. nāq̄ vbi oia de-
fecerint, sic ad illā quemadmodū ad anchorā decurritur.

¶ Consuetudo tñ & auctoritatē & rationē & regulā supauit, q̄ (vt Gelli pat)
dñā rerū est, maximēq̄ v̄boꝝ. & vt Fab. Quintil. certissima loquēdi magistra
est. Nō ex regulis lingua constat, sed regulæ ex lingua colligi possunt. Et gr̄a-
matici q̄ eas collegerūt, linguæ latiūꝝ custodes sunt nō auctores, vt in q̄t Sene-
ca. Quū igitur ex vsu loquēdi idioma linguæ orjai, nō mirū est multa dere-
gulis excipi, & sepe plura q̄ sub regulis continēant, vsus solus ipse loquēdi ma-
gister est quē penes est virtus & vis & norma loquēdi.

¶ Grammaticæ partes duæ sunt, Methodice & historice. Methodice est q̄ artis
pcepta demonstrat, seu recte loquēdi rationē ostendit, cum qua etiā scribēdi ra-
tio coniuncta est, quam gr̄aci ὀρθογραφία dicunt. Hæc etiā historice, i. fini-
tū a Diomede dicitur.

¶ Historice est enarratiua gr̄matica q̄ circa auctoꝝ enarrationē ysa, quā pce-
dit emēdata lectio, quare & exegetice, i. expositiua enarratiua nominat.

¶ Grammaticæ officia (vt asserit Varro) constant in partibus quatuor, lectione,
enarratione, emēdatione, & iudicio. Lectio est varia cuiusq̄ scripti enūciatio
seruicis dignitati psonæ, exprimēsq̄ animi cuiusq̄ habitū. Ad hæc q̄q̄ vt emē-

data sit requiritur πρῶτον ἰσῶν. i. accētus obseruatio, q̄ est tonus & tenor & mo-
deramentū vocū. Enarratio est obscurorum sensuū, quaestioñūve explanatio.
Emēdatio est correctio errorū q̄ p scripturā dictionūve fuit. Iudiciū est q̄ oēm
orationē recte vel minus q̄ recte, pnunciatā specialiter indicamus. Vel est exi-
stimatio qua poema ceteraq̄ scripta ppendimus. Recte igitur in q̄t Fabius, q̄
hæc pfectio plus habet in recessū q̄ in fronte, pmittit. Quo minus sunt ferēdi,
q̄ hæc artē vt tenuē ac ieiunā cauillant. Quæ necessaria est pueris, iucunda seni-
bus, dulcis secretorū comes, & q̄ vel sola omni studioꝝ genere plus habet ope-
ris q̄ ostentationis, hæc ille.

¶ Syntaxis. i. constructio est congruus contextus partiū orationis in oratione.
Constructionū alia est congrua sensu & voce, vt Phyllis amat corylos. Alia
sensu & nō voce, vt populus dixerūt, turbarūt. gens armati. Alia voce & nō
sensu, vt Venetiæ abūdant diuitijs, Athenæ doctē fuerūt in gr̄acia, Porro (vt
Priscianus p̄cipit) Ois constructio, quā gr̄aci σύνταξι vocāt ad intellectu vo-
cis reddēda est. Quicqd tñ a claris in eloquētia viris dictū inuenerimus, id in-
dubitātē latine dici posse credamus. Imitemurq̄ hoꝝ quencq̄ vel in suo gñe,
vt poetā in carmine, historicū in historia, oratorē in oratione soluta. Habēt enī
& poetæ & historiographi suas quasdā figuras oratori nō imitandas. Omni-
bus tamē his adhibendū est acie iudiciū, haud enī oia q̄ omnes dixerunt vtiq̄
perfectissima sunt.

¶ Ex partibus orationis principatū tenent nomē & ybum. sine alijs enī parti-
bus fieri possēt perfecta oratio, sine his v̄o minime. Nihil autē interest nomē
accipere siue pronomen, quod loco nominis ponitur, quod in prima & secun-
da persona non habemus nisi in vtō, qui est secundæ personæ. Nomina igitur
omnia per omnes casus, excepto vtō, sunt tertiæ personæ. Et omnis nūis est ter-
tiæ personæ, præter ego & nos, quæ cum suis obliquis sunt primæ personæ, tu
& vos quæ cum suis sunt secundæ. A nominis igitur & verbi constructione
quæ perfectam faciunt orationem incipimus.

¶ Constructio verbi cum ntō.

Verbū psonale exigit ante se nūm expressum, vel subauditū eiusdem numeri & personæ, vel aliquid vice nūi, vt Ego doceo. Tu discis. Aristoteles deambulat. Nos fallimur. Illi lugent. Vos gauderis.

¶ In v̄bis primæ & sc̄dæ psonæ subauditū nūi, pnois, vt scribo scribis. Quē nō exprimimus nisi duabus de causis. Prior est causa discretionis, vel distinctionis, vt ego scribo & non alius qs. Nos dicimus & nō alij. Ego quidē ad sui, tu v̄o nō. Secunda est causa maioris significatiōis. Et p̄cipue q̄n in principio orationis ponunt hm̄oi, pnoia emphasim quandā hnt, præ se q̄ ferunt grauitatē narratiōis, vt in illo Terētij: Ego tibi furcifer si viuio ostendā, q̄ d̄sit periculi d̄m fallere. Itē. Tu cano capite amas senex neq̄ssime? Ego sic existima: b̄a patres conscripti, q̄ vestrā amicitia colerent maxime tutos esse. Nos aperte dico negligim⁹ salutē nostrā. Hæc oia cū pnoibus significatiōra sunt, sine vero eis languidiōra. In aliquibus etiam tertiæ psonæ certus subauditur nūi, vt Aiunt, dicunt, ferunt, phibent, ita loquunt. sup. hoies.

¶ Vice nūi ponuntur, quæ cūq; nūi casus non sunt, de q̄bus v̄bū psonale p̄dicatur, vt Q̄d foror relinquit me solā ministrare nō est tibi curę, vbi tota orō ponitur loco nūi cū v̄bo est. Teren. Difficile est senibus dare v̄ba. Hora. Res gerere & ostēdere ciuibus hostes Attingit solū Iouis. Hic torū illud, res gerere & ostēdere ciuibus hostes captos, ponitur vice nūi cum v̄bo attingit. Itē verbum infinitū, vt Mentiri est p̄ctm̄, Itē aduerbū, vt Satis v̄boz est. Partim hominū venerūt. Tibi diuitiarū affatim est.

¶ Collectiua vt q̄ in singulari nūero multitudinē fecant interdū a v̄bo discrepāt, nā singularibus & pl̄ibus iungunt v̄bis, vt Pars in frustra secant. Itē distributiua, vt Vterq; deludunt etiā recte Vterq; deluditur. Pars secat.

¶ Verba impersonalia nullū casum requirūt a se, vt Viuit ex raptō. Statur hic ad hunc modū. Pœnitet, tedet, pudet. Quoz veteres aliqua psonaliter cū nō p̄tulerūt, vt Terē. Quē nec pudet quicq; nec metuit queng. Hei mihi nō te hæc pudet. qd̄ nūc dicimus, nō te horz pudet, q̄ græco more dicta sunt, apud quos ἀσύντακτα personale est. Sic & pœniteo apud vetustissimos, quemadmodū a, pud grecos μεταμελλέω & μετανοέω

¶ Sunt v̄ba q̄z actus ad solā naturā p̄tinet, & tanq̄ impersonalia nullū casum exigit, vt Pluit, ningit, rorat, grādinat. Itē lucefcit, diefcit, noctefcit, vespascit, diluxit. Quæ exponunt p̄ v̄bū est vel fit. Itē fieri potest, p̄ possibile est, fieri soler, fere fit, male fit, bene fit. Et ipsum est impersonaliter & absolute ponit, p̄ cōtingit. Hora. Interdū populus rectū videt, est vbi peccat.

¶ Plures nūi copulati habebūt v̄bū plurale, vt Socrates & Plato disputāt. Porro si hm̄oi nūi fuerint diuersæ psonæ v̄bum respondebit digniori. Prima autē psona est dignior sc̄da, & tertia: & sc̄da dignior tertia, vt hoc ego tuq; sum⁹. Ego & frater meus amamus te, Tu & ille ambulatis. Ego & tu & frater me⁹ ambulamus. & in his est figura syllepsis. i. cōceptio.

¶ Syllepsis siue Cōceptio est, q̄n dignius cōcipit indignius ad suū p̄fe, scilicet v̄bū vel adiectiū, Q̄d tribus modis fit, ḡne, nūero, & psona. Ḡne, vt masculi, nūi (qd̄ dignius est) concipiat fcemininū & neutrū: fcemininū v̄o neutrū. & hanc vocāt conceptionē p̄genus, vt Ioannes & Catarina sunt docti, Pyrrhus & hoc aīal sunt tui, Martha & hoc aīal sunt nostræ. Numero vt pl̄is concipit singularē, vt Cœli & terra latent. Persona vt prima cōcipiat sc̄dā & tertiā & sc̄da tertiā, vt in exēplis supra positis. In his oibus expressam conceptionem esse dicimus, eo q̄ diuersa ḡna, diuersi nūeri & diuersæ psonæ exprimunt. Tācitā quandā conceptionē dicim⁹, q̄n vel diuersæ psonæ, vel diuersa ḡna intellegunt in distributiua vel collectiua: nūc v̄bū respondebit psonæ digniori intel

lecte & adiectum substantiuo digniori, vt Plau. Vterq; sumus defessi sperere, sci
licet ego & tu. Idē. Vterq; accubitu atatis. Idē. Neuter ad me iretis cui quimo-
nia. Hora. Iactamus iam pridē omnis te Roma beatū, qā psona loquēs simul cū
ceteris Romanis includit psonā suā dicit iactamus, nō iactatis. Sed si duā v^l
plures tertie psonę in hmōi noibus intelligant, dicim⁹ ad hūc modū, vterq; de
ludunt dolis. p Symptōsim, q̄ tū fit qñ collectū vel distributū singularis nu-
meri reddit v^o v^l adiectiuo plurali, nō gratia vocis sed gratia sensus, vt vter
q; infansit, inquit Plau. de Phedromo mare, & Planesio foemia. Itē Ouid. de
Marte & Venere, Impliciti laqueis nudus vterq; iacent.

¶ Aliqua sunt nomina formatione pluralia, & significau singularia, non ta-
men singularibus sed pluralibus coniungunt verbis. vt Athenæ philosophia
claræ fuerunt, non clara fuit.

¶ Noia q̄ adherent pronomini primæ vel secundæ personæ, sine coniunctio-
ne media, illius sunt psonæ cuius est p nomen. Eadē ratio est de p nominibus
possessiuis & participijs, q̄ adiectiua sunt nullius personæ. Nulla igitur in his
discordantia est Ego Petrus scribo. Tu deus meus viuus. Nos tristes lugemus
discordantia est Vos timidi fugitis. Ego meus q̄ mea sunt curo. Vos lugentes gaudebitis. In
q̄bus oibus dicitur licet esse concordantiam nū cum verbo personali, & totum
quod pponitur v^o ratione p nominis esse primæ vel secundæ personæ, lūni,
ores in his dicunt esse figurā Euocationē, cuius nullā apud veteres mentionē
factā inuenimus. Sed eatenus figura videri possit q̄ in his est breuitas q̄dam
sermonis remota a ratione loquendi primū se offerente, vt dicā Ego deus tuus
viuo, pro ego ens, vel q̄ sum deus tuus viuo.

¶ Relatiua q̄q; quia semper subiunctiua sunt suorum antecedentiū, illius perso-
næ sunt cuius antecedentia, & vbum quod subiungitur debet esse illius pso-
næ cuius est antecedens, vt Ego qui scribo, non qui scribit, ita, tu qui scribis, il-
le qui scribit, nos qui scribimus &c. Donatus igitur recte dicit fieri solocismū
per personas in hoc: Danaī qui parent aridis q̄ primum arma sumite, pro qui
parentis. Simile est in illo psal. In atrijs tuis Hierusalem quæ ædificatur vt ciui-
tas, pro quæ ædificaris. Valla ait. Nimirum non consulto sic dixit interpres,
sed per imprudentiam deceptus participio græco passiuo temporis præsentis,
ὀμιλοῦμαι in q̄ ipse resoluēdo indiligens fuit sicut alibi deceptus est in arti-
culo græco. Benedicite aquæ oēs q̄ sup cælos sunt dñō, p eo qd est, q̄ super cœ-
los estis τὰ ὑπὲρ αἰῶν τῶν οὐρανῶν. Alibi idem dicitur emēdatis libris haberi
vbum secundæ personæ, & iterum, Benedicite cete & omnia quæ mouen-
tur in aquis, pro, quæ mouemini. hic eum articulus cum participio decepti,
τὰ κινουμένα.

¶ Per intellectionem p nominis nū tertie personæ construuntur cū v^o bis pri-
mæ & secundæ personæ vt Gaudeamus oēs. Virgī. Non oia possulum oēs.
Et lætum cuncti celebremus honorē. Idem. Quo sæpe solemus postores ouitē
teneros depellere foetus. In epistola Pauli. Multi vnum corpus sumus.

¶ Fit in pnoibus idē & ipse. Virg. ijdem venturos tollemus ad astra nepotes
Ipse vrbem repeto, Ipsa manu mortē inueniā. Ipse feci. Ipse fecisti. Ipse fecit. Ip-
si fecimus &c. Vnde αὐτοσ quod est ipse latine, græci τριπῶσω πομ id est triū
personatum vocant, q̄ in tribus personis accipitur, pro ἐγώ & pro σὺ & pro
ἐκεῖνος, hoc est pro ego, tu, & pro ille. Vocant etiam ἐπιταγματικὸν hoc est
appositiuum vel subiunctiuum, eo quod subiungitur alteri pronomini, sic &
nostri, Ego ipse, tu ipse, ille ipse, Tale vero, Ille ego qui quondam gracili modū

latus aucena. &c. p̄posterū est & poeticū magis q̄ oratorū. Quāuis igit̄ inue-
niantur etiā alia p̄noia figurate sic cōiuncta p̄ diuersas p̄sonas, vt ego ille, tu
ille, hic ille, vt Virg. in. i. æne. Tu ne ille Aeneas quē Dardanio Anchise. Terē.
Hic ego ille ne credas te Dauū ludere. Non tñ q̄ modo ipse sine alio p̄noie pos-
test v̄bis primæ & secūdæ p̄sonæ adiungi: vt ipse facio, ipse facis. In his recentio-
res quidā dixerūt esse implicitā euocationē. Prisci, tñ cenfer, si tollamus p̄-
noia ab hac cōstructione Ego Prisc. scribo, tu Apolloni⁹ scribis, dicēdo Prisci.
scribo, Apollonius scribis, solcecisimū facimus & incōgrue dicimus. Certū est
verū id esse nisi p̄ intellectu fiat. p̄nois tēte etiā Probo grāmatico. Val. ait ma-
le p̄ solū p̄priū nomē dici, qd facis Seruius? Aut p̄ nomē appellatū sine p̄no-
mine, qd facis dñs meus? nisi tali mō. qd sedes inter seruos dñs: hic subintelli-
gitur ens, ibi subintelligi non potest. Hactenus dictū est quo modo plures nū
construuntur cum vno v̄bo vnico sensu.

¶ Construuntur quoq; plures nominatiui cū vno v̄bo pluribus sensibus sche-
mate aliquo vt Prolepsis vel Zeugmate.

¶ Prolepsis est p̄sumptio v̄bi cū nō multitudinis, q̄ deinde in partes ordinate
diuidit̄. A Donato et Diomede diffinit̄. p̄sumptio rerū ordine secutaq; vt Vir-
gi. At nos hinc alij sitientes ibimus aphros, pars scythiā. hic p̄sumptio v̄bi cum
nō multitudinis est Nos ibimus hinc. partes in q̄ diuidit̄ multitudo sunt, alij
& pars, cū qbus repetit̄ v̄bū hoc pacto Alij ibimus sitientes aphros, pars ibi-
mus scythiā. nō aut̄ ibunt vel ibit. Nō enī. p̄lepsis diuersitate p̄sonæ admittit,
licet alioq; accidentiū admittat, numeri, vt in illo Cur nō Mopse boni qm̄ cō-
uenimus ambo, tu calamos inflare leues ego dicere v̄sus. Gñis, vt Vterq; pa-
rens mortuus est, pater apoplexi, mater in partu. Licet aut̄ interdū singularia in
singularia diuidere, interdū in pluralia. vt Humanū genus partim bonū, par-
tim malū. Humanū gñis alij boni alij mali. Et rursus p̄se aliqñ in pl̄ra, aliqñ in
singularia, vt hoim̄ hi boni, illi mali. Duar; aut̄ hęc volatilis illa nō. Sciendū
q; in cōstructione diuiduor; si p̄. p̄lepsim̄ p̄ponit̄ p̄se v̄bū ad vtrūq; sequēs
licet nūā antefere, vt Aqlæ deuolauerūt hæc ab oriente illa ab occidente. Sin-
ad ea q̄ diuidunt̄ v̄ba singulariter cōsequatur gñm̄ oportebit p̄poni p̄lem diui-
dendo, vt Duar; aqlar; altera deuolauit ab oriēte altera ab occidēte. Fit q; p̄.
lepis p̄ obliq; vt Vidi duos cometas alterū in oriente alterū in occidēte. Iustit̄
nus in. 43. Noia pueris alteri Remo alteri Romulo fuisse. Tacet nōnunq̄ nūis
multitudinis qñ v̄bū est primæ vel secūdæ p̄sonæ, & partes intelliguntur in
distributio. Terē. Curemus æquā vterq; partē. hic taceatur nos, partes intelli-
guntur in vterq; vt ego meā, tu tuā. Itē. Alter alterius onera portate. Plau. Ali-
us alium percūctamur, cuiā est nauis? quid vehit? Plī. Quom̄ alter ad alterū
tenderemus, per obliquū, Virg. Alterum in alterius macatas sanguine certā
πρὸ λίσσῃ latine p̄sumptio dici potest, vel vt Priscia. p̄ceptio, a greco v̄bo
πρὸ λίσσῃ quod est anticipo.

¶ Zeugma est qñ plures sententiæ vni v̄bo connectuntur quar; vnaq; deſide-
raret illud si sola poneretur. A nūis dicitur adiunctio. Virgi. Troiugena inter-
pres diuū q̄ numina phœbi Qui tripodas Clarj Iauros q̄ sidera sentis, Et vo-
lucrum linguas & prapetis omnia pennæ. Hic sex sensus sunt, omnes referū-
tur ad verbum sentis quo clauduntur.

¶ Zeugmatis tres sunt species. Prima est qñ v̄bum ponitur in principio ad qñ
sequentes clausulæ referuntur. Virgi. Nunc tacet omnis ager pecudes pictæq;
volucres, Idem. Accelerat simul Aeneas simul agmina taurum, Et hæc pro-
tozeugma vel zeugma a superiori dicitur.

¶ Secūda est quū ŷbū in medio sensuū ponitur, ad qā tā p̄cedētes q̄ sequētes clausulae referuntur. vt Hebraei sunt & ego. Et in illo Virgi. Troiūgena interpres diuū &c. Hæc mesozzeugma vel zeugma a medio dicitur.

¶ Tertia species est, quū ŷbū vltimo loco ponitur. Cice, Necq̄ enī is es Catilīna vt te aut pudor a turpitudine, aut metus a periculo, aut ratio a furore reuocari. Idē. Ego illū de regno suo, ille me de n̄ra rep. p̄cunctatus est. Hæc spēs v̄ hypozeugma, vel hyfterozzeugma, vel zeugma ab inferiori dicitur.

¶ Contingit plerūq̄ huiusmodi particulas q̄ referuntur ad vnū ŷbū vel adiectiuū esse dissimiliū accidentiū, ideoq̄ necessario discordare in parte a ŷbo vel adiectiuo, q̄ tunc viciniōri substantiuo respondere debet, nō oīa æque principalia sunt, aliq̄ semp̄ principaliōri. vt Beatus venter q̄ te portauit & vbera q̄ suxisti. Hora. Vt tu fortunā sic nos te Cesse feremus. Idē. Mutandus locus est & diuersoria nota. Q̄ n̄ ŷo alterū altero principalius est, ŷbū & adiectiuū principaliōri respondere debent, siue fiat locutio p̄ similitudinē siue p̄ cōparationē, siue q̄libet alio modo, vt patet in exemplis subiectis. Ego sicut scœnum arui: hic principalis sentētia est Ego arui. deinde sequitur similitudo sicut scœnum Item Anima nostra sicut passer crepta est. Melius ego istud q̄ vos fecissem, nō aut fecissetis. Hoc ille tā prudētē q̄ ego fecisset, nō aut fecissem. Hic subintelligit. Hoc ille tā prudētē q̄ ego feci & ipse fecisset. Illic subintelligit. Melius ego istud q̄ vos fecistis fecissem. Verbū em̄ principale debet exprimi: subintelligi aut qd̄ nō est principale. Sic Terent. Talē filium nulla nisi tu pareret. Principalis sensus hic est Talē filiū nulla pareret, deinde addit exceptio, nisi tu. Plin. in ep̄la. Liberti mei non idē qd̄ ego bibunt. Poetæ t̄m̄ metri necessitate nō nunq̄ ŷbum non principaliori supposito sed viciniōri accōmodant. vt in Buce. Nihil hic nisi carmina desunt, vbi Virgi. magis grām̄tice, nescio an magis latine (teste Valla) dixisset, si ratio metri passa fuisset. Nihil hic nisi carmina deest Sic Hora. in ser. O noctes cœnæq̄ deū q̄bus ipse meiq̄ an̄ tē propriū. vefcor. & Ouid. Quid nisi secretæ leserunt Phyllida sylvæ.

¶ Q̄ n̄ ŷbū substantiū ponit̄ inter n̄ōs diuersorū numeroꝝ, concordare debet cū p̄cedente: si ŷo p̄ponatur aut postponat̄ cōcordare debet cū viciniōre iuxta regulā Seruij. Quotiescunq̄ noīa pluralis & singularis numeri connectunt̄ respondemus viciniōri. vt Athenæ sunt vr̄bis in gr̄cīa. T. Liuius. Anxur fuit q̄ n̄c Taracīnæ sunt ciuitas. p̄na in paludes. Oui. in. ij. de arte. Hoc decet vxores, dos est vxoria lites. Plau. Aedes nobis area est, auceps sum ego. sic et gr̄cī τὸν κειρὸν ἀρῖστροφῶνα ὡς τὴν πᾶτερνα δεινίκα εἶσ' αὖ. Nonnunq̄ t̄m̄ ŷbum postpositum remotiori respondet, q̄n̄ illud principalius suppositū esse intelligit, reliquū appositū. T. Liuius. Captiuū militū praeda fuerūt. Ouid. Gaudia principum nostri sunt Phoece doloris. Apul. in. ij. meta. Qui canes & ipsi lapis erāt Sic & ŷbum positū in medio non semp̄ p̄cedenti respondet. p̄sertim in ŷsu, vt apud Luca. in. 9. Sanguis erant lachrymæ. In Paulo itaq̄ ad Corinth. 6. transfereudum fuit An nescitis quia membra vestra templa sunt spiritus sancti, q̄a suppositum plurale est, licet gr̄cæ ŷbum singularis numeri sit more attico, apud quos licet vt plurali supposito si fuerit neutri generis detur ŷbum numero singularis. Eo modo Plautus in Pcenulo ait. Aphrodisia hodie Veneris est festus dies, oratum ierunt deam.

¶ Q̄ n̄ vnū suppositū duo sequunt̄ ŷba, aut vnū adiectiuū duo substantiua, aut vnū obliquū duo regētia, & vtriq̄ ŷboꝝ substantiuoꝝ aut regentiū p̄ponunt̄ h̄mōi particulae, & t̄m̄ partim, aut, vel, ve, an, nec, neq̄, simul, siue cōsules, necesse est: ambo illa ŷba supposito, ambo substantiua illi adiectiuo, amboregētia

obliqui in debitis accidentibus conformari. Si secus fiat erit incongruitas, quae trifaria tolli potest, aut postponendo suppositum, adiectum, vel obliquum, aut remouendo alterum huiusmodi particularum, aut ponendo illa duo sequentia eiusdem accidentis. Exempla plura de supposito, ut male diceret Ego neque te amo neque me diligis, sed bene post ponendo Neque ego te amo neque tu me diligis. Vel remouendo particulam, sic Ego te non amo, neque tu me diligis. Vel ponendo verba eiusdem personae, ut Ego te neque amo neque diligo. Exemplum de adiectiuo, ut male diceret Nulla dicenda est uirgo, corrupta uel mente, vel corpore, sed bene sic Nulla est dicenda uirgo, corrupta mente uel corpore, & sic, uel mente uel corpore corrupto, & sic, corrupta uel mente uel carne, uel sic, corrupto uel animo uel corpore. Exemplum de obliquo incongrue posito, ut Ego tibi neque nocui neque iuui. Sed bene sic Neque nocui tibi neque iuui, uel sic Ego tibi non nocui uel iuui, uel sic Ego neque nocui neque iuui te, uel sic Ego tibi neque nocui neque profui. Ita inepte dixeris, intelligis rem omnem partim ex litteris meis, partim tibi nuncius dicit, quia dicendum est, partim ex litteris partim ex nuncio, quae Antiptosis figura est, qua alius casus pro alio ponitur: ea plerumque utuntur poetae, sic accūs pro nō cum uerbo personali. Verba quae statuo uestra est, pro uerbis quibus, &c. hic Diomedes, & Donatus solocisimū esse dicunt per immutationem casus. Porro si diceret Verbum est uestra quae statuo, solocisimus esse nulla ratione excusabilis. Sed quoniam antecedens immediate proponitur relatiuo in eodem casu, fit in talibus antiptosis aliqua ratione excusabilis: & intelliget nuntius quod sit suppositum ubi non accūs, ut sit, uerbs est uestra quae uerbum statuo, ut quae uerbum coniunctum regat a statuo, & hoc modo usurpat poetae non oratores. Plautus, Naucrate quem conuenire uolui in naui non erat. Idem in Epidico & Curculione, Istum quem quaeris ego sum. Terentius, Eunuchum quem dedisti nobis, quas turbas fecit. Quod uerbo in euangelio legitur, Sermonem quem audistis non est meus. Valla non credit in teptete errore licentiae peruenerit, ut quod in poeta uix tolleratur ipse sibi permitteret dicere, praesertim cum graece non sit sermonem quem audistis, sed sermo *ἡ δὲ λόγος οὐ δὲ κόνετε οὐκ ἐστὶ ἐμός*. Certe diuus Augustus, legit, Sermo quem audistis, non sermonem. & Valla se aliquot uetuscos codices legisse testat, in quibus scriptum erat sermo, non sermonem. Unde suspicandum est hunc locum scriptoris errore fuisse deprauatum, ut illum: Vnctionem quam accepistis maneat in uobis, ubi etiam dicendum fuit vnctio, nam graece nuntius casus est, licet propter neutralitatem generis auceps est *κρίσιμα*. Illud uero in Psalmo, quod apud Mattheum reperitur, Lapidem quem reprobauerunt edificantes, hic factus est in caput anguli non nihil diuersum est, & ita graece legitur.

Oratores eleganter ad hunc modum loquuntur, Quas ad me dedisti literas fuerunt mihi gratissimae, proponentes relatiuum cum uerbo antecedenti. Cicero in Sallustium, Nunquid quos protulit Scipiones & Metellos uel Fabios an fuerunt aut opinionis aut gloriae? Quin, Ne quos porrexerim cibos uenena fiant, Terentius, Populo ut placerent quas fecisset fabulas.

Per antiptosim quoque dicta sunt quae subsequuntur. Turpilium in epidico, At enim scies ea quae fuisse nescius, quae quae fuisse nescius, antequam dictum, utrumque nostri dicunt, scilicet, non sum id nescius & non sum eius rei nescius. Item id genus & eius generis ut Multa sunt id genus monstra. Et Gellius ait lib. 19. Aristotelis libri quae problema, ta physica inscribuntur lepidissimi, & elegantiarum omne genus refert, pro refert elegantiarum omnis generis. Id tempore ueteres dixerunt, pro eo tempore, ut Gellius. Si libri copia fuisset id tempore, quam haec dictaui. Item huius rei mihi uenit in mentem, pro haec res mihi uenit in mentem, quae utrumque etiam hodie recte dicitur. Cicero in uerbinis actionibus, Vatum illius tempore mihi uenit in mentem, Idem, Facti tibi Aetnae legis ueniat in

mentē. Teren. Quū eius aduētū mihi venit in mentē. Cice. ad Atti. Multa ve-
 niūt in mentē ad vtrāq; partē. T. Li. Quotiescūq; patria in mentem venerat.
 Virg. dixit. Hæret pede pes, densusq; viro vir. pede p. pedi. Et in Geor. Illa fe-
 rax oleo. p. olei. Plau. in trucu. Alienis rebus curas, p. alienas. Terē. in Eunū.
 Quid illo faciem? p. illi. Plau. i. cassina abltū p. grō posuit Habet gladiū, sed
 duos, qbus altero te occisurū ait, altero villi cū. qbus p. q̄r.

¶ Verbū substantiū, ybū vni, & q̄ corū vim hnt, vtrinq; cū ntō construunt,
 vt deus est iustus, ego sum homo, tu vocaris Petrus, ego vocor Iacobus, hæc
 elauis videt adultera ina, stertit supin°, Horati° salutat poeta. Dicim° tū. o deus
 esto ppitius mihi, nō ppitie, sicut Virg. in. xij. Vos o mihi manes este boni.
 vbi boni ntō casus est. Inuenit tū vtrinq; cū vtō p̄sertim qū sequens est mac̄te.
 sic T. Li. Tu qdem Corneli mac̄te virtute esto.

¶ Verbū substantiū est sum, sic dicitū, q̄ p se substat, nec indiget alio sed in ip̄m
 cetera yba resoluunt, & ad ip̄m aliorū yborū scata redeunt, vt lego, sum q̄ le-
 go, vel sum in legēdo. caſeo, frigeo, sum calidus, frigid°. Huius ratiōis nō sunt
 fio, existo, & exto, vt cuiſibet liquere potest cōsideratī, ppriū cuiusq; scatum,
 neq; nūc in cōfuitādo, plixiores esse volumus, cōcedim° facile habere vim y-
 bi substantiui, quantū attinet ad cōstructionē, vt fio senex, fis anus, & tū vis for-
 moſa videri. Post Socratē Plato extitit p̄ceptor. Nō tū vt dicimus genitus fuit
 aut factus fuit, ita genitus extitit aut factus extitit, licet hoc genere sermonis
 nūc plerōsq; videamus vtētes. Nā extitit ybū nō iungit cū participio more
 ybi substantiui, scateq; euidenter fuit seu p̄dijt. author Valla.

¶ Vim ybi substantiui dicim° habere, q̄ hnt nūm post se, & possunt aliq̄ modo
 resolui in ybū substantiū, vt fecit, tulit, sudauit, & alſit. in illo Hora. Qui ſtu-
 det opatā cursu cōtingere metā. Multa tulit, fecitq; puer, sudauit & alſit. mul-
 ta tulit puer. i. cū esset puer. cuiusmodi in oi gñe yborū inuenias, vt audiui hoc
 puer. inuitus facio, iaces, pnus, incedit rectus, ingredit casam cernuus, viuite
 felices, efficit doctus, salutauit te prior, viuuit paup vt locuples moriat, venit pri-
 mus, abiit nouissimus, sol oritur clarus, rutilus, pallidus.

¶ Verba vtō nūerant quinq; vt vocor, appellor, dicor, nominor, & nūcupor.
 Virtutē ybi vtō habere videri possunt, salutor, scribor, iudicor, p̄dicor, & q̄ sunt
 ſſia, q̄ oia cōstruūt post se cū ntō. Hora. Scriberis vario fortis, & hostiū victor
 Iudicaris ignauus, p̄dicatur sapiens, putat demens, habet discretus.

¶ Interrogamus aut, q̄s, vel q̄ vocaris? nō quo modo, vel qualiter. Aut qd̄ est
 tibi nomē? Ad hoc respōdemus Est mihi nomē Iulius vel Iulio, vel etiā Iulij.
 T. Li. Cui Faustulo nomē fuisse ferūt. Plau. Est tibi nomē Menechmus. Idē.
 Nomē Mercurij est mihi. Idē. Huic Menechmo nomē est. Hac etiā figura cū
 alijs ybis vsus est. In duob° cap. Iuuētus nomē indidit scorto mihi. In Menec-
 Iuuētus nomē fecit p̄niculo mihi. In trinūmis. Ego huc diei nomē trinūmo
 faciā. Hora. Desipiāt oēs eque actu q̄ tibi nomē in sano posuere. Idē. Illi tardo
 cognomē pingui damus.

¶ De cōstructione ybi infiniti

¶ Verbū infiniti modi exigit aū se accm, vt finiti nūm: post se yō eundē casum
 quē suū finitū, vt Amicos recte valere gaudeo. i. q̄ amici recte valēt. Te memi-
 nisse bñſi corū par est. Cæsare nihil obliuisci solere nisi iniurias accepim°. hæc
 & ſſia licet p ybū finitum cū cōiunctione q̄ exponamus, minus tū venuste
 minusq; latine sic dixeris, credo q̄ tu es doctus, puto q̄ ille iuit Romā, bonū
 est q̄ iustitia seruet, volo q̄ a te scribāſ. Sed eruditius venustiusq; credo te esse
 doctū, iustitiā seruari bonū est, volo a te scribi, puto illū, p̄fectū esse Romā.

¶ Exceptio.

¶ Verbū infinitū esse, & corū finitorū, quæ vtrinq; nūm habent, etiam vtrinq;
 B. 2

nūm habere possunt vel accū vel dām, vix gūm vel abltūm, vt Spero tibi esse bo-
nus amicus. Malo esse doctus q̄ haberi. Quid. Me tñ excepto q̄ p̄r̄cor esse tu-
us. Audio te esse doctū. Spero te esse amicū mihi. nō amicus. Fabius. An illi
accidat viro bono esse vel malo. Plau. Per hāc curā quieto tibi licet esse. Clau-
dianus. Natura beatis oibus esse dedit, si quis cognouerit vti. Martialis. No-
bis non licet esse tā disertis. Caue tñ dicas, videor mihi esse docto, sed doctus.
Nōnum q̄ tñ p̄cedit dūs et sequit̄ accūs p̄ subintellectionē alterius acci. Quin.
An huic esse procuratorē liceat. Idē. Procuratorē tibi esse nō licuit, hic intelli-
git te, illic hunc. Ita in illo Ouidi. Quo mihi p̄millo nō licet esse piā, subaudi-
t me, q̄ tñ acci non sunt exprimēdi, q̄ sunt eiusdē p̄sonæ cū accō expresso, alio-
quin exprimēdi essent, vt Expedit tibi me esse doctū. Nā quū dico Expedit ti-
bi esse doctū, sensus est, Expedit tibi te esse doctū, vt in illo Teren. Nam expe-
dit esse bonas vobis, intelligitur vos.

¶ In his q̄q̄ v̄bis q̄ vtrinq̄ nūm hnt, infinita non semp eundē casum hnt post
se quē finita, sed siles vtrinq̄ casus hnt. Dicimus enī, gaudeo te euasisse doctū
nō tñ quia tu euasisti doctū, sed quia tu euasisti doctus gaudeo. Sifr. Placet ti-
bi q̄ euasisti diues, nō tñ, placet tibi euasisse diues, sed euasisse diuiti, si aut̄ dix-
ris diuitē, subaudi te, vt sit Placet tibi te esse diuitē.

¶ Aduerte q̄ semp nūm cum v̄bo finito, in accū cum v̄bo infinito conuerte-
re potes, vt Ego amo, me amare. Ego amor, me amari. Nos amauius, nos a-
mauisse. Nos amati sumus, nos amatos fuisse. Nos amabimus, nos amatum
ire vel amatuos esse. Nos amabimur, nos amati iri. In q̄bus omnibus adden-
dum est aliud verbum vt sensus sit perfectus, vt me amari, nisi addideris pla-
cer mihi, vel quid sile, imperfectum est.

¶ Ponitur tñ interdum infinitum v̄bum sine alterius v̄bi adminiculo p̄ Apo-
stiopelem, q̄ subintelligitur, vt e ne irat est: aut xquū est: oportet, oportuit ne-
decer, vel decuit ne: aut quid simile, vt apud Virg. Me ne incepto desistere vī-
ctam? Idē. Me ne Iliacis occubere campis Non potuisse tuacq̄ aiām hāc effun-
dere dextra? Pli. Iunior. Hominē ne romanū tā græce loqui? Suetō. de Cēsare
recitatu memorat. Men seruasse vt essent qui me perderent? subaudi, decuit vt
oportuit vel expediens fuit?

¶ Cōiungit̄ aut̄ infinitū frequētius cū v̄bis volūtatis quæ græci πρῶτα τινος
vocat, vt volo legere, cupio discere, desidero videre. Inuenit̄ tñ alijs sepissime
coniunctū, vt dicere mustant, tacere nequeunt, vincere conatur, subesse recusat
Et accō interueniente, vt audio te cantare, sentio te dolere. Teren. Video illum
sapere & intelligere in loco. v̄bis impersonalibus, vt placet discere, licet discere,
piget facere, pudet fecisse. Verbis p̄ceptiuis (authore Prisciano) q̄bus datiuū ad-
iungunt, possumus vel dtōs vel accōs copulari infinitis consequētibz, vt iu-
beo te currere, iubeo tibi proficisci, & impero te proficisci: p̄cipio tibi legere, &
p̄cipio te legere, sic & similia. Sciendū tñ q̄ in hoc sensu frequenter inuenimus
p̄ v̄bo infinito subiunctiuū poni, vt iubeo facias, iubeo dicas, impero venias,
hortor legas, in q̄bus deest vt, qd̄ addere licet vel non.

¶ Notandum, quoties v̄bi finiti & infiniti eiusdem p̄sonæ est suppositum, nō
est necesse ante infinitum accū exprimi: non enī necesse est dicere, vellē me diu
viuere, velles te habere amicū, quū satis sit, vellē diu viuere, velles habere ami-
cum, vt Persius Nec in bicipiti somnialē pernaſſo memini. Secus est Vellem
te habere amicū, velles me diu viuere.

¶ Cauendū est ne v̄bū infinitū (more græcorū) cū v̄bo significāte motū con-
struamus, ne dicamus, veni videre patrē, qd̄ p̄ prius supinū vel gerundiū dice-
mus, hoc modo, veni vīsum patrē, vel ad vidēdū patrē, quū græcis supinis &

gerundijs carentibus hoc p̄mittat, quos poetæ nr̄i interdū imitant. Verg. Nō nos aut ferro libycos populare penates venimus, p̄ populatū, p̄ ad populandū nō ergo latine dixeris, vado piscari, sed piscatū, vel ad piscandū.

¶ Adiectiuis quibusdā pulchre coniungit̄ infinitiū, vt fortis bellare, sapiēs, pui dere, dignus honorari. Hora. in primo carminū. Et celerē sequi acie, i. celerē ad sequendū. Martia. Velox ingenio, docere foelix. Verg. Et erat tū dignus amari Hora. Careus in vitū flētū monitoribus asper.

¶ Cū substantiuis infinitiū v̄bū nō construit, nisi græca figura teste etiā Seruio quā poetæ interdū imitant, vt Verg. Sed si tantus amor casus cognoscere nō stros, & breuiter troie supremū audire laborē qđ latine diceret, amor cognoscē di, et audiendi. Idē in buco. Nec sit mihi cura mederi. M. Tul. igitur gr̄cū sans in epistola ad Cornificiū ait. Me scito dū tu abis, quasi occasione quandā nactū scribere audacius, p̄ scribendi.

¶ Participia & multa adiectiua gr̄m̄ regentia cū infinitis v̄bis & cū gerundijs gr̄ casus construi possunt, sed iuncta cū infinitis seruāt vim participiorū, cū gerundijs vero vim nōim. vt timēs nauigare, vel nauigandi. cupiēs discere, v̄ discendi. confuetus ludere, v̄ ludendi. timidus, cupidus, audius nauigare, vel nauigandi. Hora. Nil præter caluū doctus cantare Catullū. Idē. Codrus. p̄ patria nō timidus mori. Verg. in. 4. ænei. Illa dolos dirūq; nefas in pectore v̄ fat Certa mori. Idē. Aeneas celsa in puppi iam certus eundi.

¶ Quā vero infinitū est suppositū verbi gerundiū nō habet locū, vt optimū est philosophari, nō philosophandi. Quare Cicero in. 3. offi. nouo more gerundiū p̄ infinito posuit. Si discendi labor potius est q̄ voluptas, discendi, p̄ discere.

¶ Participiorū accī frequenter p̄ infinitis v̄bis ponunt. Salust. in. 5. hist. apud Priscia. Saepe celebratē nois te lego timentē, p̄ timere. Terē. Iam iam inuentū curabo, et adductū tuū Pamphilū, p̄ inuenire, et adducere. Abl̄i quoq; participiorū p̄ eorū infinitiis ponunt. Idē in Catilinario. Nā & priusq; incipias consulto, & vbi consulueris mature factū opus est, p̄ consulere & facere.

¶ Construit̄ infinitiū quoq; ante se cū nō per defectiōnē v̄bi coepi, p̄ præterito imperfecto (qđ in ceptionē rei fecit, non dū tñ perfectiōnē) vt cū apud nos perfectū sit, dicere coepi, p̄ dicebā. scribere coepi, p̄ scribebā. solent auctores per eclipsim verbi coepi proferre verba infinita, quod testibus Seruio, & Diomede historiographorū, p̄priū est. Salustius de Iugurtha. Sed vti mos illius gentis est, equitare, iaculari, cū æqualibus cursu certare, vbi deest coepit equitare, iaculari, p̄ equitabat, iaculabar. Idē in Catilinario. Igitur reges populūq; finitimi bello tentare, pauci ex amicis auxilio esse. Terē. in Andr. Ego illud sedulo negare factū, p̄ negabā. i. negare coepi. Verg. Nos pauidi trepidare metu.

¶ Apud gr̄cos infinitiuis p̄ imperatiuo ponit̄ p̄ figurā eclipsios. i. defectio nis, quod & nr̄i imitari sunt. Gaudere eni dicūt, p̄ gaude, & subaudiū iubeo, vel volo, vel opto. Sic eni antiqui dicebāt, gaudere te iubeo, p̄ gaude. Terē. in Adelphis. Gaudere Egionē plurimū iubeo, p̄ gaude Egio plurimū. ita, iubeo Chremere saluere, p̄ saluere Chremes.

¶ Attici præteritū in definitiū infinitiui modi ponūt, p̄ presenti γάρταυ p̄ γάρταυ. qua figura (teste Seruio) nos vti nō conuenit. Hac tñ licenter vtunt̄ poetæ vt Verg. in. 6. Magnū si pectore posset Excussisse deū, p̄ excutere.

¶ De constructione infiniti verbi impersonalis.

¶ Infinita v̄borū impersonaliū añ se nullū casum hñt, post se vero construunt̄ cū casu v̄borū suorū, vt studere bonis literis accidisse tibi gaudeo plurimū. Iætor equidē te iuuare virtuti incumbere. Quæ vero passiuæ vocis sunt ablati per sonæ agentis cū præpositione assumūt, vt stari a me volo, p̄ stare volo. curri a

te vis, p currere vis, legi a me volo, p legere volo. Hinc nota differentiã infiniti
torũ impersonaliũ passiuę vocis ab infinitis passiuorũ. Nã infinitis ipsionaliũ
nihil pati scamus, sed actiuã habet scationẽ, infinitis vero passiuorum aliquid
pati scamus, nec egẽt ablatõ, nisi sint transitiuã. vt legi volo, hic passiuũ est intrã
sitiue dictũ. Sin dicã legi a me volo, similiter intransitiue actiuã habet scatio-
nẽ, nã, p legere volo accipit, & est infinitũ impersonalis, quũ vero dico, doceri
a me cupis, amari a te cupio. Passiuorũ infinita sunt, transitiue dicta, similiter
cũ accõ, vt legi volo te a me, amari volo te a me.

¶ Futurũ infiniti ybi actiuũ circumloquimur, aut pprius supinũ & ybũ ire,
vt amatũ ire. Aut p participiũ futuri temporis & ybũ esse, cũ discretionẽ gene-
ris, numeri, & casus, vt dicamus, credo hũc amaturũ esse, hãc amaturã, hos a-
maturõs esse, & sic de similibus. Sed bñ, hũc amatũ ire, hãc amatũ ire, & hos
amatũ ire, supinũ enĩ his accidentibus caret. Sũt tñ q negant amatũ ire futurũ
esse, tñ amatũ iri futurũ esse concedunt. Vñ Valla dicit aliud esse, oraturũ esse
et oratũ ire. Ego qdẽ coenaturus sum, nō tñ eo coenaturũ, siue ad coenadũ. Et scio
te coenaturũ esse, sed nō ptinus ire coenaturũ, p ad coenadũ. Nã participiũ futu-
ri temporis cũ ybo substantiuo nō habet actionẽ illam, & motũ quẽ habet y-
bũ eo. Licet tñ cũ dico, lectũ eo, sã significo presentẽ itionẽ, nō tñ presentẽ lecti-
onẽ mihi esse, sed futurã. Nō igitur omnino damnandi sunt veteres quibus fu-
turũ infiniti circumloqui placuit p prius supinũ & ybũ ire.

¶ Aut circumloquebant idẽ p verbũ indefinitũ in rum græce ἀπαρμόφατον
dictũ, neq; numeris, neq; casibus preseruiẽs qd constructũ añ se-
cũ accõ cuiusuis generis & numeri. C. Gracchus apud A. Gellũ. Credo ego
inimicos meos hoc dicturũ. Cato lib. 5, originũ. Illi polliciti sunt sese facturũ
oĩa. Cicero oratione, 5, in Verrẽ. Hãc sibi rẽ sperãt presidio futurũ, Laberius in
gemellis. Nō putauit hoc eã facturũ.

¶ A p emphaton. i. infinitũ, nomẽ ybi est, sciat enĩ ipsam rẽ, quã continet ybũ
vt currere cursum, scribere scripturã, legere lectiõnẽ. Quũ enĩ dico, bonũ est le-
gere, nihil aliud significo, nisi bona est lectiõ. A stoicis vero verbũ vocat. Qua
propter in verbũ infinitũ, tanq̃ in commune nomẽ oēs modi resolunt. vt am-
bulo, indico me ambulare, ambula. i. impro te ambulare, vtinã ambulare, op-
to me ambulare, cũ legã ambulo, dico me prius legere post ambulare. Itaq; etiã
frequenter nobis iungit, & p nobis more noim. Persi. Sed pulchrũ est digi-
to monstrari, & dicitur hic est, bonũ est studere, optimũ est philosophari. Scire
tuũ nihil est. Velle suũ cuiq; est, qd cũ alijs ybi vocibus facere nō possumus.
Nemo enĩ dicit, bonũ est lego, aut bonũ est legis.

¶ De constructione nominum.

¶ Adiectũ concordare debet cũ suo substantiuo in genere, numero, & casu: si-
ue fuerit adiectũ nomẽ, siue p nomẽ, siue participiũ, vt mali corui malũ ouũ,
tua potentia, tuũ regnũ. Sirenas canentes obturata aure transito.

¶ Conceptio per genus.

¶ Quũ plura substantiuã diuersi generis coniungunt ad adiectũ plurale, con-
cordabit in genere cũ substantiuo digniore, p figurã syllepsim generũ. In gene-
ribus aut masculinũ est dignius foẽio, et neutro: & foẽim neutro. Quid. Illa cũ
Lauso de Numitore sati. Idẽ. Mulcibris capti Marq;. Venusq; dolis, hic mas-
culinũ concipit foẽim. Masculinũ concipit neutrũ, vt Pyrrhus et hoc animal sunt
rui. Foẽim concipit neutrũ, vt Martha & hoc animal sunt nãx. Licet sint, qui-
bus nō placet foẽim concipere neutrũ, quũ tñ contra sentiat Priscianus, & cũ
eo pleriq; aliĩ nō triuales grammatici, qui ponũt exemplũ eius illud Lucani
in primo pharsalia. Menturãq; furis vis erat, hinc leges & plebiscita coactã.

nonnulla tñ exemplaria habet coacta, vt sit tertia species zeugmatis. Alta ex-
empla huius. vt Sol & Luna obtenebrati sunt. Infernus & mors missi sunt in
stagnū ignis. Fit igitur conceptio etiā substantiuū rerū nō animantiū. Fit quo-
q; p substantiuū loco adiectiuū. vt Marcus & Marthā sunt medici. Ouid. So-
cra tibi Marsq; Venusq; contigerāt. ita hic & illa sunt ferui.

¶ Implicitā conceptionē vocant quando substantiua diuersi generis compre-
henduntur in adiectiuo tā singulari, q̄ plurali numeri respondente substan-
tiuo digniori in genere. sic Ouidius de Marte & Venere. Nudus vterq; iacēt.
Plautus de Phedromo, & Planesio. Pariter hos perire amando video. vterq;
infantiunt. sic de Adam & Eua. Et erat vterq; nudus. Iusti in perpetuū viuēt
q̄ de viris q̄ de mulieribus intelligitur. Per substantiuū quoq; plurale. Verg.
Qua se dum regna manebant. Sæpius Andromache fere in comitata solebat.
Ad soceros, scilicet Priamū & Hecubam. Apuleius de Cupidine & Psyche.
Siceni distinctis & saporatis amatoribus.

¶ Zeugmatice quoq; plura substantiua diuersi generis, vel numeri referuntur
ad vnū adiectiuū, aut prepositū, aut postpositū, aut in medio positiū. vt nō est
expenda gloria, neq; diuitiæ. Gloria & diuitiæ non sunt expendæ. Gloria
nō est expendæ, neq; diuitiæ. Postpositū tñ adiectiuū in his pluraliter potest
poni in neutro genere. vt Gloria, & diuitiæ nō sunt expendæ. Iuxta regulam
Seruij. Quando copulant substantiua noīa diuersi generis habet adiectiuum
neutri generis, maxime qm substantiua sunt rerū nō animantiū. Salu. in Catili-
nario. Huic ab adolescentia bella intestina, cedes, raping, discordia ciuiliis grata
fuerē. Idē. His genus, ætas, eloquentia prope æqualia fuerē. Ita, Sensus, & co-
gitatio humani cordis in malū prona sunt.

¶ Quando vero substantiua eiusdē generis sunt, potest eis adiectiuū in gene-
re respondere. vt in illo Salustij. Fama, atq; fortuna eorum pares sunt. Et Fabrij
in nono. Vt mortem, ac vitam, quas contendentes in satyra tradit Ennius. &
in illo. Iustitia & pax osculatae sunt.

¶ Quā autē aliud animantis, aliud nō animantis est varie positiū adiectiuū inue-
nimus. Salu. p conceptionē dixit. Ipsi, atq; militaria signa obscurati. Cicero in
offi. Propter summā & doctoris auctoritatē & vrbs, quorū alter te scientia
augere potest, altera exemplis. Illud vero p zeugma dictū est. Tauri mei & ala-
tilia mea sunt occisa. Solinus dixit. Sed & Polypus, & Cameleon glabra sunt.
vt intelligas animalia, forte quia sexū nō discernūt. Poniē & distributiū cū
hmoī substantiuū singulariter in neutro gñe. Plau. in Cistellaria. Vtrūq; hec
et multiloqua, et multibila est anus. ita, Ignis et aqua vtrūq; est vile homini.

¶ Quā adiectiuū nomē p, p nomē ponit inter substantiua diuersorū generū con-
cordare debet cū sequente. vt Asinus est rude aīal. viniū est meus potus. Si vero
adiectiuū fuerit participiū vbi substantiuū, vti, aut eius vim habentis, preceden-
ti respondet. vt Petrus est habitus mancipiū. Ille creditus est foemina. Si fue-
rit aliud quodlibet sequenti respondet. vt Asinus est abiectū aīal, nō abiectus
senectus est desyderatū malū. Sed si hmoī participiū vtrūq; postponat concor-
dare poterit cū vtrolibet. Exempla. Liui. in. 6. quartæ decadis. Ludos Megale-
sia appellatos. Idē lib. 1. ab vrbe condita. Gens vniuersa Veneti appellati. Idē lib.
9. tertie decadis. Ludi fuerūt Megalesia appellata. Iustinus lib. 1. de Semiramī-
de. Sexū mentita puer credita est. Cice. lib. 2. de diuinatione. Nō oīs error stul-
ticia est dicenda. Idē. Video amicitia nostrā, inimicitias modo factas, ad hunc
modū translatū est illud Ioan. 1. Verbū caro factū est.

¶ Per Symptosisim quoq; adiectiuū plurale constructū cū noīe collectiuo et distri-
butiuo singulari nō grā vocis sed grā sensus apud historicos et poetas. Salu. in

Iugurthino. Pars acti in cruce, pars beatijs obiecti sunt. Idē. Pars triumphosus os ostentantes. Verg. Visuri Aeneades pars & certare parati. Hora. in sermo. Missi magnis de rebus vterq;. Legati aduersos soliti componere amicos. Oui. Vtraq; formosē paridi potuere videri. In Hiere. Ois Israēl incircumcisi sunt.

¶ De relatiuorum constructione.

¶ Relatiuū q, q̄, q̄d, cū antecedente in numero & in genere concordare vult. vt Paris, q rapuit Helenā. Dido, q̄ amauit Aeneā. Illi, q̄ est in Phrigia, gratē sue rūt s̄ræ quas ad me dedisti. Et hęc vocāt relatiua substantiæ similitudinis.

¶ Quoties vero huiusmodi relatiuū ponit inter noia appellatiua diuersorū generū, vtrilibet respondere potest. vt rosa q̄ est, vel q̄ est flos candidus placet mihi. In Paulo ad Colossē. Super oia autē hęc charitatē habete, q̄ est vinculū p̄fectionis. Si vero alterū nomē p̄priū fuerit, relatiuū p̄prij nois genus sequit, vt vult Seruius. Salu. Est in carcere locus, q̄d Tullianū appellat. De hoc & Festus Pom. Tullianū q̄d dicit pars quedā carceris Seruiū Tullū adificasse aiūt. Contra hęc tñ p̄ceptionē Seruiū annotata sunt, q̄ sequunt. Cice. de natu. deorū. Propius a terra Iouis stella fertur, q̄ Phaeton dicit. Pli. li. 3. natu. hist. Expugnato oppido, q̄d vocat Arcadia. Pomp. Mela. Pelagus in duos sinus p̄montorio, q̄d Ferrariā vocāt findit. Idē. Ab eo flumine, quod Salia vocāt. P̄ceptio igitur Seruij de frequentiore vsu intelligit. Imo cū sequente frequentius concordat, & si p̄priū nō fuerit, q̄n ponit cū verbo vocandi. Lucre. Quę generant in hoc celo, qui dicit aer. Cice. de legibus. Aial hoc, puidū, sagax &c. quę vocamus hominē. Idē in somnio Scipionis. Concilia, cœtusq; hoim iure sociati, q̄ ciuitates appellant. In eodē. Ex illis sempiternis ignibus q̄ ydera & stellas vocatis. Apul. de mundo. Ultra deorū domus est, q̄d vocamus cœlū.

¶ Alia sunt relatiua substantiæ diuersitatis. vt alius, alter, reliqua cetera, ceterū, ceter, vt ceterus vix inuenias, hęc semp concordat cū sequente. Hoc tñ sciendū, q̄ antecedēs horū debet esse eiusdē generis, v̄l speciei cū consequente. Quū enī dico, diligo laurū, & ceteras arbores, significo quidē laurū arborē esse, sed diuerfam a ceteris arboribus. Sic Seruius in Bucō. pbat castā esse herba illo Vergilij. Tū casta, atq; alijs interex suauibus herbis. & ex illo Salu. Leonē atq; alias feras, infert ergo & leo fera. Caue igit dicas. Iudej crucifixērūt Christū inter duos alios latrones, nā sic dicendo diceres Christū latronē fuisse.

¶ Relatiuū substantiæ dicimus, q̄d refert antecedēs substantiū. Relatiuū accidentis, q̄d refert antecedēs adiectiū, & hmōi numerant decē. qualis, quantus, quot, quotus, quoduplex, quoduplus, quotēnis, quotenus, cuius, cuias. Sed quoduplex & quoduplus vix inuenias nisi apud grammaticos.

¶ Relatiū vero accidentis, in nullo concordat cū antecedente, sed sp̄cū consequente in ḡne, numero, & casu. vt aial varium & mutabile, qualis est mulier. Nullū deo sacrificiū tale, qualis est zelus animarū. Quod vero Hora. ait. Sed incitat me pectus, & mamme putres, equina quales vbera, licenter p̄pter metū dicitū est quales. i. p̄ qualia p̄ Allocothetā. i. variationē qua genus confundit. At si hmōi relatiū nō sequat alterū substantiū, cū antecedente concordare debet. vt legi libros mendosos, quales a te accepti.

¶ Sciendū tñ q̄ p̄ eclipsim aliorū casualiū hęc relatiua sepe inueniunt. Terē in And. Ita tū discedo ab illo, vt q̄ se filiā neget daturū deest, n vt ab eo q̄ neget, et venit, q̄ mihi amicus est, deest iste, parco, quibus parcere dignum est, & exigit cui debeo, & mirat, quē timeo, & floret, q̄ valeo. In oibus enī subaudiendus nūus. Ad hūc modū illi interrogatiuo quis reddidit ipsum relatiū, q̄ cū ybo p̄cedente, vel cū alio. vt quis fecit Odysseā, q̄ et Iliada fecit, vel sine ybo. vt quis fecit Odysseā, q̄ & Iliada. Cū alio ybo, vt quis Cerberum ab inferis sursum

reduxit q̄ et in Nemea leonē interfecit. Qualis quoq̄ et quonus et quot relatiua
 p̄ defectiōne talis, et tantus, et tot frequenter inueniunt, nec mirū relatiuis posi-
 tis, q̄ secundā cognitionē scāt, etiā antecedentia Prædictiua posse intelligi, licet
 nō sint dicta, vt qualis Homerus fuit, Ver. in. 2. aenei. Milia quot magnis nūq̄
 venerē Mycenis. Hora. in. 1. fer. Occurrūt atq̄uales neq̄ candidiores Terra tu-
 lit, p̄ tales atq̄, q̄libus cādidiores neq̄ terra tulit. Ita, hic nō est, q̄le esse iudicas.
 ¶ Per Symptomim nonnunq̄ relatiuū discrepat ab antecedente in genere & in
 numero, vt oīs populus venit ad eū et sedēs docebat eos. Salust. Tanta commu-
 ratio incessit, vt ex maxima inuidiā in gratiā, et fauorē nobilitatis, Iugurtha ve-
 niret, quorū pars spe, alij præmio inducti, quorū intellige nobilitū, econtrario
 idē. Sed añ itē pauci coniurauerē contra temp. in quibus Catilina fuit, de qua
 q̄ verissime potero dicā, nā cū dicere debuisset de quibus, s. coniuratoribus, sub-
 inuit de qua scilicet coniuratione. Et iterū. Interea seruitia repudiabat, cuius
 initio magne copie ad eū concurrebāt, cuius singulare ad rē retulit, cuius rei, s.
 seruitiorū. Ita Terē. in Eunucho. Qui habet salē quod in te est, i. queres.

¶ Per conceptionē generū hoc modo dicimus. Petrus & Martha sunt quos di-
 ligo. Et iuxta regulā Seruij supra positā. Ver & astatē tu plasmasti ea. Virga
 tua & baculus tuus, ipsa me consolata sunt.

¶ Nonnunq̄ relatiuū refertur ad antecedens subintellectū, vt Species est quod
 prædicatur, intelligitur id, vel ens, & Prænestē sub ipsa, quū enī Prænestē (se-
 cundū Priscia.) nomen oppidi propriū ncutrū sit, ad intellectū virbis reddidit
 sub ipsa, alijs tamē etiā hæc prænestis dici placet, sic Terē. In Eunuchū suā di-
 xit, ad comediā referēs pronomē.

¶ Sæpe relatio fit ad pronomē possessiuū, pro persona possessoris tūc relatiuū
 discordare potest ab antecedente expressio, concordabit tū cū p̄sona possessoris
 quā includit, vt Terē. Laudare oēs fortunas meas, q̄ habere gnauū tali ingenio
 præditi. Ouid. Nec mea scripta legis, qui sum submotus ad lstrum. & Cernāt
 sua prædia, qui mihi vnū fundū inuidēt. Et quia propriū est pronominum
 possessiuorū duas significare personas, & eā quæ possidet, & eā quæ possidet
 potest quoq̄ fieri relatio ad pronomen possessiuū pro re quæ possidet, vt vos
 legitis mea, quæ nō placent inuidis.

¶ Quā relatiuū refert v̄bū v̄l totā orationē, v̄l quamlibet partē orationis indecli-
 nabile ponendum est in neutro genere. Quia oīs pars orationis indeclinabilis
 etiā ipsa oīo, p̄ noīe posita neutrū genus induit. In tempore ad eā veni, quod
 oīm rerū primū est, quod sup. in tempore venire. M. Tullius. Qui virtute præ-
 ditus est, hic stūis rebus contentus est, quod diuitiarū est p̄pitiū. Ita quoq̄ dici-
 mus cū adiectiuis. Scire tuū, velle suū. Iam cras hesternū consumpsimus ecce
 aliud cras. Verg. Manenouū. Persi. Euge tuū & belle hoc.

¶ Relatiuū potest referre antecedēs, p̄ diuerso significato, vt q̄n antecedens est
 homonymon, i. nomē plura significās, vt leo, quē occidit Hercules nunc lucet
 inter sydera. M. Tul. Tactus est ille, qui hæc virbē condidit Romulus.

¶ Relatiuū nonnunq̄ refert antecedēs materialiter, i. p̄ ipsa voce positū, vt cru-
 cifixerūt eū in Gulgata, quod est Caluarie locus, & tūc relatiuū ponit in neu-
 tro genere. Quia oīs vox materialiter posita neutrū genus assumit. Contra fit
 in illo Ouidij in. 2. Fastorū. Ex vero positū permansit equiria nomen, Quæ
 deus in campo perspicit ipse suo.

¶ De Appositione.

¶ Duo vel plura noīa substantiua ad idē p̄inentiā apponunt sibi in simili casu,
 licet in numero, & in genere discrepet, vt Verg. Mirat molē Aeneas Magalia
 quondā, hic substantiū apponēs est molē, appositū Magalia, Idē, Quid meru-

illis oues placidū pecus. Ita, solū aīal hō ratiōe p̄ditiū est. vrb̄ Romā condi-
dit Romulus. In ordinatione huiuscemodi substantiuorū fere seruandū est, vt
id qđ generalius est precedat, et qđ specialius sequat ne aliqd inueniat supflūū,
qđ vbiq; vitiosum est, vt si post speciē in ferat genus, dicēdo hō aīal, nisi genus
ex se p̄x adiun cto elucidet et determinet speciē, vt Nilus fluuius. hō aīal plenū
rationis & consilij, ita plena elocutione (auctore Seruio) dixit Salust. Interim
Hyem̄ sal reperit se occultās in tugurio mulieris ancillā. qđ si conuertas dicen-
do. Tugurio ancillę mulieris, mulieris erit superflūū. ancilla enī et conditionē
ostendit, et sexū. Ita secundū Fabiū. Quā dā ordine pmutato sūt superuacua,
vt fratres gemini. nā si p̄cesserit gemini, fratres addere nō est necesse. Cice. m̄
li 2. de diuinatione ait. Procles et Caristhenes Lacedæmoniorū reges gemini
fratres fuerūt. Tranquillus in vita Cæs. Vt enī geminis fratribus ædes in foro
constituta tū Castoris vocaret. Lucius Florus. In ripa Rheni fluminis staret.
Idē. Ne quis extaret in ea gente, qđ incensam ale Romā vrb̄ gloriaret. T. Liui.
Propetyberim fluuiū. Iustinus. Aetnæ montis p̄ tot sæcula durat incendiū,
sed in his vsus loquendi magis seruatus est, qđ quod est artis.

¶ Adiectū nō apponit substantiuo, sed concordat cū eo nisi adiectū substanti-
ue accipiat. vt in illis Vergilianis. Triste lupus stabulis, Dulce satis humor.
Fama malū, qđ nō aliud velocius vllū: est enī, lupus res tristis, humor res dulcis
fama res mala. Alij in his dicūt esse Allectoherā. i. variationē scilicet generis.

¶ Spēs nonnūq; adiungit generi in gō, vt Cicero, in oppido Antiochię, Verg.
Hic tū ille vrb̄ Patavi sedesq; locauit. Idē. Et fonte superare timauit. In Exodo
Vtinā mortui essemus in terra Aegypti. In euang. Ab arbore aut fici discite pa-
rabolā. Licet Vallā neget latine dici, arbore fici. Ita et Verg. in. u. Qualē virgi-
neo demessum pollice florē seu mollis violæ, seu languentis hyacinthi.

¶ Nūis bñ apponit vtō p̄ subauditionē v̄bi s̄bstantiui, p̄ eius participij. vt Dñe
deus meus in te speraui. Dñe dñs noster, sine tñ subauditione v̄bi substantiui,
vel eius participij plures vt bñ apponunt. vt Christe filii dei viui.

¶ Nomen cum genitiuo.

¶ Nomē substantū cuiuscūq; casus fuerit iungit alteri substantiuo in gō pos-
selliue, & possessor quidē in gō semp̄ponit. vt Hector filius Priami. Aeneas
dux Troianorum. Patroclus amicus Achillis. Bucephalus equus Alexandri.
Regia Croesi. principiū fabulæ, finis sermonis, Imo quodlibet substantū vult
diuersari substantū in gō.

¶ Nō tñ dicimus liber mei, tui, sui, nri, vl' v̄ri nisi gr̄co more, qđ modo Plau. in
Pseudolo dixit. Parissem labori mei, p̄ labori meo. Nā hi gti p̄noiales nō pos-
selliue, sed passiuē apud nos semp̄ sc̄at, licet gr̄ci eā differentia nō habeat in pri-
mitiuis p̄noib' & possessiuis quā nos. qđ enī illi recte dicūt *ἡ πατέρα μου*
nos nō patrē mei, sed patrē meū dicimus.

¶ Nota. Nomē substantū, vel adiectiuū substantiue positiū potest construi cū
suo gō plurali p̄ excellentiā. vt Rex regū. Dñs dominorū, deus deorū, sancta
sanctorū. est enī rex regū, rex excellēs oēs reges.

¶ Hmōi tñ orationes annulus auri, statua cereę, virga ferri, dure sunt et iniusta,
te, adeo vt etiā poetæ nulla necessitate metri hypermetros vel *συνεφώνησι*
fecerint, ne hmōi orationibus vterent. vt Verg. Fit strepitus tectis vocemq; p̄
ampla volūtāt Attria dependēt lychni laquearibus aureis. Idē. Hęc finis sandi
solio tñ Iuppiter aureo. Hora. Abdiderit furtim terris, et imagine cerea. Quid.
Aureus ille aries vislo spectabilis aureo. In his igitur et multis alijs portus pos-
selliuū p̄ gō ponimus, vt annulus aureus, statua cerea, virga ferrea. licet Persi.
dixerit crateras argenti, Si tibi crateras argenti, incusaq; pingui auro dona ferā.

¶ Quid cū suis compositis, et nil & nihil quia substantiua sunt, construunt cū grō. Terē. Quid boni portas. Idē. Aliqd monstrālit. Quicqd mali patimur p̄ctis nostris merentibus patimur. Cice. Deserūt vitē societate, q̄ in ea conferūt nihil studij, nihil operæ, nihil facultatū. Quū vero interrogatio p̄bliquū casum maximeq; p̄gūn̄ p̄ferit, contemptū fit, qd̄ si recto casu, p̄ferat nō est contumeliosum, auctor Donatus, vt qd̄ hoc est hoīs, qd̄ mulieris est, qd̄ ornatus.

¶ Mille apud antiquos substantiū neutri generis, numeri singularis, & millia eius plurale (qd̄ n̄ic vsurpat) ascribūt sibi gūm, vt græce χιλιάς & χιλιάδες & sicut illi dicūt χιλιάς & δυο χιλιάδες ita n̄i vinum mille, duo millia. Hora. Mille ouīū infanus morti dedit. Quadrigarius in annalibus apud Gellij. Ibi occidit mille hoīm. Cice. p̄ Milone. In quo fundo, p̄pter istius infanas sublitūctiōnes mille hoīm versabat. Hora. Scribit sibi milia quinq; esse domi chlami dū. Mille vero adiectiuū aptoton pluralis numeri adiungit, substantiū in simili genere, numero, & casu, vt Mille homines, mille talenta, quod græce est

χιλίοι. Igit̄ in euange. Matthēi nō decē millia talenta, sed decē millia talentorū grammatice transferendum erat, cuius vitij causa esse putatur, q; apud græcos χιλία, i. millia adiectiū est, vt mille. Nisi forte interpres (quisquis fuerit) imitatus sit illud Ciceronis p̄ Rabirio. Quid vociferare decē millia talenta Gabiniō esse p̄missa. Sic veteres loqui, hoc mille denariū, p̄ denariorū, & hęc duo milia denaria, auctor est. M. Varo lib. 2. de analogia. Dicimus tū decē millia, & ducenti homines quod ita intelligit̄. Decē millia hoīm, & ducenti homines, quod vix aliter dixeris. Sic T. Li. li. 9. Duo milia, et quingenti capti, vt sit duo millia captorū, quæ locutio frequēs est apud T. Liuiū etiā sine coniunctione, vt numeralibus neutri generis etiā si masculini generis numerus addit̄ adiungamus masculinū plurale, vt lib. 7. Extra prædā quatuor millia deditorū habitū, quanq̄ hic ambigua lectio sit, alijs habentibus, habita. Idē. Duo milia pedites, & decē milia quingenti pedites. M. Tul. in actione Verrina. Triticū modicos quinq; milia, & accessionē ascripsisset. L. Florus. Duo milia electi, q̄ mori iuberent. Paulus Orosius. Anni duo milia. Ad hūc modū in Apocalipsi 10. annis dictum est. Ex tribu iuda, duodecim millia signati, quod græce est, δύο δεκα χιλιάδες εσφραγισμένοι Et in lib. Iudicū. Occiderūt quinq; milia viros, quæ per appositionē dicta sunt.

¶ Adiectiua substantiue posita in quocūq; genere construunt cū grō, vt sapientes græciæ, sancti dei, occulta sapientiæ, multū lucri, quantū pecuniæ, tantū fidei, plurimū vini, minimū aquæ.

¶ Nomē substantiū scās rotū, vel subiectū construūt cū noīe partis vel p̄prietatis, accedente adiectiuo laudis v̄ vituperij, quadrifariā. Primo in grō, vt vir duri capitis, puer bonę indolis. Aristoteles vir immensę subtilitatis, inquit Plinius. Antiqui moris scemina. Verg. Op̄stās animi iuuenis, qd̄ et p̄stantis animi dixeris, & p̄stantis aīo, græci in his constructionibus qd̄ vtuntur, vt

μεγάνθησ' ἀρετήσ' ὄννηρ, i. magnę virtutis vir. Latini potius abltō. ¶ Secundo in abltō, vt Vir duro capite, puer bona indole. Teren. Virgo cęstia, p̄parō ore, adunco naso. Idem. Homo antiqua virtute atq; fide. Verg. Ceruus erat forma p̄stantis, & cornibus ingens. Plau. Muliebrī animo sum. Idē. Scio re bona esse voce, ne clama.

¶ Tertio in abltō p̄ Synchdochē, vt Vir durus capite, puer bonus indole. Ver. Ceruus ingēs cornibus. Salu. C. Antonius consul pedibus æger. Ver. Regina ad templum forma pulcherrima Dido incesit. Hac figura inactus cum grō,

& cū abltō construū, sed semp in vtō. **Martia.** Maecte animi, quē rarus habet, moriq; tuorū. Idē. Maecte esto tædis o hymenæe tuis. Verg. Maecte noua virtute puer sic itur ad astra, & in numero multitudinis. Pli. de astrologis. Maecti ait ingenio & cœli interpretes. Cice. Maecte virtute esto. Vox est quę laudat simul & adhortat, qua tūc vtimur, quū factū alicuius pbamus, featq; magis aucte cumulatēq; dici solet sanguinolentibus ex acie redeuntibus, maecte virtute, vt inquit Seneca, qđ magnæ laudis pcul dubiū p̄conū est. Dixit Stratus in. 7. theb. Maecte aio iuuenis. i. p̄fecte in dolis, vt exponit Luattius interpres.

¶ **Synechdoche** est, quando proprietas partis attribuitur toti, & nomen partis ponitur in accō vel abltō.

¶ **Quarto** igitur in accō p̄ **Synechdochen** poetice. Nā oratores **synechdochen** summopere refugiūt, vtunt ea frequenter poetæ, nonnunq; & historiographi. Historia enī (teste Fabio) est proxima poetis et quodammodo carmē solutum est. Exemplū. vir durus caput, puer bonus in dolē. Plau. in milite. Pernix sum manibus, sum pedes mobilis. Verg. Restitit æneas, claracq; in luce refulsit. Os, humerosq; deo similis. Idē. Nuda genu, nodo sinus collecta fluentes. Diome,

in his dicit esse *ἑλληνισμὸν* Hellenisimōn. i. gręcā figurā. *ἄττικισμὸν*. i. atticā locutionē, q̄ breuitati studet, cui serulēs Vergilius tres orationis partes redēgit in duas, p̄ eo enī qđ debuit dicere nudū genu habēs dixit nuda genu. Construitur etiā hac figura accūs cū v̄bis, et participijs de quibus post dicemus.

¶ **Nomē præcij**, temporis, & mensuræ, ponit cū substantiuo in grō accedente adiectiuo significante quantitatē præcij, temporis, aut mensurę, hoc modo. **Panes** ducentorū denariorū. **Martia.** Vix puto triginta nummorū tota fuisse **Murera**, quę grandes octo tulere syri. Ita vir magni præcij, vir minimi præcij, nullius præcij, quod & sine adiectiuo dixeris, homo nihili.

¶ **Nomē temporis**, vt puer octo annorū. i. habēs atate octo annorū. In **genesi**. Infans octo dierū circumcidet in vobis. Itē. Noe erat quingentorū annorum. **Apul.** An ignoras eū masculū & iuuenē esse, vel certe iam quot sit annorū oblitus es. Ita, hic apparet annorū duodecim, putatur, aut videtur centū annorū, quæ dicta videntur per subintlectionē nominis, puer, aut vir.

¶ **Nomē mensurę**, vt Ager centū iugerū, panis quatuor librarū, vas triū modiorū, iter vnus diei, duorū dierū vel bidui.

¶ **Nomē ppriū** lauinē nō construū cū grō, vt dicā **Aeneas Anchisæ**, & subaudiā filius, quod gręcis familiare est, vt dicāτ *κλειμένης ὀπανοῦ* i. cleombrotus paufanix, s. filius. *λεωνίδας ὁ ἀναξανδρίδης* Leonidas anaxandridæ, qua figura (teste Seruio) vtunt circa patres & maritos m̄, quos imitati sunt poetę nri, sic Verg. **Deiphobe glauci**, subaudi filia. Idē. **Hectoris Andromache**, s. vxor. Nos vero, ppria noia in simili casu ponimus. **Marcus Cicero**, nō **Marcus Ciceronis**. Ita **Vergilius Maro**, nō **Maronis**. **Plinius Terentia Ciceronis**.

¶ **Oia** fere v̄balia asicit sibi gtm̄, quorū (dicit, & subaudiunt vxor. v̄ba construunt transitue cū accō, vt cultor agri, cultrix agri, cultus agri, cultura agri, quia colo agri, amo vrbē, amo rus, amator vrbis, amator ruris, cupio laudē, cupidus laudis, hoc vas capit multa, est capax multorū, teneo, p̄positū, tenax, p̄positi, bibo vinū, bibax et bibulus vini, docilis prauī, qui facile docetur prauū, apud Hora. Parebit prauī docilis romana iuuentus, etiā cū accō interposita p̄positione. **Sueto**. Tā docilis ad cetera, nature neficij.

¶ **Itē** quę sunt affinia his, vt quę obtineri, vel desyderari aliquid ostendunt, & contraria his, i. quę desyderiū, habitū, aut priuationē alicuius rei fecant, quorū numerus est magnus, & terminatio varia apud auctores, vt diues, copiosus,

14
opulentus, plenus, auarus, ignarus, studiosus, audus, largus, pdigus, sagax, e-
genus, indigus, inops, paup, immunis, exps, exors, horz & pluriū alioz exē-
pla plurima passim inuenies apud auctores. Placuit tñ hæc ponere. Virg. Di-
ues opiuarias Terē. Postq̄ oim rez satur sum, porro deābulare libitū est. Vir-
gi. Et p̄ceptis animi līnarum. Ouis Sanguinis atq; animæ pdige galle ruz. Ho-
ra. Viliū sagax rerū. Ouid. Vt tñ exemplis intelligat æmula laudis. Virgi.
Ille intus trepide rez. Idē. Verū auceps pugne fuerat fortuna. Idē. Præcia ve-
turi. Idē. Nescia mens hoim sati fortisq; futuræ. Et seruare modū rebus subla-
ta secundis. Idem. Ignariq; via. Idem. At memor ille matris Acidaliæ. Ouid.
Deniq; securus fama liber ire memēto. Hora. Paup opimius argenti positi in-
tus & auri. Virgi. Sæuit inops animi. Idē. Oibus exhaustos iam casibus oim
agenos. Salust. Neq; aliena consilij propter Semproniam. Cor. Tacit. Virtutū
sterile seculū. Perli. Heu steriles veri. Apul. Offerit sese vox q̄dam corporis sui
tuda. Hora. Sic vacuū cerebri populū Pheaca putauit. Teren. Ne expers esset
de nostris bonis. Virg. Quos dulcis vitæ exortes, & ab ybere raptos Abstulit
atra dies. Idem. Aspicit urbē immunē tanti belli. Prudenti. Qua nos soporis
liberi speramus aduentū dei, sic in ep̄la Pauli Quū em serui essetis peccati libe-
ri fuistis iustitiæ. i. sine iustitia. Cice. in Lælio. Pile studiosi fuerunt. Idē ad Ce-
cinnā. Viri sunt optimi & tui studiosi & mei necessarii. Studiosus tui i. ama-
tor & fautor. Hora. Iratus tibi q; somni viniq; benignus Nil dignū scribas. ū
indulgēs somno & vino. Apul. Reus capitis inducor. Reus capitis, cuius cau-
sa capitalis est. Reus furti, qui de furto accusatur. Teren. Vix sum compos ani-
mi, ita ardeo iracundia. Cicero. Nam quo modo victores dicimus voti com-
potes, qui quicquid volunt faciunt, sic victos econtrario voti impotes, qui nō
possunt facere quod volunt.

¶ Horz multa etiā cū abltō construunt, maxime q̄ priuatiua, & repletua sunt
Salu. Quæ q̄q; grauiā & flagitio plena videbant. Vt tñ Seruius docet, plenus
grō melius iungit, & vt Valla huic nomini Cicero semp̄gum dedit, alij etiam
abltm. Teren. Plenus rimaz sum. Cice. Stultoz plena sunt oia. Virg. Quā di-
ues niue pecoris q̄ lactis abūdans. Cice. p Cluentij. Mulier abūdans auda-
cia. sed in priori abundās nomen est, in posteriori participij, author Priscian.
Hora. Viduus pharetra risit Apollo. & Apul. Mente viduus, vtrūq; abusive,
cū foemina, pprie vidua dicat. Vacuus cura, mente captus, orbis prole. Salu.
Oēs fama atq; fortunis expres sumus. Dignus & indignus veteres more gre-
corz grō construebāt. Plau. Non ego sum salutis dignus, q̄ modo illud transla-
tum est. Facite igitur fructū digni poenitentiæ, p poenitentiā. & in Actis sploraz
Et indignos vos iudicatis æternæ vitæ. Quia græce gr̄tis est, oblitus est inter-
pres in abltm mutare. Nos cū abltō tñ cōstruim. Hora. Dignus morte perit
cener licet ostrea centum.

¶ De partitiuis.

¶ Noia partitiua vel partitiue posita construunt cū grō multitudinis. Sūt autē
partitiua q̄ partē multitudinis scant, vt Distributiua, q̄ quadrifariā discernun-
tur, aliud em scat vnū ex duobus, vt alter, vteruis, vterlibet; aliud duos singula-
tim, vt vterq; neuter; aliud vnū ex multis vt alius, quidā, aliquis, vllus, qlibet
quis; aliud multos singularim, vt quisq; q̄q; q̄q; nullus, nemo, sic vnū
duo, solus, medius, & aduerbiū partim. Quisq; horz, queq; illor, quodq; anī
mantū. In Leuitico. Adducet ad Aaron, & ad vnū quelibet filioz eius. Vtrū
libet vel vtrumtis horz accipe. Vnus fratru, Duæ soroz. Vnus p solus, sicut
& ipm solus asciscit sibi illū gum oim more suplatiuoz. Pli. Accipenser vnus
oim squām ad os vsq; contra aquas natando meat. Quinti. Solus oim non
remitit sibi. Medius duoz. Exponunt hæc p inter, vel ex, vt vnus plebis, vnū

ex plebe, medius duorum. i. inter duos. Partim hominum venerant (auctore Gellio) plerumque dicitur, quod significat pars hominum venit. i. quidam homines, sicut & cum partim hominum dici potest. i. cum quibusdam hominibus & quasi cum quadam parte hominum.

¶ Item interrogatiua, vt qs horz vidit? de pluribus, vter horz? de duobus, vter oculoꝝ est lippus? nō qs oculoꝝ. Persius tñ improprie de Ioue & Satio: Quis potior iudex, puerisue qs aptior orbis? Quotus regū Romanorū cognominatus est supbus? Et q ad hoc respōdent numeralia ordinē scantia, Septimus regū, octauus sapientū, tertius catonū. in his tñ gñ multitudinis in aliū casum, saepe mutaueris. Quis hoim vidit? & quis homo vidit? Quotus regum? & quotus rex? neuter Catonū, & neuter Cato.

¶ Per quotusquisq; est verus & elegans interrogatio, p quot: sed ad paucitatē refertur. Augusti, li. 15, de ciui. dei. Quotusquisq; hoim est cui profunditas huius utilitatis appareat? M. Tul. p Plancio: Quotusquisq; iuris peritus est? quotusquisq; disertus est? In secundo de diuinatione diuisim ponit. Quotus igit est quisq; qui somnijs pareat? Pl. Iunior. Quotocuiq; eadem honestatis cura secreto, quæ palam? q. d. paucis.

¶ Tales aut locutiōes, Lanarū nigræ nullū colorē bibūt. Canū degeneres caudā sub aluū reflectūt. Vt mobiles dentū stabilirent, p lanarū nigræ, canes degeneres, frēntes sunt & quasi peculiare Plinio in naturali hist.

¶ Inuenitur & positium pro superlatiuo partitiue. Virg. Sequimur te sancte deorum, pro sanctissime. Idem. Saturnia magna dearum. Plautus, Tibi habeo magnam gratiam rerum omnium.

¶ Adiectiū partitiuū debet cōcordare cū substātiu in gñe in eo numero in q ponit adiectiū, vt dicamus, vnus fratū, vna foroz, quia bñ dicimus vnus frater fratū, & vna foroz foroz: ita vnū celoꝝ, nō vnus celoꝝ, quia nō recte dicimus, vnus celoꝝ celoꝝ. Istud tñ fallit in collectiuis, nā dicimus optimus plebis, nō tñ optimus plebs, & fortissimus gentis, nō tñ fortissimus vel etiā fortissima gens de vno scilicet. Ita nō recte, Hector fuit fortissimus græcoꝝ, quia nō fuit fortissimus græcus. Pl. tñ ait, Villosissimus animalū lepus, vt intelligatur lepus est villosissimus inter animalia, nō lepus est villosissimus aial. Excipit & gñs rerū. Hora, Quid agis dulcissimè rerū. Au. Gel. Apud qs Licurgus legibus maior rex oim honos maiori ætati habebat. Et Hora, in ser. ponēs patronymicū masculini gñis, p patronymico fœmini, ait. Ad hūc libera securi diuisit mediū fortissima tyn daridaz, aut significare voluit, q; hęc non solū mulieres, sed etiā viros eius familiæ superauerit fortitudine.

¶ De comparatiuis & superlatiuis.

¶ Cōparatiua & superlatiua construunt partitiue cū gñō, vt Aiacū fortior fuit Telamonius. Virgilius fuit doctissim⁹ poetaz, vel optimus plebis. sed cōparatiuū de duob⁹ dicit, vel de diuisis in duas partes, sic Hora, ad duos Pisones, O maior iuuenū. Itē superlatiuū de pluribus, Romanorū maior pars vicit minorē. Ita sum minor fratū, de duobus: sum minimus fratū, de plurib⁹. Et exponunt p inter, vel ex. Inter fratres, vel ex fratribus. Cōparatiua em̄ quī exponunt p q, abltm̄ asciscunt, vt doctior illo, eloquētior oibus. Ouid. Erubui dñō cultior esse meo. sic, plura spe, vel opinione cōsecutus sum, nullior solito, lxtior iusto. Etiā cōparatiua aduerbiale. Virg. Dicitō citū? tumida æqra placat. Plau. in mustel. Pulchrū ornatū turpes mores peius cœno collinūt.

¶ Ad cōparationē, pprie dictā requirit vtrūq; extremū esse particeps accidentis in quo comparatur, & q; alterū altero sit magis particeps. Itaq; Achilles fuit fortior Hectore, nō esset propria, nisi vterq; fuisset fortis: sicut illa ē impro-

pria & ridicula. Ille melius muto loquitur, nam mutus nō loquitur. Dicim^o tñ (vt Salustius apud Macrobiū) mare ponticum dulcius q̄ cætera. hic cōparatiuum ad contraria refertur, & minus positiuo significat, vt sensus sit, mare ponticum aliquid habere dulcedinis quam non habent cætera maria, & ita dulcius, id est, minus amarum.

¶ Errauit nonnunq̄ interspers per negligentiam casum e casu transferendo, vt in illo euangelico Opera que ego facio, & i pfe faciet, & maiora horum faciet, pro maiora his. Et in illo Pauli: Homines em̄ per maiorem sui surant, pro maiorem se. Lapsus est aut̄ ambiguitate græca, apud quos comparatiua siue paratiue accipiuntur siue non, semper construuntur cum gto, quem per negligentiam reliquit. De illo vero Pauli ad Corinthios. xij. Nunc autem manent fides, spes, charitas, tria hæc, sed maior horū charitas, doctissimus Erasmus ait

μεγίστην δὲ τούτων, i. maxima ex his charitas, ostendens etiam latinis ad extempusū græcorū aliquoties cōparatū vsurpare pro superlatiuo, illo Carulli. Hesperique celo lucēs iucundior ignis. Sic Lactantius li. i. Omnes Sybillæ vnum deum prædicant, maxime tamē Erithrea, quæ celebrior & nobilior inter cæteras habetur, pro celeberrima & nobilissima. Porro in illo euangelij. Qui maiores sunt potestatem exercent in eos, non ita erit inter vos. Sed quicunq̄ voluerit inter vos fieri maior sit vester minister, comparatiua non tam ponuntur pro superlatiuis (vt quidam visum est) q̄ pro positiuis, vt sunt in Græco

μεγίστοι & μέλας, i. magni, & magnus, nō maiores & maior, & ita allegat Hierony in Ezechiele, sup illo ybo ad Corin. Valla varia dixerit, dicēs quosdam codices habere harū, qd̄ videtur dicendū fuisse horū, vt ad illud tria hæc referatur: sed si dicimus horū, dicendū erit maius, sed græce nō est gñis neutri

μείστων hoc loquendi periculum fugiemus si dicamus his, græce enim ambiguum est τούτων. Sed si dicimus, maior his, videt maior esse scipsa charitas, ego puto transferendū fuisse, maior hæc. Hæc ille.

¶ Illud nota, quod alio loco tradidit Valla. Q. cōparatio vnum gradum siue primum obtinet, suplatiuo vero plures, siue vltimū. Nam vbi est superlatiuo, necesse est vt ibidem sit cōparatio. Et ideo si multa fuerint eiusdem generis paratiua vno tantū eminente, non vtetur suplatiuo sed comparatiuo, dicētes, hoc vas est maius illis, non maximū illorū, si plura sint vasa ad eandē magnitudinē facta, & vnum solum capacitate excedat.

¶ Comparatiū inuenit cū dō p abtō abusive, Salu. li. 2. hist. Nulla arte cuiq̄ inferior, p quoq̄. Plī, de Pado. Nulli amnisi claritate inferior. Varro ait. Operarios parandos esse, q̄ laborē ferre possent, nec minores annoꝝ vigintiduorū.

¶ Regula.

¶ Positiuorū cōstructio & in cōparatiuis & suplatiuis seruat, hoc est quicunq̄ casus adiungit̄ positiuo, idē & cōparatiuo & suplatiuo, vt diues agri vel agrotitior agri vel agro, ditissimus agri vel agro. Et in aduerbijs, vt ppe vrbē, ppius vrbē, & proxime vrbē. Ci. in. 7. Philip. Nec ppius vrbē millia passūm ducēta admouerit. Nā hi ppius mare agitabāt aphricū. Ci. in. Philip. Vt cū suis copijs q̄ pxime Italiā sit. Idē p Milone. Proxime deos accessit Clodius. Salu. Proxime Hispaniā Mauri sunt. Gel. li. 14. Quercū vidit pxime viā. Imo etiā pximus cū accō construit. Plau. in Pœnu. Quis pultat q̄ te pximus est. Ci. in Pisonē. Proximus Pompeiū sedebā. Etiā cū dō. Prope est dñs oibus inuocantibus eū. Silius Italicus. Propiusq̄ fuere periclo. Salusti. Qd̄ tñ vitū procius virtuti erat. Verg. Proxime stabulis amneta tenerent. Et ppior nomē in 3. Geor. Et faciē tauro propior, Salust. Proxima Carthagini loca.

¶ Ex hac regula sequitur, tã cõparatiua q̃ suplatiua q̃nc̃q; duos posse regere g̃tõa
& cõparatiua duos abltõs, altere ratione positiui, altere natura p̃pria, vt doct̃i
oriston gramaticæ est Petrus, illosq; integrior vitæ fuit Socrates, Virgi, Huic
coniunx Sicheus erat ditissim⁹ agri Phœnicij, vt sit diues agri, maxime Phœ
nicij, Ita, Sybilla est ditior auro Salomone, vt sit diues auro, magis Salomõe.

¶ Cõparatiua etiã cõstruitur cū abltõ scante modū excessus, vt Polyphemus
erat maior Vlyse centū vlnis, Hic est te maior natu decē annis, p̃cior te vno
digito, Cice, Quanto est maior, tanto te geras summilius, Teren, Quãto mi
nus spei, tanto magis amo, Itē, Multo magis, paulo minus, Multo etiã supla
tuo iungit, & q̃ sequunt, vt multo oim doct̃issim⁹, Hora, Postera lux oritur,
multo gratissima nobis, Catul, ad M. Tul, Tãto pessimus oim poeta Quãto
tu optimus oim patronus, sic, Longe oim pessimus, longe p̃stantissimus, faci
le doct̃issimus, i, non dubie.

¶ De significatione cõparatiui.

¶ Cõparatiua cum positiui intellectu aduerbium magis significat, vt fortior
magis fortis, vltetior magis vltra q̃ ille q̃ vltra est, Inuenit in saepe comparati
uū pro positiuo perse positum, Virgi, in 5, Comites senioris Aceste, pro senis,
Aliqñ comparatiua positum pro positiuo minus eo significat, & nulli compa
ratur, Virg, Tristior atq; oculos lachrymis suffusa nitētes, hic tristior, subtristē
parum tristē, vel ex parte tristē significat.

¶ Est qñ comparatiua suplatiuo comparatur, vt Achilles fortissimo Troiano
rum Hectore fortior fuit, Aliqñ comparatiuū ad comparatiuū comparatur,
vt fortior Achilles Hectore fortiori Patrolo.

¶ Minus aduerbiū cū positiuo iunctū contrariē scationis comparatiua demõ
strat, vt minus stultus, p̃ prudētior, Terē, in eunu, Nemo fuit minus stultus,
Qñq; tñ p̃ nō ponit, vt minus bonus, p̃ nō bonus vel malus.

¶ Magis qñq; aduerbiū nō solū positiuo, sed etiã cõparatiuo iungit, qñ ipm cõ
paratiuū vel ad se comparat, vt quū dico Ajax fortior est Vlyse, & Diomede
sed cū sit fortior viroq; magis fortior est Vlyse q̃ Diomede, vel qñ ipm com
paratiua non ad se, sed ad aliud comparatiua comparat, vt Achilles magis forti
or Aenea q̃ iustior, quasi dicat, fortior est Aenea & iustior Diomede, sed quū
illo sit fortior, & hoc iustior, magis fortior est Aenea q̃ iustior Diomede, Sed
absolue magis nō iungit comparatiuo, Nō recte igitur, sed licēt Bocet, Dul
cior est apium magelabor.

¶ De significatione suplatiui.

¶ Suplatiuū ad plures sui generis cõparatiua supponit oibus, vel p̃ se prolatū
intellectū habet positiui cū aduerbio valde, vt fortissimus Græcorū fuit Achil
les, i, sup̃ oēs Græcos fortis, Sin aut dicā, fortissimus fuit Hercules, nō adiciēs
qñq; intelligo valde fortis, Tale est apud Ciceronē, p̃ M. Marcello, Simillimū
deo iudico, p̃ valde simile deo.

¶ Nomen cum D̃tõ.

Nomen substantiua cõstruitur cum d̃tõ accedente ṽbo substantiuo, vt
Virg, Sunt nobis mitia poma, Est mihi nãque domi pater, est iniusta
nouerca, Idem, Huic monstro Vulcanus erat pater, Plaut⁹, Epidicus
mihi magister fuit, Non est mihi pecunia, Sunt illi pauci amici, q̃ oia
exposueris p̃ ṽbum habeo, mutãdo d̃m̃ in ñm̃, & ñm̃ in acc̃m̃, vt cuiq; d̃no
est seruus, i, quisque d̃ns habet seruū, Est mihi pater, habeo patre, sic dicim⁹, nō
est tibi qd̃ queraris, vel agas, nihil est qd̃ causeris, Non est qd̃ tam moleste feras
mortem amici, p̃ nō habes, Et variaueris sic, Vulcanus erat pater huius mon
stri, Epidicus meus magister fuit, Thelamonis filius, & Thelamoni, filius
fuit Ajax, & Thelamonis filius, Ita Cliens Tullianus iur Roscius, & Cliens
Tullij & Tullio.

¶ Noia q̃ commodū aut in cõmodū scant, exigunt d̃m̃, Luca, Vibi pater est,

vbicq; maritus .i. ad commodū & utilitate vrbis & pater fieri passus est & maritus. Plau. in merca. Abjicio superbā . egomet mihi comes, calator, equus, & gaffo. Virg. Hic Dardanio Anchise amiger ante fuit. Cice. in. xi. Philip. Causus multus iam in rebus ipse sibi fenatus fuit. Darius enim vis & pprietās est aliquid alicui siue boni, siue mali tribuere. Huiusmodi autē cōstructiones tam noīm q̄ v̄borū grāci πρὸς προίτησιν .i. acquisitiuas vocant, q̄ nobis aliqd boni malive acquirunt. Huius ordinis adiectiua sunt Aptus, ineptus, gratus, ingratus, facilis, difficilis, vtilis, inutilis, damnosus, calamitosus, perniciosus, cōmodus, incōmodus, bonus, molestus, infestus, infensus, iucundus, dulcis, fides, & plura alia, quibus aliquid commodi vel incommodi demonstratur. Hora. Infirmo capiti fuit aptus & vtilis aluo. Martia. Difficilis, facilis, amicus, acerbus eisdem. Virg. Sis bonus o felixq; tuus. Cice. in Verrem. Ita velim mihi deos propitios. Bonū mihi lex oris tui. Quid molestū estis huic mulieri. Fecisti rem mihi salutarem, tibi perniciosam. Fides illi. Huius tū suplatū Virg. in. xij. gto adiunxit: Præterea regina tui fidissima dextra Occidit ipsa sua.

¶ Relatiua.

¶ Nota relationē vel respectū ad alterū significantia, q̄ æqualiter relatiua sunt, construuntur cum dtō, vt amicus, inimicus, vicinus, p̄pinquus, affinis, cōfinis, familiaris, finitimus, aduersus, contrarius, contēporaneus, coæuus, cōcontaneus, cognatus, contubernalis, similis, dissimilis, equus, iniquus, par, impar supstes; q̄q; plerāq; etiā adiungunt gto, sed tūc substantiue capiuntur, vt amicus huic vel huius, vicinus mihi & vicinus meus & vicinus illius, affinis, cognatus huic vel huius, Virg. Gens inimica mihi tyrhenum nauigat æquor. Quid. Mala sunt vicina bonis. Idem. Gelido contermina fonti. Plau. Semper tu scito flāma fumo est proxima, Ci. Est finitimus oratori poeta. Terēt. Pamilius fuit aduersus nemini. Luca. in. x. Quē metuis par huius erat. Idē in. 9. Par geminis Chirou. Similis patris est in moribus, similis patri in corporis figura atq; linamentis, author Diomedes. Et Caper inqt. Illius filis ad mores referat, illi filis ad vultum. Hanc tū grammaticorū p̄ceptionē nō vsq; quaq; seruatū auctores. vt Salu. in Catilinario. Quia si qs etiā a culpa vacuus in amicitia eius inciderat quidiano vsu, atq; illecebris facile par similisq; cæteris efficiebat. Vbi vt patet de similitudine morū loqtur. Plau. in Menech. Necaqua aquæ, ne lacte lacti, crede mihi vsq; similius, q̄ hic tui est, tuq; huius. Vbi cū gto loqtur de similitudine duorū Menechmorū in figura, colore & linamentis corporis, vt etiā ipsa cōparatione liquet. Vt plurimū tū cū gto morū similitudinē fecit & qualitatis alicuius internæ. Ci. in. 9. philip. At ille cū videret, si vestræ authoritati nō paruisset, dissimilē se futurū sui. i. a pristina cōsuetudine discessurū. Similē etiā sui dicimus, q̄ a pristinis moribus & consuetudine non recedit. Idē in. x. Quæro igitur etiā ne Bruti similes malis, an Antonij? In eadē. Eos laudas q̄q; similes filii tuū esse vis. Hora. Similesq; meorū mille die vsus deduci posse. Ci. Vt aliorū similes in dicēdo esse valeamus. Supstes itē cū gto & cū dtō. Florus, Supstes dignitatis suæ. Martia, in. x. lam conuicibus oibus supstes. Hoc tandē sita prurit in sepulchro.

¶ Dixi, quæ æqualiter, vel ex quo relatiua sunt. Nam quæ secundum excellentiam aut subiectionem relatiua sunt ad genitiuum redduntur, vt pater filij, seruus domini, duplex subdupli.

Differentiua, quæ grāci Διαφορὰ vocant vt alius, diuersus, cum dtō, & cū abtō construuntur interposita præpositione a vel ab. vt diuersus huic, vel ab hoc. Hora, in epi. Est huic diuersum v. tio vitii ppe maius, Quinti. Alterum.

quod huic diuersum est. Apul. in. iij. de asi. au. Adiuuro te per dulce istū capilli tui nodulū, quo meū deuinxisti spiritū, me nullam aliam meę fortidū malle, p̄ a mea fortide, quo significat nullam se magis velle q̄ fortidem.

¶ In bilis & in dus.

¶ Verbalia in bilis & in dus similia participijs futuri temporis passiue vtracq̄ accepta asciscūt sibi dūm, vt amabilis, mirabilis, orabilis, exorabilis, dicēd^o, docendus, formidandus oibus. Hora, in epist. Hic tibi potius q̄ tu mirabilis illi. Idē in odis. Multis ille bonis flebilis occidit. Nulli flebilior q̄ tibi. Virg. Papi nius. Nulli penetrabilis astro Lucus erat. Liui. Silex impenetrabilis ferro occurrebat. Virg. Nec visu facilis, nec dictu effabilis vlli. Ouid. Paup amet caute, timeat maledicere paup. Multaq̄ diuibus nō patēda ferat. Statius. Lugē dus fratri iuuenis thebane iaceres iaceres. Itē exofus & perofus passiue cū dō. Au. Geld. 2. ca. 18. Ex q̄bus intelligas, nō omneis mō dñs exofos esse, q̄ i hac vita cū erūnarū varietate luctant. Tranq̄llus in vita Tyb. Deos obsecro, vt te nobis cōseruet, & valerenūc, & sp̄ patiant, si nō p̄po Romano posī sunt. i. o. dio habent a populo.

¶ Nomen cum accō.

Accusatio nomen adiungitur figurate per Synecdochen, qñ qđ parti accidit, toti redditur, & pars per accm̄ profertur. vt fortis dexteram, p̄ fortem dexteram habens: celer pedes, pro celeres pedes habens. Virg. Omnia Mercurio similis vocemq̄ coloremq̄. Vt Valla docet, Synecdoche tantum ad animi & corporis qualitatem pertinet, nihil ad extrema res, spiciens, non igitur in his est, potens diuitijs, p̄ditus dignitate. Et quod Virgilius ait Perfusus sanie vittas, impropria synecdoche est, per aliquid adiacēs parti. Item quod Flaccus epistola prima Hęc recinūt iuuenes dictata senescq̄. Leuo suspensū loculos, tabulamq̄ lacerto, Acro hypallagen esse dicit, p̄ habētes tabulas suspensas lacertis.

¶ Quædā verbalia in bundis construunt cū accō. Sisenna. li. 4. historiarū apđ Gelliū. Populabundus agros ad oppidū puenit. i. cū agros popularet. T. Li. li. 25. Vitabūdus castra hostiū. Apul. in. 3. de asi. au. lā forē & iudicia, tā sentētia, ipm̄ deniq̄ carnificē imaginabūdus. i. imaginatione videns.

¶ Apud vetustiores verbalia in io inueniunt cum casu verbi sui. Plau. in Amphitrione. Quid tibi hanc curatio est rem verbero? pro quid hanc rem curas. Idem in aul. Quid tibi ergo meā me inuito tactio est? Idem i poenulo. Quid tibi hanc digito tactio est? p̄ quid hęc tangis. Quæ p̄ circumlocutionē dicta videri possunt, vt ista, nō sum id nescius, pro non ignoro. & Eius rei mihi venit in mentem, pro recordatus sum, & Id mihi anus indiciū fecit, pro indiciū cauit. & Opus est mihi illa re, pro ego.

¶ Adiectiua q̄ magnitudinis mensurā fecant, admittūt accm̄, vt longū, latū, altū, pfundū, crassum, vt turris alta ducetos pedes. Gell. Nā cū fere constaret curiculū stadij Hercule pedibus suis metatū, idq̄ fecisse longū pedes ducetos, Plau. in hac. Comesse panē tres pedes latū potes, fores pultare nescis? Pli nius. Nucleo crasso sex digitos. Hęc etiā admittūt ablatū, vt Turris alta ducētis pedib^o. Iuue. de pygmæis. Vbi tota cohors pede nō est altior vno. Dicim^o q̄q̄ Turris altitudine ducentorū pedū. Liber crassus tres digitos, & crassitudinē trū digitorū. Pli. Trabes crassitudine bipedali. i. habēs crassitudinē bipedalem.

¶ Nomen cum ablatiū.

Ablatiuus coniungit̄ nomini, qñ p̄ eum aliquid euenire fecatur illi, q̄ p̄ nomen exprimitur, vt acutus visu, vel oculis. i. per visum, per oculos validus viribus. i. per vires, gloriosus laude. i. per laudem, insignis honoribus, insignis celere, clarus virtute, clarus natalibus, Pli. Vica Ca

tonis Marte nobilis. Salu. Pollens viribus, ingenio validus. Idem. Natura ferrox, manu promptus erat. Lingua q̄ manu promptior. Tardus ætate, feruidus ira, faucis cura, festus labore, fatigatus diurno studio, factus sermone, vrbanus moribus, p̄ditus ingenio, sciētia, honore, diuitijs: & in malā partē, p̄ditus morbo, p̄ditus vitijs. Ci. p̄ Rabirio. Senectute affectus, morbo p̄ditus. Idē p̄ Murena. Squallore sordidus, cōfectus morbo, lachrymis ac moerore p̄ditus. In his fere inuenias ablatū causā, q̄ etiam cū substantiuo conftrui potest, vt carolus diuina gratia, benignitate, bñificio Romanorū imperator. i. p̄ diuinā gratiā. Romanj nō nunq̄ p̄ defectiōnē ablatiui causā, vel gratia gr̄m ponūt, quē admodū gr̄ci κατὰ τὴν ἐπιτροπὴν ἔμμενα vt populi seruandi laborat, reipublicę defendendę periclitatur, deest causā. Salu. in lugur. Quę postq̄ gloriosa modo neq̄ belli patrandi cognouit.

¶ Numerale cardinalē admittit ablatū numero: & ordinale ordine, vt tres numero, plures numero, quartus ordine. Denominatū ablatū denominantis, vt albus albore, densus densitate, magnus magnitudine, iustus iustitia. Noia p̄ propria ablatū noię, & cognoię, vt Scipio nomine, Aphricanus cognomine. Ita Magister nomine, doct̄or titulo, re minime. Huius fere rationis sunt Troianus origine, Atheniensis patria, spe diues, re pauper.

¶ Dignus & indignus, plenus, vacuus, inanis, onustus, & similia, ablatū asciunt, de q̄bus s̄a sup̄ diximus, & alijs modis q̄bus nomē conftruit cū ablatō, & cū gr̄o. Opus est (autore Diome.) apud veteres inuenit cū oib̄ casibus p̄ter vtm̄, velut opus est mihi hæc res, huius rei, huic rei, hanc rem, & hacre. Ci. Vtū & opus est & cura vacare & negotio. Plau. in. 2. ca. lā maritimi milites opus sunt tibi. Proprius. Pierides magni nūc opus oris erit. Oui. Casus inest illic, hic erit artis opus. Apud Noniū. Opus est illā rē, p̄ illā rē. Plaut. in Cist. Malū aufer, bonū mihi opus est. Sic vsus est ap̄d veteres Plau. in Amph. Vbi summus imperator. nō adest ad exercitū citius q̄d nō factō est vsus fit q̄ quod factō est opus, p̄ vtroq̄ gr̄ci dicūt χρεῖα ἔχω. i. opus vel necessitatē habeo. Nos autē (vt idem docet Diome.) nō dicimus opus habeo, sed opus est mihi. gr̄ca igitur figura dictū est illud, dñs opus habet his.

¶ Ablatiui ponunt absolute in designatione consequētia, q̄d gr̄ci p̄ gr̄os faciūt, vt deo ducētē elapsus est Aeneas. Bellāte Troiano victi sunt parthi. Ideo in designatione consequētia, quia hm̄oi ablatōs necessario aliqd̄ consequitur, vt p̄fectus sit sensus, vt sole ascendente factus est dies, quid est? nisi q̄d ascensionē solis secuta est dies. Horū ablatōrū alter si equēter est participiū, si non sit deficit sermo latinus (auctore Scauro) & participiū v̄bi substantiuū subaudiūt in illis. Iuue. Credo pudicitia Saturno rege moratā in terris. Plau. Mesuafore atq̄ impulsore id factū audacter dicit. Quinti. Laudariq̄ me puero solebat. Nullo timore hostiū castra irrupit. Nullis custodibus Palladiū ereptū est. Nullis insidijs palam victus est hostis.

¶ Interpretamur autē hm̄oi ablatōs p̄ v̄bū addito aduerbio dū, aut aliq̄ eādē vim habētē, vt Augusto regnātē natus est Christus. i. quū, vel dū Augustus regnaret. Boni mores colebant me puero. s. ente, id est, quū ego essem puer.

¶ Quāq̄ solus ablatū ponit absolute, vt Fulgurante timea, tonāte oues abortiū faciūt, iuuēcus. Sed Maria audito Christū venisse cucurrit. i. quū audisset. Salsus. Audito regē in Sigiliā tendere. Sil. Auditoq̄ furens socias nō defore vires Apul. in. 7. Cognitoq̄ quosdā, imo ȳo fortissimū, quēq̄ adoppetitisse. i. quū cognouisset. Ita, compto hoiem mendacē esse nō credidi. i. quū comperissem. Hac locutio elegans est & apud idoneos auctores frequens.

¶ Concordat aut debet hmoi ablati si alter adiectum sit tribus accidentibus. Si *yo* virtus substantium, est appositio. Absente nobis, & presente nobis, p absentibus & presentibus nobis veteres dixerunt. Donatus ait. aut archaisimos figura est absente nobis, p absentibus nobis, aut ppositione ponit absente, ac si diceret clam nobis. Terentius. Nescio quid profecto absente nobis turbatum est domi. Plautus. Nec p nobis presente quisquam aliquis ausi sunt. Pöponius Ardelanarum scriptor. Quid enim apud forum presente testibus mihi vedit. Neuius Volumus dona dare pulchra presente oibus. Accius. Est res aliqua que presente his prius natura instituit.

¶ De pronominum constructione.

Pronomia quia loco nominum ponunt eorum seruat constructionem, ut sicut dicimus, homo laudabilis fortitudine. ita ille laudabilis fortitudine, ut Iuuenius bonae indolis vel indole, ita hic bonae indolis vel bona indole. Tu modi cae fidei vel modica fide. Plautus. Tu in cano capite amas senex nequissime.

¶ Genitivi primitiuorum mei, tui, sui, nostri & vestri, construunt cum nominibus quibus passio significat, ut amor mei, non est amor meus, quod scilicet amo alium: sed est amor alterius in me, quo, scilicet amor ab altero. Ita desiderium tui, non est desiderium tuum, sed alterius de te quo tu desideraris. & Memoria sui, non est memoria sua sed memoria de se. Posunt huiusmodi simul connecti, ut nostra memoria tui indebilis erit. scilicet quam nos habemus de te. Ita Accusator mei, a quo accusor: laus tui laus de te, non tua. Fastidium sui, fastidium de se. Pli. li. xij. Nulla est voluptas que non assiduitate sui fastidium pariat. Fabius. Vim sui relinquunt. i. vim ex se, non suam. Luca. Exemplumque mei, de me. Sic aliud est Aliquid tui, & Aliquid tuum: nam aliquid tui est aliquid ex te: aliquid tuum, est aliquid ex tuo. Ita nostri & nostrum, vestri & vestrum. nam alter genitius pluralis facit passiuum, ut in medio vestri, vel nostri: alter possessiuum seu actiuum, ut aliquis vestrum, siue aliquis nostrum: qui duo genitii gaudent nominibus distributiuus, aut partitiuis. ut nemo nostrum, vnusquisque vestrum. non nemo nostrum, nemo vestrum, aut copariuis & suplatiuus. maior vestrum, maximus natu nostrum. Non recte igitur in euangelio Lucae translatum est: Quod autem in tuus est vestrum plenum est rapina. vbi vestri dicendum fuit non vestrum: nam de ipsis hominibus loquitur dominus, non de eo quod est hominum. Indifferenter videntur dici. causa mea & causa mei: melius tamen causa mea. Imago mea & mei. i. de me. Fama mea & mei. Mis & tuis actiuum significantes antiqui genitii sunt quibus hodie non utimur: sed, patris, meus & tuus possessiuus.

¶ Pronomina partitiue posita admittunt genitium multitudinis: ut hominum hi boni illi mali: & volucrum haec canit illa tacet.

¶ Demonstratiua cum substantiue ponunt adiungunt genitium: ut hoc noctis, subaudi tempore. Id aetatis sum vel ago, pro eo quod est in ea aetate sum, vel eam aetate ago. Id tempore. Ci. in Inuect. Quos ego iam multis & summis viris ad id tempore venuros esse praedixeram. Pli. Iunior. Vide in quo me fastigio collocaris: quum idem mihi potestatis, idem regni dederis quod Homerus Ioui optimo maximo. Plautus. Qui hoc noctis solus ambulem. Apul. Quid hoc noctis iter incipis. Idem verum etiam hoc aetatis puer: sic & Attici τούτο τῆς ἡλικίας, pro huius aetatis vel hac aetate. Idem. Illud horae memini me terra dehiscente ima tartara prospexisse. pro illa hora. Multa est copia talis locutionis apud veteres scriptores. ita huc accedit illud mali. Item id loci, eo loci, eodem loci, pro in eo loco. Salus, in Catilina. Postquam ad id loci legati cum Volturtio venerunt. pro ad eum locum. Cor. Tacitus. Non eo loci res suas agi. Val. Maxi. Fuerat eodem loci, pro in eo & eodem loco. Pronomina enim sunt non aduerbia, quae faciant sine motu. Idem etiam ascendit deum vel ablatum cum ppositione. Idem huic vel idem cum hoc. Horat. in arte. Inuitum quod seruat idem facit occidenti, idem quod occidens.

¶ Reciproca.

¶ Pronoia sui, sibi, se, suus, sua, suū, nō nisi reciproce ponuntur, hoc est, vt reflectant ad id qđ p̄cessit in eadē parte orationis, aut annexa p̄ copulā. vt ille sibi placet. Petrus odit suos. rogar vt suo saueas filio. Cauendū autē ne reciproca p̄ nō reciprocis ponamus, aut e diuerso, ne dicamus, ego dixi sibi, p̄ ei. Vñ in vita Vergilij (siue Donati siue cuiuspiā alterius est) viuos e legit, de Vergilio. Voluit etiā eius ossa Neapolim transferri, p̄ sua ossa. Ibidē. Quid quū magister stabuli Augusto recitasset, duplicari sibi in mercedē panes iussit sibi, p̄ ei. Ita in Psal. male translātū est (certe nō ab Hieronymo, vt sentit Valla) A gloria eorū expulsū sūt, p̄ a gloria sua. & iterū. Qui exauerūt vt gladiū linguas eorū, p̄ linguas suas. & pluribus in locis inuenias hunc abusum summopere vitandū, in quē prolapsi sunt interpretes facrorū librorū decepti gr̄ca figura. Nā quū pro vno dicitur dicere liceat, tū suus, tū eius, tū ipsius, tū illius, nō tū quodlibet vbiq; dormitās, & negligēs interpretēs qñ hoc, & qñ illud competat, nō dispexit. Vide Vallā in libello de reciproca tione sui & suus.

¶ Possessiuā pronomina.

¶ Possessiuā p̄noia, licet adiectiuā sunt construunt tū aliqñ cū gr̄o, & p̄ferunt cū his, vnus, solius, ipsius, cuiusq; & sicut vnus, ita duorū, triū, quatuor oim, paucorū, ipsorū, & cū gr̄is participiorū, vt in tua ipsius arena te supero. tuū solius ingenū admitor. Ci. Dico mea vnus opera ramp. liberatā. Quint. Deinde quū satis vires eorū explorauerint, suæ ipsorū fiducia p̄mittūt. Liui. Noster duorū euentus ostendit, vtra gens bello sit melior. cuiusq; ferē nō iungitur, nisi cū p̄noie suus, vt Velle scire, que sit sua cuiusq; sententia. Discretio. nis quoq; causa suus iungit cū gr̄o possessoris, vt Suus est Homeri mos. i. proprius ipsius Homeri, & nō alterius. & ita suus p̄ vnus cuiusq; pprio accipit, vt in illo Vergilij. India mittit ebur, molles sua thura Sabæi. Terē. Suus cuiusq; mos est. Itē. Refert mea solius, nō mei solius. tū bene, Gerit curā mei solius, & nō, meā solius, vt ex supradictis perspicuū est. Ideoq; nō inepte Cicero ad Curionē. Eam autē vnus tui studio me assequi posse confido. vt sit studio tui, pro amore, & fauore aliorū erga te. Valla tñ (quasi sit locus deprauatus) sic correxit. Eam rem tuo vnus studio me assequi posse confido. Sic Terentius. Hentor mei solius solliciti sunt causa, vt me expleant.

¶ Gr̄i participiorū construunt cū his, vt Exaudi vocē meā clamantis. Ouid. Vt mea defunctę molliter ossa cubēt. Nimis licenter in ep̄la Oenones ad Paris dē dixit. Et flecti, et n̄ros vidisti flentis ocellos, n̄ros p̄ meos, flentis, p̄ flentiū.

¶ Et licet recte dicamus, mea vnus opera, meū solius studiū, nō tū meū Laurentij studiū, suū Prisciani prediū, sed meū est studiū, q̄ sum Laurentius, p̄cediū suū, q̄ est Priscianus. Responit enī h̄mōi possessiuā consortiū substantiui, auctore Valla, quare minus recte dictū est illud Pauli ad Corinthi. Salutatio mea manu Pauli, qđ ad v̄bū sumptū est e gr̄co ὁ ἀποστολὸς τῆ ἐμῆ χειρὶ παύλου. Etiā (eodē auctore) primitiuorū gr̄i mei, tui, sui, n̄ri, & v̄ri nullū substantiū in consortio suo sustinēt, male igitur Priscianus. Mei Prisciani eges, tui Prisciani eges, p̄ mei q̄ sum Priscianus eges, tui egeo, q̄ es Priscianus.

¶ Met. p̄te, ce, te quibusdā p̄noibus addunt ad vim scationis intendendā, vt apud atticos. i. meopte ingenio bonus, suapte natura malus, egomet feci, tute fecisti, huiusce, hūscē, hosce. ¶ De constructione obliquorū post verbū.

¶ Verbum cum genitiuo.

Verbū substantiū quoties sit possessionē constructū cū gr̄o, vt dñi sum. hic equus est regis, hęc domus est patris mei, & qđ ad laudē, vel vituperationē dicit, ille est magni animi, est breuis stature, vel statura,

¶ Aut quoniam significat officium est, vel ad aliquid pertinere, & id fere impersonalia ter. vt Regum est temp. moribus ornare & armis tueri. Prudentis est ad multa conuicere, multa dissimulare. Non est nrae factionis, hec recensere. Non est huius loci, atque temporis. Moris est, & mos est. Iuris est, & ius est. Officij est, & officij est, p eode dicunt. Martia. Moris erat quondam festis seruare diebus.

¶ Hec duo impersonalia interest, & refert exigunt gram. Cice. Interest oim recte agere. Non tam interest regis, quam totius reipublice. Refert oim in malos animaduerti. Non tamen dicimus interest, vel refert mei, tui, sui, nri, aut vri. Sed loco horum postulat ablatiuos mea, tua, sua, nra, et vta, quibus addit possessiuum cuius. Cice. p Plancio. Si quid mea minus refert, id te forte magis delectat. Idem. Sed putat interesse sua me ad te quam sapissime scribere. Plau. in Stich. Tua quod nihil refert ne cures. Cice. Id quod tua nihil referebat. Idem p Murena. Ea cedas potissimum datur crimini ei cuius interfuit, & non ei cuius nihil interfuit. In his prope naturaliter etiam ponunt. Quod autem potius postulat ablatios foemini generis, quam masculini vel neutri. haec videtur ratio, quia (teste Prisciano) subaudit in re, id est, in vtilitate, vt sit interest, quasi in re est, & refert quasi in refert, & interest mea, id est, in re mea est, quae Plautus separatim ponit. Veniat nec nenihil in re est mea, quod diceremus, nihil interest mea. Huius rationis non est impersonale est. Non enim dicimus, est mea, tua, sua, sicut interest mea, sed est meum, tuum, suum, nostrum, & vestrum. vt Non est tuum haec facere.

¶ Addunt praeterea hi gram tantum, quati, tantidem, quanticumque, magni, parui. Plau. in pflu. Nam quanti refert nec recte dicere, qui nihil faciat. Terentium. Illud permagni referre arbitror. Idem ad Brutum. Permagnum interest, quo tibi tempore haec epistola tradita sit. Plau. Non pluri refert, quam si imbre in cribrum geras. Reliqua addunt per aduerbia ad hunc modum. Minus mea refert quam tua. Plurimum intererit. Nihil interest. Cicero p Plan. Quantum interesse vis ad rationem petendam. Hora. Intererit multum. Dauus ne loquat &c. Et per ablatum. Plau. in mustel. Pluma haud interest. Iuena. Paruo discrimine refert.

¶ Haec verba obliuiscor, recordor, reminiscor, recolo, memini, regunt gram, vel accm. vt obliuiscor doloris, et dolore. Tulli. Est enim sultitiae, proprii aliorum vitia cernere, obliuisci suorum. In laude Caesaris idem dixit. Qui nihil obliuisci soles, nisi iniurias. Illud Vergilij. Nunc oblita mihi tot carmina, antiquae dictum est in passua scatione. oblita mihi. i. a me. hodie non dicimus obliuiscor tibi, vel a te. sed p eo venio in obliuionem apud te, vt veni in suspensionem, p suspectus factus sum Verg. Si rite audita recordor. Cice. Vt bella a se gesta, triumphosque recordentur. Idem p Plancio dicit. De illis recordor. Recordatus est Petrus vbi domini, melius tamen acco iungit. Reminiscere miserationum tuarum. Verg. in. x. Dulces reminiscit agros. Recolo beatus Gregorius ponit cum gram lib. 3. dialogorum. Quia dum malo in suorum recolit, p his perpeti supplicia aeterna pertimescit. Memoror, p recordor hic aliqui connumerant. Valla dicit rarissime inueniri nisi forte apud aliquem verustissimum poetam. Cicero tamen eo vsus est, dicens. Sui oblitus, alij memoretur. & Augustinus. Memoraberis domini dei tui. It. Et memorari testamenti sui scit.

¶ Memini. Verg. in. 4. Nec me meminit se pigebit Elyssa. Idem. Numeros memini, si vba tenerem. Memini illam rem (inquit Nonius) dictu facilius putat plurimum, et id p recordor. Meminit tui vel de te. i. mentionem fecit, vt etiam (licet rarius) recordatus est, sed p mentionem fecit refusat accm. Quint. Nec omnino huius rei meminit poeta ipse. Idem. De quibus multi meminerunt. Cice. p Flacco. De vi, de manu, de armis, de copiis memineritis. i. recordemini.

¶ Nota. Memini tam cum praeterito, quam cum praesenti verbi infiniti construitur. Licet Agretius duntaxat construere velit cum praesenti, Cicero lib. 1. de leg. Ego

memini summos fuisse in civitate nostra viros. Vergilius in Georg. Namq; sub Oebaliae memini me turribus altis Coricum vidisse senem. Tibul. Teme mini & puro secubuisse toro. Cicero ad Appium. Ad me adire quosdam me mini. Idem. Respondi Metello vt debui, & memini me dicere. Plinius Iunior Ita certe ex Quintiliano preceptore meo audire memini. Verg. De codo tactas memini predicere quercus.

¶ Misereor, misereco, dominor, & satago regunt gñm. misereor, & dominor etiã dñm. vt misereor tui, vel tibi. melius tñ misereor tui, quo modo Priscianus Romanos eloqui affirmat. Verg. Nil nñi miserece. Idem. Oro miserece laborũ tantorũ, miserece animi nõ digna ferentis. Plau. Nemini misereri certum est, quia mei miserece nemo. Statius in .i. Thebaidos. Et generis miserece tui. Do minor variat constructionẽ. dicimus enĩ, dominor eorũ, vel eis, vel in eos, vel in eis. Reges gentiũ dominant eorũ. Verg. Victis dominabif argis. Mors illi vltra non dominabif. Ouid. Et q; dominari in cetera possit Naus homo est. Cice. Fœlix senectus, si vñq; ad vltimũ spiritũ dominat in suos. Verg. Inensa danai dominantur in vrbe. Seruius, Sulpi. Ciceroni. Casus, & natura in bonis dominaf. Satago. Terẽ. Is quoq; suarũ rerũ satagit. Apul. Satis agentes rerum suarũ, eximieq; trepidi. Est aut satagere, festinare, anxii, & sollicitũ esse, discursare in actione rerũ suarũ. Vnde Domitius Apher venuste Manliũ Surã mul. tũ in agendo discursantẽ, salientẽ, manũ iactantẽ, nõ agere dixit sed satagere. Plauriq; absolute ponit. Plau. in Asin. Nũc satagit, adducit donũ ei vitro, & scribit nummos. Abstineo cũ gñõ, & cũ abltõ cũ præpositione, & sine præpositione. Hora. lib. 3. car. Mox vbi lusit satis abstineo dixit irarũ. Plau. A me vt abstineat manum, & abstineo me ab illo. Cicero in epistlo. Qui me ostreis & murenis facile abstinebã. Iusti. Contentiq; victoria imperio abstinebant. Illã vero Maronis in .ii. Nec veterum memini, lætorve malorum. & Iustitiã neprius mirer belli ne laborum, constructiones antiquas sunt, ex græca figura desectiurã vt subaudiatur, causa.

¶ Veteres frequentr gñm. p abltõ vsurpare solent. vt in istis. pendeo animi, crucior. recreo animi, excurior. & discrucior animi, vel aĩo. Plautus in merca. Nimis diu animi pendeo. Cice. lib. i. de legib. Et ego animi pendere soleo. Idẽ in .i. Tul. q. Quod si expectando, & desyderando pendemus animis, cruciamur, & angimur. Plau. in Epid. Absurde facis, qui angas te animi. Idẽ. Coepe rã ego me excurciare animi. Idẽ in Aul. Discrucior animi, quia ab domo abetũ dũ est mihi. Apul. in .s. Recreat animi. In quibus oibus Archaismos est, & tales locutiones frequentes sunt in eruditorũ libris.

¶ Verba æstimandi.

¶ Verba æstimandi, vt sunt facio, & fio, pendo, cura, æstimo, habeo, duco, & sum, p æstimor gaudet gñis, præsertim his magni, pluris, maximi, parui, minimi, tanti, quanti, quanticũq; flocci, nauci, nihili, assis, pili, & similibus. Plau. Respicio vos nihili meã gratiã facere. Idẽ. Flocci nõ fecit fidẽ. Cice. in Philip. Imperitorũ rumuscillos & vituperonũ linguas flocci nõ facio. Idẽ. Pompeiũ faciebã plurimi. Quanti facis meã parui facio, magni facio. Catul. Nõ faciunt pili cohortẽ. Ouid. Nõ assis faciũt euntq; recta. Terẽ. in Adelpis. Huius non facio. Fio Cicero Tironi. Quantam diligentiam in valetudinem tuã contuleris, tanti me fieri a te iudicabo. Idem. Demonstravit me a te pluri mi fieri. Teren. Aut ego istud factum nihili penderẽ, & passiuẽ. Maximi penditur opulentiã, sine hac nihil, vel pro nihilo penditur nobilitas, & parui ducitur probitas. Cicero in Acad. q. ait. Quædã pluris, quædã minoris æstimanda. Terẽ. Tu quid de me fiat parui curas, Magni, vel magno precio virtus habet.

Plau. Tanti est, quanti fungus putidus. Salu. in Iugur. Nunc vos aestimate dicta an facta pluris sint. Hora. Hic ego pluris hoc inquam mihi eris.

¶ Aequi, bonique facio, p in bona parte accipio, & boni consulo, p in bona parte iudico, vel accipio, puerbiales locutiones sunt. Terē. Ceterum equidem istuc Chreme aequi bonique facio. Ti. Liui. Nesperat latius contagio eius mali, nos aequi bonique facimus. quod videtur accipi eo intellectu, vt exponas, nō magni pendo. M. Tul. in epistola ad Atticū sine coniunctione decenter dixit, aequi boni facit. Apud Quintilianum est. Rogat boni consulas. i. boni iudices. Plini. Quod si feceritis boni consula. Ouid. Quis pauca damus consule poma boni. & Apul. lib. 7. Optimi consule dixit.

¶ Verba commerciorū significatiua regunt solū hos grōs tanti, quanti, tantidē, quantilibet, quantiuis, quanticumque, pluris, et minoris quā ponunt sine substantiuis. Nā cū substantiuis ipsa, & cetera precij vocabula, vel in ablatō, vel p aduerbia ponunt. Hinc yba sunt emo, vendo, reuendo, mercor, commercor, diuendo, venundo, veno, prosto, aestimo, taxo, indico, addico, distraho, inscribo, liceor, licitor, licere, conduco, loco, pacifcor, pango, constat, valet. Et quęcūq; aliquid mercede, vel pręcio facere, vel fieri scant, vt Minoris reuendes, q̄ emisti, Quanticumque locabis presterit vendidisse. Hora. Orize quanti emptę paruo, quanti ergo? octussibus. Terē. Mulierē tantidē emptā poscit sibi tradier. Itē tantidē tibi tradā. Plī. Qui frugiferas tanti taxauerāt. i. tanto precio aestimauerāt. Per ablatū. Iuue. Quanto metiris precio. Terē. in Eunu. Quid agis nisi vt redimas captū q̄ queas minimo, & si nequeas paulo, at quanti queas. Quod asse, vel minimo emisti, magno, plurimo, duplo, dimidio, nimio reuendes. Verg. Vendidit hic auro parua. Hora. Fiet eritque tuus nummorum milibus octo. Paruo, vel nihilo constat. Ouid. Stat mihi nō paruo virtus mea. Verg. Hoc Ithacus velit, et magno mercent Atride. M. Varro. Venit ppter penuriam magno in li. Digest. Sed aestimandū fundū quanti valet. Plī. ita vt scrupulū valerēt sterijs vicens. Plau. in Bac. Pacisci cū illo pauca pecunia potes. Idē. Ducentis philippis rē pepigi. Per aduerbia hoc modo dicimus. Percare locauit aedes. Carius emi olei, q̄ vini. Carissime constat, qd precibus emptū est. Vilius emi caro, q̄ pisces. De alijs ybis quibuslibet, quibus nomē, vel aduerbiū precij apponit ad hūc modū exempla. Iuue. Tenta Chryfogonus quanti doceat, vel Pollio quanti. Idē. At ideo pluris Paulus, q̄ Collus agebat. Plī. Neminē docuit minoris talento. Itē. Magno pransi sumus, pluris, minoris, vel vilius coenabimus.

¶ Accusandi, & Absoluendi verba.

¶ Verba ad accusationē, damnationē, absolutionē pertinentia, et consimilia, pręter accū psonę patientis asciscūt sibi genū, vel ablatū criminis, vel poenę, hinc verba sunt accuso, inculco, insimulo, criminor, defero, accerso, postulo, suggillo, noto, taxo, calumnior, admoneo, commoneo, oppugno, arguo, castigo, conuincio, reuincio, ago, damno, condemno, absoluo, et quę sunt similia. Horū passua construunt cū solo grō, vel ablatō, & saepe addit ppositio de, etiā cū solo accō. Cetera. vt accuso te furti, vel furto, vel de furto. & accuso te illi, apud illū, & corā illo. Terē. Hic furti se alligat, hoc est, ybis suis ostendit se furatū esse. Plau. in poen. Furti se astringit, scilicet quia plectet, p fure, q̄ furē occultū detinet. Idē. Qui alterū in cusat probri ipsū se intueri oportet. i. arguit, etiā cū solo accō. Cetera. in com. Vehementer eos inculcauit. i. arguit, reprehendit, qd plerūq; cū querela fit. Tacitus intemperie cœli inculcantes. Terē. Si herū in simulabis auaricie male audies. Cice. in Anto. Probri in simulasti pudicissimā foeminā. i. accusasti de stupro & adulterio. Hierony. Qui alterum mendacij criminariis, delinas ipse mentiri. Itē. Criminatus est furti, cū plagij tenet. Tacitus. Maiestatis delatus.

est. Tulli, in Rhetorica ad Herennium. Exercitium eduxit, impedimenta reliquit, accersitur
maiestatis. Suet. Cornelium Dolobellam repetundarum postulavit, i. accusavit. Idem.
Qui postulabat in iuriam. Expostulo vero alterius rationis est. Nam dicimus,
expostulas mecum de non servata fide, & non servata fide. Nihil habes quod mecum ex
postulas. Terentius. Sed quid agam, ad eam ne? & cum eo hac iniuriam expostule. Cice. filius,
Lenis, & facilis a te existimari debeo, quod nihil tecum de rebus ipsis expostule, &
absolute. Apul. in 5. Lachrymantem complexus sic expostular. i. conqueri, accu
sat. Expostulamus autem quum querelam deponimus, vel apud amicos, vel apud illum
ipsum, quod fecit iniuriam. Sugillas herum parsimonie. A. Gelli. Notabat impolitiam.
Notatus infamia. Infamas illum in scitiam. Noras libidinis, vel de libidine. Suspe
ctum habes perfidie vel de perfidia. Taxat Catilinam ambitionis. Calumniam ma
lesticij. Salust. in Catilina. Admonebat alium regestatis, alium cupiditatis suae. & cum
abluo intercedente prepositione de. Cice. De quovos paulo ante admonui. Salu.
Piso oppugnatus in iudicio pecuniarum repetundarum. Plaut. Ecce video, quod me
miseram arguit stuprum, de decoris. Lactantius. Quae errati piget, castigatque seipsum de
mentis. Cice. in Rhetorica. Maiores nostri si quam vnius peccati mulierem damnabant
simplici iudicio malefactorum multorum coniuncta oportebat. Itaque reuincam te per
iurij. Cice. Tironia. Sceleris condemnat generum suum. Idem. Condemnabo ego eos
de te crimine. Fabius Quintus. Proditionis damnatus cum advocato exulit. Livius.
Sed nequaquam tamen relictum est, quantum summam damnatus est. M. Tullius. in 1. Philippica.
Altera promulgata lex est, ut de vi, et de maiestate damnati ad populum procerent,
si velint. Idem in 2. Licinium Lentulum de alea condemnatum collusorem suum restituit.
Idem in 8. Ego nolo quoniam committere, ut morte multandus sit. Plautus. in bac.
Qui misere male multabere quadringentis philippis aureis. Plerique etiam mul
to sine e scribitur. Plautus. in Milite. Quae pol ego capitis perdam.

¶ Ago variat. Nam dicimus, ago reum parricidij, & agam tecum iniuriam. Cicero.
Perinde ac si furti cum ego egisset. Agere iniuriam est de iniuria conqueri, & accu
sare. Peragere vero reum dicimus, quod est condemnare. In libro ad legem Iuliam de
adulteris. Peregisse autem reum non alias, quis videt, nisi et condemnauerit. i. ad con
demnationem perduxerit, quod est accusatoris, non iudicis, quo pacto et condemi
nare accipit in illo euangelico. Viri iniuriam, consurgunt in iudicio cum genera
tione ista, & condemnabunt eam.

¶ Absoluo. M. Tullius. C. Caelius absoluit iniuriarum eum, qui Lucilium poe
tam in scena nominatim leserat. Purgavit se criminis obiecti, vel de crimine
obiecto. Hora. Et miror morbi purgatum te illius, & laudo huius rationis in
uenitur. Iustinianus lib. 3. in 1. laudamus quidem praetores suae humanitatis.
Item. Laudavit dominus viliam iniquitatis.

¶ Si non fuerit proprium criminis vocabulum ponitur duntaxat ablatius cum
praepositione, vel sine ea. Ut hic furti punit rem sacram de prophano, tenetur ne
sacrilegus, an furti, an vtroque non vtriusque. Accusare hunc potes vel furti, vel sa
crilegij, vel de vtroque, vel de altero, vel de ambobus, non amborum. Ita Accusa
ris de pluribus, non plurium.

¶ Verba implendi, & onerandi, & contraria his, ut priuatione significantia,
Abundo, impleo, egeo, indigeo, scateo reguntur vel ablatiuo. Reliqua porius
ablatiuo, & quae transitiva sunt simul accusatiua personae patientis. Passiva eorum solo
genitiuo vel ablatiuo contenta sunt, ut Lucilius apud Marcellum. Quarum abundemus
rum, & quarum indigemus. Melius tamen cum ablatiuo. Terentius. Amore abundat Antis
tho. Sic eius participium apud Cicero. Mulier abundans audacia. Vergilius. Impleuit
que mero patera. Idem. Implevit veteris bacchi, pinguisque ferinae. Statius in Achil.
Mittitur haec noniam magni, qui pelea facti impleat. Item. Impleuerunt duodecimum

cophinos fragmentorū, potius dixissem fragmentis. Interdū addit prepositio de. vt Impleui nauē de omni genere frumenti. M. Tulli. de oratore. Querebat cur de procemijis, et de epilogis, et de huiusmodi nugis referti essent eorū libri. Hic nequaquā sine prepositione licuisset loqui. nō enī libri illi referti sunt proce-
mijis & epilogis, sed præceptis procemiorū, & epilogorū. sic nō impleui nauē omni genere frumenti, sed de omni genere frumenti, sic vt impleta sit frumen-
to, & de quolibet genere frumenti habeat aliquid. Terē. Vbi inueniā Pamphi-
lum, vt metū in quo nūc est adimā, atq; expleā animū gaudio. Plau. Tui abe-
untis egeo. Hora. Eget aris Cappadocum rex. Lactan. Tantā esse innocentie vim, vt non egeat, nec carnis, nec viribus. Quāq; absolute ponit. Plau. in Merc.
Per nos hercle egebit, qui suum pdegerit. Scato. A. Gel. lib. 1. ca. 17. Xanthip-
pe Socratis philosophi vxor morosa admodū fuisse fertur & iurgiosa, Iratūq;
& molestariū muliebriū per diem, perq; noctē scatebat. Careo nunc tantum
ablō iungitur, veteres etiā cū gō, & accō construebant. Cicero. Carere debet
omni vitio, qui in alterum paratus est dicere. Quid, Quod caret altera requie
durabile non est. Teren. Omnes mihi labores fuere leues, præterq; tui carentū
q; erat, tui pro te. Sic Næuius apud Gellium. Carentū tui est inquit. Plautus
in Curcu. Quia id quod amo careo. Turpil. apud Nonium. Eos parentes ca-
reo. Cicero in Cato. Satiari delectatione non possum. Idem. Iracundiam meā
satura tuo sanguine. Apul. Sed ille libidine exaturatus facebat in grabatulo. Itē.
Ingurgitauit se cibo. Obruit se vino. Onerauit nos curis. Exonerauit metu. Li-
berauit puerperam dolore. Abdico filium domo. Priuo malā dignitate. Frau-
dolatronem deposito. Mors orbauit me liberis. Ego hoc te face, vel onere le-
uabo. Cice. Homines nequissimi, quibus te onerant mendacijs. Terentius.
Emunxi senem argento. Vergi. Soluite corda metui, id est, libertate. Spoliauit
illum vita. Nudauit omnibus bonis.

¶ Impersonalia cum genitiuo.

¶ Pœnitet, tædet, miseret, miserecat, pudet, piget construuntur cū accō, & gō.
Verg. Nec te pœniteat pecoris diuine poeta. Tædet animā meā vitæ meę. & in
præterito ptesum est metui. Verg. Et quos ptesum magni incepti, rerūq; tua-
rū est. Et sine accō. Idē. Si nō pertesum thalami, redcep; fuisset. Seruius dicit esse
participiū sine verbi origine. Suero. iunxit accō. Et quasi ptesum ignauā suā, q;
nihil tū a se memorabile actū esset. Idē. Pertesum mortū pueritate. Et (auctore
Diomede) nec tæduit, nec tesum est dicere possumus, sed tantummodo pte-
sum composita figura quidā dixerunt. Pertedet tū etiā a Gellio ponit. Miseret.
Cice. Miseret me infœlicis familie. In præterito miserū est dicimus. Terē. Atq;
in opis te miserecat mei. Pudet. Terē. Fratris me quidē piget, pudetq;. Inter q;
hoc interest, pudet veracundie est, piget pœnitentie, pudet quod turpe est, piget
quod dolet. et piget ad futurū spectat, pudet ad præteritū, vū dicimus piget me fa-
cere, pudet fecisse. Adde composita. vt dispudet. i. valde pudet. depudet nō pu-
det. suppudet parū pudet. Hæc verba etiā loco gōi construuntur cum infinito
verbo. vt Tædet me vitæ, & tædet me viuere. Piget me laborū, & piget labo-
rare. Verg. Nec te pœniteat calamo triuisse labellū. Iunguntur interdū soli gō
per subintellectionē acci. Ouid. in trist. Pœnitet ingenij, iudiciq; mei. Gelli.
Sed iam verborū Senecæ piget.

¶ De genitiuo aduerbialiter posito.

¶ Nomina propria vrbū, oppidorū, vel pagorū primæ vel secundæ declinatio-
nis singularis numeri in loco significantia construuntur cum quibuslibet ver-
bis aduerbialiter in gō. Vixit Romæ. Studuit Louanij. Naus Colonie. Mor-
tuus est Gandau. Cucurrit Romæ in campo martio. Si huiusmodi nomina

fuerint pluralis numeri tantū, v̄ tertię declinationis ponunt in abltō, vt Socra-
 tes docuit Athenis. Appollo dedit oracula delphis. Natus est Carthagine, se-
 pultus Lacedemone. Plautus & Apul. Hęc fere semper ponūt in dtō. Plau.
 Qui ponuit fieri, vt Carthagini gnatus sis.

¶ Noia maiorū locorū & appellatiua ponunt in abltō addita prepositione in,
 vt militat in germania. laborat in vinea. Nō nobis imitandū est illud in actis
 apof. Ego sum vir iudæus natus Tharso Cilicię, dicendū erat Tharsi, vel in
 Tharso, vt est gręcę. Nec illud. Apostoli & seniores fratres his q̄ sunt Anthio-
 chię, et Syrię, et Cilicię fratribus ex gentibus salutē. neq; sic ē in gręcō, sed apud
 v̄ circa Anthiochiā, et Syriā, et Ciliciā. Nec illud. Huius rei gr̄a reliqui te Cre-
 te, p̄ in Creta, vt habēt gręcā ἐν κρητι, hmōi quia grammaticę repugnāt. Licet
 in vno aliquo loco forte reperias, nō continuo imitaberis.

¶ Instar p̄priorū ponunt hęc appellatiua humi, domi, militię, belli. Verg. Qui
 legitis flores ethumi nascētia fragra. Iacet humi. Serpit humi. Salu. Igitur do-
 mi, militięq; boni mores colebant. Cice. in offi. Pręterea quibuscūq; rebus vel
 belli, vel domi poterunt remp. augeāt. Terentius etiā focū, p̄ in foco, in Eunu.
 Domi, fociq; fac vicissim vt memineris. Et quę rara sunt. Verg. Condidimus
 terrę, p̄ in terra. Idē. Sternit, & toto pięctus corpore terrę. Silius. Præuis togę,
 p̄ in toga, & in pace. Plinius in abltō. Vt dubiū sit togane, an bello prestanti-
 or fuerit. Apul. Simulachrū residēs ædiculę, p̄ in ædicula. Idē. Conspexit iuue-
 nē residentē tonstrinę, p̄ in tonstrina.

¶ Domi admittit adiectiua meę, tuę, suę, nr̄ę, vr̄ę, alienę. In rethoricis ad
 Heren. Nonne mauis sine periculo esse domi tuę, q̄ alienę? Sed alia nō admit-
 tit. Nam domi publicę, aut priuatę, paternę, aut maternę non recte dicimus.
 Sed in domo priuata, siue paterna.

¶ Verbum cum datiuo.

O Mne verbū acquisitiue positū exigat dūm significāte rem cui aliquid
 boni malive acquiritur, aut fit. Cice. Quicquid erit, tibi erit. Tibi viuus
 tibi canis. Terē. Si quid peccat filius, mihi peccat. Plau. Tibi aras, tibi
 occallis, tibi seris, tibi eidē metis, tibi deniq; iste pariet leritū. Idē. Mihi
 istic nec feritur, nec metitur. Oibus sapit, sibi nō sapit.

¶ Huius rationis sunt, quę subsequuntur. Laboro tibi, vigilo tibi, propugno
 tibi. Audio tibi, ausculto tibi, pro obedio. Sed aliud sunt Audio te, & ausculto
 te, & plus est auscultare, videlicet, diligenter attendere. Hinc est illud Catonia.
 nū. Auditus nō auscultatis tanq̄ pharmacopulam. Et bene audire, p̄ laudari,
 & male audire, p̄ vituperari tam gręcis, q̄ latinis vsurpatū est. Vnde Philip-
 pus Macedonū rex dicere solebat. Regiū esse male audire, quum bene feceris.
 & Cicero ad Atticū. Me idcirco putant bene audire velle, vt ille male audiat.
 Recipio tibi, i. promitto. Timeo, metuo, formido tibi, id est, p̄ te, nequid malū
 tibi eueniat. Sed timeo te, ne mihi noceas. & timeo mihi abs te malū, & timeo
 tibi malū. Iuue. Quū furem nemo timeret caulibus, aut pomis. Inuidet mihi,
 et inuidet nobis foelicitatē nostrā. Imponit mihi, p̄ decipit me. Caue tibi, caue
 tibi ab illo, caue ab errore, caue illum, & caue errorē. & caue facias, & ne facias.
 Do, commodo, mutuo, foenero, & foeneror, largior, confero tibi, & confero in
 te, & multa contulit in me beneficia. Do mutuo, & mutuū. Plau. Si quis mu-
 tuū dederit. Do commodaro, do fidē, aliquid sancte p̄mitto. Dedit mihi ȳba
 decepit, frustratus est me. Dono tibi munus, dono te munere. Impartiam tibi
 fortunas meas, & impartiam te fortunis meis. Teren. Plurima salute Parme-
 nonē suū impartit Gnato. Aspersit me labe, & aspersit mihi labem. Instrauit
 equo penulā, & instrauit equū penula. Fauco, ignosco, indulgeo, & parco tibi.

Vitā, & fortunas meas debeo tibi. Valetudinē meā tibi acceptā refero. I. fateor me abs te accepisse. Cice. Vitā acceptā refert clementiē tuę. Nonnunquē etiā malū. Idē in 2. Philip. Oīa deniq; q̄ postea vidimus (quid aut mali nō vidimus) si recte rationabimur, vni accepta referemus Antonio. i. imputabimus soli Antonio. Satisfacio, soluo, scribo, pro trado, & transfero. vt in illo Flacci. Scribe de cē Nerio. Rescribo, pro rursus scribo. Ouid. Nil mihi rescribas. Itē. p. reddo seu remunero. & munero, et remunero. p. soluo, pendo, rependo, repono, p. reddo. Plau. in persa. Deser mihi nummos sexcentos, quos. p. capite illius pendē, quos continuo tibi reponā. Respondeo. p. satisfacio. vt Tuis beneficijs respondere nō possum. Facta nō respondēt dictis. i. nō conueniūt, nō sunt paria. Commodo, p. profum. incommodo, pro noceo. Si mihi commodare nolis, ne incommodes. Opitulor, profum, auxilior, patrocino, adminiculo, ad sum, subuenio succuro, subministro, supposito, suggero. Medeor cū dō tui. vt medebor vulneri tuo. i. sanitatē acquirā illi, sed medicor modo cū dō, modo cū accō. Gratulor tibi, gratulor etiā mihi, licet Valla aliter sentiat. Consulo tibi, do consilium. Consulo te, peto consiliū a te. Consule rebus meis, saluti tuę, honori nro. i. prospice. Prospiciā mihi. Terē. Tibi p̄spexi, & stulticię tuę. Plinius Iunior. Petis vt fratris tui filię. p̄spiciam mariti. Suadeo tibi, persuadeo tibi.

¶ Verba præceptiua & nunciatiua.

¶ Verba quę præcipiendi, & nunciandi scationē habēt postulat dñm. Præcipio tibi, vt legas, præcipio te legere, præcipio tibi legere. sic impero, & iubeo. Itē contraria veto, interdico. Interdico tibi consuetudinē cū malis. Iungit etiā ablutis. Plini. de illust. viris. Aqua, & igni interdixit ei, q̄ in leges suas nō iurasset. Ci. Male rē gerentibus patribus bonis interdici solet. Ius belli est, vt victores victis leges præscribāt. Dicta mihi iusurādū. Verg. in. x. Principio focis edicite signa sequant. i. cū auctoritate quadā iubet. Itē Mando, committo, delego. delegauit mihi hęc puinciā. Indico tibi bellū. Hora. Venti indico bellū. Gd. Ita postea ego bellū, & odiū niui indixi. Marti. Indixit coenā diues amica tibi. i. denunciauit se velle cenare tecū. In qua scatione Cicero ait condicere coenā, qđ prisca lingua est denunciare. Idē in 5. Philip. Inimicitias mihi denunciauit. In eadē scatione, Designo, constituo, præstituo, præfigo. Constituit mihi terminū, præfixit mihi diē, & locū. Male temperat sibi, q̄ in rebus, aut expetendis, aut fugiendis rationis moderamē nō sequitur. Temperat reimp. legibus. i. regit. Verg. Mollitq; animos & temperat iras. Moderat irā, moderat cupiditatibus, moderat habenas reimp. id est, regit, gubernat.

¶ Nuncio tibi, renuncio tibi. i. nunciū refero, reporto. Renunciauit seculo. i. renouit, & cessit seculo. Pli. in epist. Quū tampridē eiusmodi officijs renunciaasset hoc est, renouisset, resignasset eiusmodi officia. cū dō & accō. Cice. in Verrinis actio. Iste vehementer incensus hospitlū ei renunciat, domo eius emigrat, p. q̄ & nunciū remitto dicimus. vt in li. Pandectarū de sponsalibus. Vlpianus. In potestate manente filia pater sponso nunciū remittere potest, & sponsalia dissolueret. Dico tibi, loquor tibi, & ad te, scribo tibi, & ad te. recenseo, narro, expono, explano, explico, aperio, indico, demonstro, commonstro, refero tibi, p. narro. I. refero ad senatū, consulo senatū, aut ppono in senatu.

¶ Quę ad obsequiū, subiectionē, et repugnantia pertinet, similiter exigūt dñm. Seruio tibi, & seruo temporibus. inseruit amicis, inseruit suis commodis, obediō, pareo, obtemporo, obsecundo, obsequor, morigeror, morē gero, ministro, supplico, famulor, ancillor, blandior, assentor, adulor, palpor, cedo, concedo, cedo tibi, cedamus imbrī, et auctore Diomede recte dicimus, cedo possessionē, & cedo possessionē, ita cedere bonis, est discedere a bonis, et qcqd nrm erat cre-

ditori tradere. Consentio tibi & tecū. Assentio siue assentior tibi, Dissentio & dissentior tibi vel a te. ¶ Similiter yba differendi Distat huic & ab hoc. ita, Differt, discrepat, discordat. Hora. Paulū sepultę distat inertia Celata virtus, Idē. Nec sic enitar tragico differre colori. Idē in epist. Scire volā quantū simplex hilarisq; nepoti Discrepet, & quantū discordet parcus auaro. Quinul. Cōfirmā da vox est ne ab oratione discordet, & discordo tecum, licet Aldus Manutius neget recte dici. Cor. Tacitus. Cū quis eternū discordāt. Ita dissideo tibi, a te, & tecū. Plī. Adamas dissidet cū magnete lapide. Ci. in. x. Phil. Ex q̄ iudicare debetis me nō cū homine solere, sed cū causa dissidere. Sed quia concordo, & discordo neutra absoluta sunt, non recte dicitur Concordabo vos, sed cōcorda bitis p̄ me. Ouid. Per me concordant carmina neruis,

¶ Repugnantię verba sunt.

¶ Refractor, obsto, obstituto, officio, obltrepo, resisto, repugno, reductor, redamo occurro, obuiio, obuiam eo, obuiam factus est mihi, aduersor, cōtrarior barba rum est. Pugno, certo, contendo, congregior tibi antiqui dixerunt gręca figura, hodie tecum dicimus, auctor Seruius, vt est in illo scitu digno prouebio *δωρενι δουκ Δε θεοι μαχονται*. i. ad ybū Necessitati neq; dii pugnāt, qā nos dicimus, cū necessitate vel aduersus necessitatē nec dii quidē pugnāt. Virg. i. Pla cido ne etiā pugnabis amori. Idē. Montibus in nostris solus tibi certet Amyn tas. Idē. Infelix puer atq; impar congressus Achilli. Hora. Vult & ait p̄p̄yā mihi contēdere noli. Sed contendo abs te fecat vchemēter peto.

¶ Verba separādī, vt aufero eripio surripio adimo eximo amoueo di moueo vello diuello subduco abduco cōstruunt cum dō vel cum abltō inter ueniente p̄positione. Aufero tibi v̄p̄a te. Terē. Aufer mihi oportet. Virg. Tecq; his ait eripe flammis. Luca. Heu quantū fortuna humeris iam pondere fellis Amolif onus. Eximem mihi hunc scrupulū. Horat. in odis. Hic dies vere mihi festus atras eximit curas. eximit mihi, p̄ a me. Idē. Corticē astricū picē dimo uebit amphorę, p̄ ab āphora. Plau. Quid tibi surripui. Hora. Vtor p̄missō cau dāq; pilos vt equinę paulatim vello. Defendo p̄ auerto, depello hoc modo vtimur. Defendo tibi frigus, & defendo te a frigore. Virg. ægloga. 7. Solstiti cū pecori defendite. iā venit æstas. Idē. Hic ego dum teneras defendo a frigo re myrtos. & Q. Claudius apud Gel. Hostes defendebāt a pinnis facillime. Sit p̄fedeo qā Hieronymus dō iunxit, dicens: Superfedendū huic labori censeo. Sæpius construit cū abltō sine p̄positione. Cæsar in cōmen. Prælio supfedere statuit. i. omittit eplūm. M. Tull. Sulpitio. Supfedetas hoc labore itineris. i. o mittas ad me venire.

¶ Verba relatiua.

¶ Verba quę respectiue ad aliquid dicuntur, volunt habere dōm, Quod mihi sapit, tibi nō sapit, qui tibi pater est, mihi patrius est, Platoni corpus est vox. i. iuxta sententiā Platonis. Pythagorę fabis est anima.

¶ Huiusmodi multa sunt per compositionem: & fere composita cum his p̄g positionibus præ ad con sub antepost ob in & inter.

¶ Præ.

¶ Præpono Ciceronē Demostheni, est aliquid qd huic p̄tendi. vel p̄texi possit. Cice. Ego meis maioribus virtute p̄luxi, p̄poller, p̄nitet, p̄minet oibus. Prestat oibus, & oēs. Præcellit oibus, & oēs. Præripuit mihi gloriā. Præuenio p̄cedo p̄curro, p̄uerto, & p̄uertor accū exigūt, p̄bibō tibi, & bibo tibi. Plau. in sticho. Bibat tibi.

¶ Ad.

¶ Accedo tibi, vel ad te. Accedo tuę sententię. i. approbo, & in tertia persona vniuscq; numeri elegat̄ eo vtimur in scatione passiuā, pro adiungit vel addit. Hoc meīs calamitatibus, vel ad meas calamitates accessit malū. i. additū est.

huc accedit .i. addit, p accedit his, & accedit ad hæc. Ad moueo. Virg. Necdū illis labra admoui. Ad molior illi manū. Accūbo. Maro. Tu das epulis accūbere diuū, & seruata natura ppositiōis. Ci. Vatinū crimina tēp mensam accūbebat atratus. Assedit mihi. & Salu. Dextra Adherbalē assedit. Aduolutus est genibus. A diacet Aegypro. Affulsit mihi spes. Puer arrisit matri. Mater ap, prelit eū pectori. Adegit gladium iugulo, Affixit parieti, adhæret lateri

¶ Con.

¶ Coniungo tibi, cōmori tibi cupio, siue tecum, colludo tibi, vel tecū, confero te illi, & cum illo, comparo tibi, & tecum.

¶ Sub.

¶ Hęc mihi sub didit & sibi me .i. subiecit. Quintil. His dictis et alia sub didit .i. subiūxit, subiecit sibi oīa, subiacet fortunæ, subest imperio, subolet mihi, suæ ditioni subiugauit. Subscribo tibi, subscribo tuæ sententiæ .i. approbo, fauēo. Duc cedam tibi.

¶ Ante.

¶ Antefero. Cice. Quū iniquissimā pacē iustissimo bello anteferrē, antepone te oibus. Antecit oibus vel oēs. Salu. Et quū omneis gloria anteiret, oibus tamē charus esse. Cice. in .9. philip. Sed quū Seruius Sulpitius ætate illis anteiret, & sapientia oibus antecedit, anteuertit, antecellit oibus, vel omneis.

¶ Post.

¶ Posthabeo. Teren. in Phorm. Nā omnes posthabui mihi res ita vt par fuit. Omnia postpono famæ.

¶ Ob.

¶ Obdo peflulū hostio. Obloqtur, obgannit nobis, occinīt, obturbar, Obsto, oppono, obrjcio, obmurmuro, oppedo.

¶ In.

¶ In dormis saxis, in uigilas chartis, in moraris lectioni, in moreris literis, in sudas studijs. Illudo tibi, insulto tibi, qd̄ (auctore Seruio) est inimicos irideo per cauillationē. Salust. dixit. Multos ab adolescentia bonos insulauerat. Sed hic possit esse significatio alia, uidelicet impetū fecerant. In niteris arū dini, in nitrur baculo, in cumbo studijs, in studia, & ad studia, incubuit in spongiam deletū est. Cice. Ad salutē reip. incūbite. Idē. In hęc studia in gbus estis incumbite. In hio huic rei, & hanc rem. Statius. Fraternos inhiantē obitus. Plau. Hæc reditātē inhias, quasi esuriens lupus. Apul. Rose virgines matutino rore florēbant. his inhians .i. siti enter appetens. Imminet capiti meo, hoc periculum impendet oibus. Instat mihi, instat operi. & Plau. Si magis me instabunt, ad prorem sufferam. Vale, max. Nec mihi cuncta cōplectendi incesit libido .i. inuasit ab incedo. Incesso cum accō p culpo castigo, reprehendo. Au. Gel. li. 9. Incesit quempiā Taurus philosophus seuera atq; uehementi obiurgatione, Iniecit mihi scrupulum. Incidit mihi lis cum nebulone. Gallina incubat ouis.

¶ Inter.

¶ Intermiscet vera falsis, interserit, & interijcit seria iocis, inserui conuiuio, interuenit colloquio. Intercedit mihi cum illo familiaritas.

¶ Confidendi verba. Fido, confido (auctore Capro) dicimus, fido mihi & cōfido tibi, & fidimus nō confidimus nobis. Credo fidem habeo, facere fidē rei, facere vt rei fides habeatur. Fidē do, polliceor, spō deo, nubo, Itē hæc, Ignosco, indulgeo, succensco, irascor, indignor, minor, mitor.

¶ Verbum cum duobus datiuis.

¶ Verbum nōnunq̄ constructur cum duob⁹ datiuis. Vsi tibi sum .i. ad vsū, quæstui tibi erit hæc res, non est mihi curæ. Magno malo est hominibus auaricia, vel etiam magnū malū, vt exemplo multis eris, vel exemplū. Cice. Sit tibi consulatus iste sempiternæ laudi. Hoc tibi laudi ducis, & ueritur tibi vicio, dēdecori, Speras tibi laudi fore, qd̄ mihi vicio ytis, Do tibi hoc pignori, dono,

mutuo. Dedit mihi pecuniā scenori. Venite nobis auxilio, subsidio. Plau. In. 2. cap. Nudē amīf, reliquit pignori putamina. Idem in mustel. Quas arrabonē tibi dedit. Terē. Ea relicta huic arrabonē est. p illo argento. Arrabonē veteres pignus dixerunt. Idē. Emit eam dono mihi. Vale, Max. Filiā ei nuptui dedit, deditur noxæ, poscitur supplicio. i. ad supplicium.

¶ Habeo pulchre cū accō & dtō. Habebo hāc rē curæ. i. curæ mihi erit, vel curabo. Risui, derisui, vel ostentui hominē habeo, p derideo. Ludibrio me habetis. Tern. Nolo ludibrio haberi. Despectui me habes, p despicias. et apud Plautū sunt, habes me despiciatui, habes frustratui, & Apul. Plautin° in sūlo habet in. 2. flo. Habebat indutui tunicā, habebat cinctui balteū, habebit amictui pallia. In. 9. meta. Aliquid cibatuī parabis. et in. 8. de as. au. Habere venui, p venale. Eum vnus rogauit e nostris, haberet ne venui lacte?

¶ Verba passiua iungunt dtō vel abltō. Doceor tibi, vel a te. Osculor tibi, vel a te. Virg. Infert se septus nebula mirabile dictu p medios, miscetq; viris nec percutitur vlli. Ouid. Tera tibi nobis aspiciunt aquæ. Ci. Intellexi tibi, pbari meū consiliū. Quintil. Quæ mihi nō approbant, Sic & eorū participia.

¶ Impsonalia cum dtō.

¶ Contigit, accidit, euenit, vsu venit, obtigit, cessit, successit, obuēnit, vertit, cecidit, bene tibi vertat, male tibi cecidit. i. male euenit. Plau. in trinūmo. Graui ter cecidit stultitia mea. Item hęc, liquet, vacat, placet, displicet, suppetit, expedit, licet, certum est, compertum est, operæ precii est, constat, conuenit. Cōstat mihi. i. certum & manifestum est. Hoc mihi tecū constat. i. cōuenio tecum in hoc assentior tibi. Li. i. rheto. ad heren. Adhuc q̄ dicta sunt arbitror mihi cōstare cū ceteris artiuū scriptoribus. p eodē Constat inter nos. Ci. li. 3. de na. deorū. Constat inter oēs esse deos. Et in eadē significatione. Hoc mihi tecū conuenit, conuenit hoc inter nos, & conuenit nobis inter nos. i. sine controuersia est, cōsentimus, concordēs sumus in hoc, & pluraliter Nō conueniūt hęc fratri meo cum. Ci. de si. bo. & malorū. Hoc mihi cum tuo fratre conuenit. Iuuenā. Sæuis inter se conuenit vris, & bene conuenit illis. i. concordēs sunt: ita, male conuenit. i. discordēs sunt. Mar. Quū litis similes parefq; vita Vxor pessima, pessimus maritus, Miror non bene conuenire vobis.

¶ Assumit nōnunq̄ dtūs festiuitatis gratia, nihil ad sensum faciēs. Terē. Sui sibi gladio hunc iugulo. Apul. In suo sibi puoluta sanguine pflauit animā, in gibus, sibi, parelcon est, & sic veteres loqui consueverunt.

¶ Dtūs localis sæpe construit cū v̄bis motū ad locū significātibus. Vir. Inferretq; deos Latio. i. in Latū. q̄ figura (teste Seruio) v̄rata est apud Virgiliū, qd̄ eū cū p̄positione p accū dicimus, ille p dtūm ponit. Idē in. ix. It̄ cœlo clamorq; vini, clangorq; tubæ. p ad cœlū. Idē. Aut pelago Danaū infidias, suspectaq; dona p̄cipitare iubēt. Idē. Iret vt ad muros, vrbicq; aduertet agmen. Terē. Ex andro cōmigravit huic vicinīæ, p in hāc vicinīā. Tibul. Et potū pastas duce, re fluminibus, i. ad flumina.

¶ Dtūs aduerbialis

¶ Quædā noīa tertix declinationis in tempore significātia ponuntur aduerbi aliter in dtō, vt tempori, luci, vesperi. Plau. Venias tempoi, id est, tempestiue, non sero, quod & in tempore venire dicimus. Vnde aduerbium temporis, qd̄ significat maturius, & tempestiuius, cuius contrarium est serius. Oui. Modo surgis eoo Temporius cœlo, modo serius incidis vndis. Licet̄er Horatius dixit: Hinc muli Capuæ ditellas tempore ponunt, pro tempori, vel in tempore. Alterius rationis sunt, ex tempore, p tempore, & cū tēpore. Luci. Plau. in amphi. Nonne idem me luci mittere potuit? Cice. in. 12. Philip. Quis em̄ audeat luci, quis in militari v̄ta, quis bene comitatū & illustrem aggredit̄ quod luce

q̄q; dicimus. Idem in .3. offi. Luce palam in foro salter. & i. 2. philip. Nam qđ
 q̄rebas quo modo rediſſem? primū luce, non tenebris, deinde cū calceis & to-
 ga, nullis nec caligis, nec lucerna. Pli. in epist. Surgebat aestate a cena luce, h̄ye
 me intra primā noctis. Noctu adverbialiter p̄ in nocte, vel p̄ noctē, qđ Diome-
 des adverbii esse dicit. Plau. in milite. Rogitāt noctu an somnū cœperim. Sa-
 lustius. Diu noctuq; laborare, festinare. Plau. in Menech. Haud falsum euenit
 somnū qđ noctu hac somniaui. Vesperi. Cice. Quid qđ dice cogitauerim, dix-
 rim, egerim, recogitabo vesperi. Idē in .1. academicar; quaesti. Nunciantū est no-
 bis a M. Varrone venisse cū a Roma pridie vesperi. & nisi de via festus esset cō-
 tinuo eū ad nos ventur; fuisse. ¶ Verbum cum accō.

Verba transitiva cuiuscunq; generis fuerint, regunt accō rei patiētis, vt
 Praceptor diligit discipulū, bibit vinū, loquitur mendaciū, criminā-
 ris innocētē. Dico autē v̄bum transitiuū, qđ sine obliq; non p̄ficat sen-
 sum. Contra. Absolutū, qđ non eget post se obliq; vt sensum p̄ficiat, vt
 ſto, sedeo, dormio. ¶ Verbū cū duobus accis.

¶ Verba docendi, rogādi, & vestiendi admittūt geminū accō. Docebo te bo-
 nas literas. Qđ Cice. in ep̄la ad Petū ait Socrate fidibus docuit, intelligit ca-
 nere. Ad dī et̄ia abltō p̄positio de Salu. Tametſi legatos miserat q̄ senatū de ee
 de fratris, de fortunis docerent. i. significarent, certiores facerent. Docuit me
 canere. Iustinus. Et eq̄tare, & sagittare magna industria docēt. Ponitur & ab-
 solute, vt exitus docebit. Dedocebo te istos mores. Ci. de ſi. bo. & ma. Geome-
 triā discere maluisset, q̄ illā dedocere. Moneo. Terent. Ridiculū est te illud me
 admonere. Idem. Habeo pro illa re quod illū moneam probe.

¶ Rogandi.

¶ Rogo, interrogo, oro, exoro, peto, posco, postulo, flagito, exigo, hęc v̄ba h̄-
 cet cum duobus accis construi possint, frequētius inueniunt cū accō & abltō
 p̄sonā p̄posita p̄positione, vt peto abs te hanc rem, & ita frequētissime Cice. in
 ep̄istolis. Donatus ait. Petimus p̄cario, poscimus imperiose, postulamus iure.
 Secundū Varronē v̄o poscere est q̄ries aliqđ p̄ merito nostro deposcimus. pe-
 tere v̄o est cū aliqđ humiliter & p̄cibus postulamus. Rogo. Hora. Ociū dī
 uos rogat. Gell. Crepidariū cultellū rogata crepidario suture, cū solo accō, p̄
 interrogo. Cice. Roga ip̄m quemadmodū Arimini ego eū acceperim. Oro.
 Terē. Vnum vos oro, vt me in vestrū gregē recipiatis. Virg. Ip̄m obrestemur,
 veniāq; oremus ab ip̄o. Plau. Vnū exorare vos ſinite nos. Peto te hanc rē, sed
 melius, peto abs te hanc rem. Ci. Audes quicq; ab istis petere. Petijt me lapide,
 .i. inuasit, aggressus est. Virg. Malo me Galathea petit. Et iurifconsultus ait.
 Si bos cornu petere solitus petierit. Posco. Tu modo posce deos veniā. Pacem
 te poscimus oēs. Flagito. Hora. Nec potentē amicū largiora flagito. Caesar in
 com. Caesar ab Heduis frumentū qđ essent polliciti flagitat. Qñq; vno accō
 contentū est. Cice. p̄ Quintio. Quanq; hoc causa postulat non tñ flagitat. Vñ
 patet plus esse flagitare q̄ postulare, vt et̄ia ex illo in .1. de legib;. Postulat a te ſā-
 diu, vel flagitat potius historia. Exigo te pecuniā, gręca figura dici putat Au-
 Gel. em̄ ἐπιπράξατος ἀπὸ νηπιον. .i. exigit me pecuniā, & πᾶρ τρυφῶν ἕρ-
 ματα. .i. exigo te vel a te pecunias. Cuius passiuum eadē figura regit vnū accō.
 Cecilius apud Gel. Ego illud minus nihilo exigor portoriū. .i. exigit a me por-
 toriū. Consulo q̄q; cū duobus accis, consulo te hanc rem. Atteuis Capito ap̄
 Gel. Catorē quā consulebar qm̄ non e republica videbat p̄ficci volebar. Item.
 Quæro te hanc rem, quæro te de hac re, quæro hanc rem a te. & Quæro de te, p̄-
 ate. Hora. Quærit de pueris num̄ sit q̄q; fracta lagena, Cice. Quæsiui de mea

Tullia qd egisset. Ita p̄cunctor te hāc rem, p̄cunctor abs te, & p̄cunctor de te. Plau. Sunt q̄ te volum⁹ p̄cunctari. Ita. Celō te hanc rē, celō te hac re, & de hac re. Terē. Nescio, p̄fecto qd magnū malū me celauit. Ci. Trebatio, Sed Bassus noster de hoc me libro celauit.

¶ Veltiendi.

¶ Induo, exuo, vestiō, calcio, excalcio, cingo, p̄cingo, accingo, frequentius cōstruuntur cū accō & abtō rei. Induit se chlamydem, vel chlamyde, vel induit sibi chlamydem. Plau. Lorica m̄hi induam. Cinxit, vel accinxit se gladio. Cice. Primū oculos membranīs tenuissimis vestiuit.

¶ Horz oim passiuā regit vnū accm̄, scilicet accm̄ rei nō p̄sonā. Doceo te s̄ras Doceris a m̄elfas. Manū p̄teris & pedē porrigis, Induit vestē attritā. Quid Mortalem induitur formam.

¶ Regula generalis.

¶ Quoscūq; casus inuenis cum v̄bo actiuo p̄ter accm̄ rei patietis, eosdē aditūgere potes eius passiuo. Et dū actiuū mutare volueris i passiuū, accūs ille mutabit in ntm̄, & reliqui obliqui manebūt cū passiuo. Impleo granariū frumētī, vel frumēto: granariū implet a me frumētī vel frumēto. Ille docuit me grāmaticā triennio, doctus sum ab illo grāmaticā triennio. Vendidit m̄hi domū quingentis aureis, domus venditur m̄hi quingentis aureis.

¶ Quaedā v̄ba vtūlibet accm̄ admittūt & rei & p̄sonā, vt vicit te, & vicit lītem. excusat se, & excusat valentidinē, aut tarditatē, accusat te, & accusat neglientiā tuā.

¶ Accūs vel abtūs temporis.

¶ Tempus q̄diu, vel per quod construūt cum quibuslibet verbis in accō vel in abtō, vt totam noctē vigilauit, & tota nocte, & per totam noctem. Hoc tempus q̄n iuge, continuatū, nō intermissum significat, vt plurimū ponit in accō apud auctores. Vnde Nonius ait. Oprantes rectius accō vtī debēt, si qd ad secundā fortunā attineat. Hinc & in illud Horatij. Noctes vigilabat ad ipsū mane, diem totum stertebat. Acro ait. Accm̄ posuit, vt iugem ostenderet vigiliam. Terē. Stertit noctes & dies. Virg. Noctes atq; dies patet atrī ianua ditis. i. semp, per totū tempus. Ci. in Philip. Ne puctū quidē temporis cum legati adessent oppugnatione respirauit. Itē. Iā seculū te expectamus. Graci vbi accūs temporis ponitur defectiuā speciem esse dicunt, quasi desit & intelligatur p̄positio, ita apud nos videri possit intelligi p̄positio, vel per, vel ante, quas interdū expressas ponunt auctores. Plī. in epist. Est ergo mecum per diem totum. Et rogamus. Quot annos natus es? cui redditur, Natus sum annos vndetriginta. vt in Teren. At ille alter venit ad nos annos natus sexdecim. Idem. Annos sexaginta natus es, aut plus eo vt conijcio, desit ante (teste Priscia:) vt etiam in illis, quarto calēdas, quinto nonas. Dicimus quoq; Ab hinc annos sexdecim natus est, quod est ante sexdecim annos, vt etiam tradit Diomedes, Plaur⁹ in mustel. Ab hinc sexaginta annos occisus. Cice. in Varem. Horz pater ab hinc duos & viginti annos mortuus est. Fit etiam interrogatio: Quotum aetatis annum agis? & respōdetur, Ago tricesimū, quadragesimū non dū excessi vel egressus sum. Iuriconsultus ait: Qui ingressus est septuagesimū annum nondū egressus, hac vacatione non vtetur, quia non videt maior esse septuaginta annorū q̄ annum agit septuagesimū. Obiter nota q̄ Priscianus docet Quū dicim⁹ Minor triginta annorū, desit illo q̄ est triginta annorū: Vbi vero actus v̄bi non est persistens, sed quasi momentaneus, ponimus accm̄ cum p̄positioe in, p̄ vsq; ad. Locauit m̄hi equū in vnū mensem, Conduxi domū in tres annos. Marti. Milletibi nūmos hesternā nocte rogātī In sex vel septē Ceciliae dies Nō habeo dixi. Itē, mutuauit m̄hi pecuniā, cōmodauit librū in triennū, nō aut triennū, vel triennio. Itē. Latuit ad annū, tacuit ad tempus. Vars. Qui cū ad tps latitasset, tandē sub sponda iacens inuentus est.

¶ Tempus quā vel in quo ponitur in solo ablatō siue in dō p̄ aliqua noīa tertiæ declinationis. Noctē vigilas, luce dormis, æstate desidens egebis hyeme, superioribus diebus ad te scripsi, anno proximo te visam. Salusti. Et postera die circiter horā tertiā puenit in quandā planiciē. Plau. Hac nocte nō quieui satis exsententiā. Adde nōnunq̄ ppositio de. Hora. Vt iugulent hoies surgūt de nocte. Iatrones. Idē. Media de nocte caballū arripit. M. Tul. Vigilas tu de nocte, vt tuis consulatoribus respondeas. T. Li. Corperūt epulari de die. Quū interrogatio fit p̄ quā, hoc casu tm̄ respondemus, vt Quādo scripta sunt hæc anno vigesimo secundo, octauo calendas Octobres, vel ad octauum calendas Octobres, q̄ hoc differunt q̄ cum dico octauo calendas, significo scripta esse p̄cise illo die q̄ est octauus ante calendas. At cū dico, Ad octauū calendas, significo me necire certū diem, scire tm̄ q̄ circa illū diem scripta sunt, paulo ante vel paulo post. Ita differūt Hora prima veniā, & ad horam primā. Et cum alijs ppositio, onibus, vt circiter horam primā, & circa horā primā. Ci. Terentia suæ. Si dis nos adiuuabunt circiter idus Nouēbres speram⁹ in Italia fore. Plī, in epist. Me circa Idus Octobres spero Romæ futurum.

¶ Quot annos, & quot annis, quot dies, & quot diebus, pulchre dicunt p̄ singulis annis, singulis diebus. ita quot calendis. Cice. li. 2. de natura deorū. Mesopotamiam fertilem efficit Euphrates, in quā quot annos quasi nouos agros inuehit, Plau. in Rudēte. Vos meministis quot calendis petere demensum cibū. Non audiendus est igitur Valla, qui negat eloquenter dici posse, quot calendis, pro singulis calendis.

¶ Dicimus q̄q̄ paucis diebus veniā, & intra paucos dies, p̄ eodē. Cice. Tri duo tm̄ audietis. i. intra tridū. Idē ad Mariū. Cura igit vt valeas, & me hoc bi duo, aut triduo expecta. Idē. Qui his paucis diebus pontifex factus est.

¶ Tempus præterea his rationibus exprimimus. Tertius dies est, vel tertius dies abhinc est q̄ hæc audiui, vel cū hæc audiui. Plau. in epid. Tertius dies est q̄ audiui Sentū augurini. Ci. in. xij. philip. Vigessimus annus est, cū oēs scelelerati me vnū petiit. Apul. in Apologia. Nā vt meministis dies abhinc quintus aut sextus est, cū me causam, p̄ vxore mea Pudentilla aduersus granios agere aggressum patroni eius incesere maledictis.

¶ Et p̄ aduerbia hoc ordine, hodie, heri, nudius tertius, nudius quartus, quasi nūc est dies tertius et dies quartus, etiā nudius quintus, nudius sextus, & sic deinceps, licet Valla refraget. Plau. in mustel. Nā heri & nudius tertius & quartus & quintus, sextusq̄ postq̄ hinc peregre eius pater abiit. Cice. in. 5. philip. De q̄ grauissimū iudiciū nudius tertius docimus fecistis. De die sequente hodiernū dicimus, cras, deinde perendie, non postcras (vt barbari solēt) de die v̄o sequēte perendinū, die quarte vel quarti, postea die quinte vel quinti, die sexti, die septimi, & sic deinceps, q̄ oīa testibus Gellio & Macrobio, p̄ aduerbijs copulate dicitur, & secūda syllā correpta. Plau. Die septimi auctio fiet. Idem. Mane sane septimi venibunt serui, supellex, fundi, ædes. Pomponius apud Gellium. Quum nihil egi, die quarte moriar fame. Itē M. Cato. Mitte tecum Romam equitatum, die quinti in capitolio tibi cœna cocta erit. Item, plus, vel amplius tribus annis, & plus tres annos. Maior & minor tot annos, q̄ mō Attici πλεον τριον ἔτων, καὶ τρία ἔτι, το σουσ' χρόνου ἑλάττω. Terent. Plus tridū. Virg. Tu facie illius noctē non amplius vnū Falle dolo.

¶ Spaciū p̄ quod fit motus, & spaciū distantia ponitur cum verbo in accō, nōnunq̄ etiā in ablatō. Exeuntes, p̄cesserunt vicū vnū. Horat. Milia tm̄ pransi triarepsimus. Martia. Te tm̄ vt videā duo milia non piget ire. Cice. li. 2. acad. quæst. Nō quæro ex illis illa initia mathematicorū quibus concessis digitū pro,

ire di nō possunt. Itē pedē hinc ne discesseris. Caue ex isto loco digressi transuer-
sum, aut vnguē latū excedās. Paet in longū ducentos pedes, in latū quatuor
passus. Virg. Dic qbus in terris (& eris mihi magnus Apollo) Tris spaciū co-
li pateat non amplius vlnas. Cice. M. Catoni, Abesse m qz ab Amano iter vni
us diei. Distat ab vrbe sesquimilliarū, vel sesquimilitario. Abest a proxima cō-
tinente decē millia passuū vel decē milibus. Vale, max. Qd̄ ab eoz vrbe quoz
milibus passuū distat. Spacium loci in quo, sicut spaciū temporis, ponit in so-
lo abltō, vt quarto lapide ab vrbe sepultus est. quinto qzq; miliario inuenies di-
uersorium. Et sicut ad horā quintā, ita ad quintū miliare. Cice. ad Atti, Acce-
pi tuas literas ad quintū miliare.

¶ Verba funebria vel miseratiua cōstruunt cū accō, vt fleo, lugeo, ploro, plan-
go, gemo, lamētor matrē mortuā, defectiue vt qbusdā videt, vt intelligat, p-
pter. Li. Matronæ Brutū anno luxerūt. Iuue. Tūc gemimus casus vrbs. Do-
leo casum tuū. Ci. in tus. quef. Hæc qdē vita mors est, quā lamētari possē, si
liberet.

¶ Absoluta transitivæ.

¶ Verba absoluta transitivæ accepta possunt regere accm̄ Formosum pastor Co-
ridon ardebat Alexim, i. ardentē, hoc est, vehementer amabat. Sudat sangui-
nem, horret mortē, i. cū horrore timet. Hora. Venaticus ex quo tpe cervinā, pel-
lem latrauit in aula. Pars stupet magnitudinē equi, i. valde admiratur. In quis-
bus & similibus est Euphonismos, figura, qm̄ melioris soni, aut locutionis gra-
tia verbum pro verbo ponitur.

¶ Quodlibet vbum absolutū potest construi cū accō rem vbi significatē, q̄ at-
tica phrasit est, vt Δουλέτω δουλεία. i. seruo seruitutē, viuo vitam miseram
quē ludū luditis; dormis somnū Endymionis. Ci. Itē viam, redite viā. Vnā
atq; alteram pugnā prospere pugnavit. Virg. Sine me furere ante furore. Gau-
det mea gaudia, peccatum peccavit.

¶ Verba ad sensum p̄tinentia figurate construunt cū accō, p̄ aduerbio, hmōi
vba sunt, viuo, video, cerno, sono, refono, tinnio, clamo, cano, loquor, sapio, o-
leo, redoleo, & similia. Iuue. Qui Curios simulant & bacchanalia viuunt. Item,
Viuunt Cynicū. Plau. Viuis patinas. Videt toruū. Cernis acutū. Clamat hor-
rendū. Sonat dulce, p̄ torue, acute, horrendē, dulciter. Vir. Nec vox hoīem so-
nat. Persi. Vicū sonat, Tinniat mendosum. Hora. Quinetiā canet in doctum
sed dulce bibētī, p̄ indoctē & dulciter. Idē. Edocuit magnūq; loqui nitiq; co-
thurno. Cice. in. 7. philip. Senatores diligētes feliciū me cecinisse dicūt. Sermo
tuus sapit philosophū. Hoc sapit adustionē. Olet quotidie vicia pridiana. Te-
ren. Olet vnguenta de meo. Itē Olet hircū. olet lucernā. Plī. ait Pellimū est cro-
cum qd̄ situm redolet. Dicimus qzq; Hæc res olet mihi. Plau. Aurū huic olet,
p̄ sentit me aurū habere. Idē. Oboluit marsupiu huic istud qd̄ habes. Cū alijs
qzq; vbis accūs ponit aduerbialiter, nec istud sine imitatione græcorū, apud q̄s
accūs adiectiui neutri gñis & in singulari & in plurali numero ponit aduer-
bialiter vt ait cōmentator Theocriti. nā & πρῶτον & πρῶτα p̄ primū dicūt
& multa alia sūt apud eoz poetas inuenias. huiusmodi sunt multa ex supra-
dictis, & hæc Virg. Et longum formosē vale. Idem in. x. Nec longum lætate
re. Apul. Contortis supercilij subridens amarum, p̄ amare.

¶ Infandū, nefandū, mahū, miserum, pro interiectionibus a quibusdā ponunt
Virg. in Geor. Infandum sūt amnes teræq; dehiscunt. Idem. Nauibus in-
fandum amissis vnius ob irā Prodimur. Exponit Seruius. Infandū, p̄ infan-
de, & annotat figurā magis esse poeticā, in prosa aut rarā aut nunq̄ possit tū
esse interiectio dolentis sicut miserum (eodem teste) in illo. Tum pendere poe-

nas Cecropidae iussu (miserū) septena quot annis Corpora natōz. Sic malū in-
teriectio indignationis interposita. Teren. Quid tua (malū) id refert crudum
an coctum edam? Plau. in Menoch. Quæ hæc (malū) impudentia est? Ci. in
i. philip. Quæ nā (malū) est ista volūtaria seruitus? fuerit quedā necessaria. Et
in. x. Quæ (malū) est ista ratio, semp optimis causis veteranōz nomē oppone-
re? Quæ locutio & elegans & frequens est apud celeberrimos auctores.

¶ Synecdoche.

¶ Per Synecdochen v̄ba absoluta & passiuā construunt cū accō & abltō poe-
tice. Doleo caput, frigeo pedes, abscindit caput. Virgi. Stare loco nescit micat
auribus & tremat artus. Idē. Expleri mentē nequit. Et iterū. Flauaq; caput ne-
ctat oliua. Hora. Nasum nidore supinor. Sic & horū participia, dolens ventrē,
fractus membra, abscissa comas. Porro nos dicemus, caput dolet mihi, mens
eius expleri nequit, habens membra fracta, vel cui membra fracta sunt.

¶ Composita verba.

¶ Composita rā absoluta q̄ transitiuā ratione p̄positionis admittunt accō &
abltō. Cice. Gens q̄ accollit Nilum. Virg. Adit oppida pastor. Alloquor & af-
for te. Lilius. Centuriones armati Metū circūstunt. Transiit fossam, p̄ sa-
lit trans fossam. Traduxit exercitū pontē, p̄ duxit exercitū trans pontem. Cæ-
sar in com. Exercitū Rhodanū traieci. Apul. Superstitit Sicariū, p̄ stetit supra
sicariū. Plaut. Quic istic negocij est, q̄ tam subitio abeas domo. Abeat domo,
& abeat a domo, Carmina vel coelo possunt deducere lunam. Decede via, &
decede de via. Exeo, egredior, & excedo tam cum accō q̄ cū abltō construunt
vt Exeo domū, vel domo. Statius. Campum exire vetat. Exire seruitio apud
Virg. est liberari a seruitio. Ita, exire ere alieno, est liberari a debitis ap̄ M. Tul.
in. x. Antoniana. O hominem ridiculum, qui se exire ere alieno putaret posse
quum venderet aliena. Egredior templum, templo, & templo. Lucanus. Pa-
trios excedere muros. Virg. Patriaq; excedere suadet.

¶ Impersonalia cum accō.

¶ Iuuat, decet, delectat construunt cū accō, etiā p̄sonaliter accepta, sed tantū in
tertijs p̄sonis v̄triusq; numeri, ideo nec mere p̄sonalia sunt, nec mere impersona-
lia. Iuuat me studere. i. delectat & iucundū est mihi. Nō oēs arbuta iuuat. Te-
ren. Fac vt te decet Plau. Decet verecundū esse adolescentē. Vide vt hoc me de-
cet. Satisne hæc vestis me decet? ^{Debet} Dedecet virginē impudentia. Antiqui decet
etiā dō iunxere. vt græci πρέπει. Terē. Facite ita vt vobis decet. Plau. Nobis
decet esse bonis. Non delectat me audire nugas. Ci. Me quoq; delectat consi-
lium. Oportet nō nisi antiquissime legitur p̄sonaliter, vt in illo Teren. Quæq;
solent, queq; oportent. Phocas dicit esse impersonale, qd̄ casu nō indiget, nā sem-
per fere sequit̄ infiniti v̄bum a q̄ potius accūs regitur. Hoc modo fallit, fugit,
p̄terit & latet me dicim⁹. Pœnitet, tēdet, pudet, piget, miseret mei sup̄ dicta
sunt.

¶ De accō aduerbialiter posito.

¶ Noīa p̄pria minorū locorū ad locū significatiā cōstruunt cū v̄bis aduerbia-
liter in accō. Pergo Romā, abiit Tarentū ad mercatū. Veni Cyp̄rū, redijt Ve-
nerias. Addunt rus & domus. Plau. Rus misit me pater. Fabius. Nōnulli rus
fortasse mittendi. Terē. Abi domū p̄pere. Qd̄ Plau. ait. Domos abeamus no-
stras. Et Iuue. Inde domos abeunt, existimamus p̄ eclipsim p̄positionis dicta.
Alia noīa locorū vt appellatiua, & p̄pria maiorū locorū ponunt in accō addi-
ta p̄positione. Contulit se in vr̄bē, abiit ad fortū, p̄fectus est in militiā. Reuer-
sus est in Italiā. Etiā p̄p̄rijs minorū locorū adde p̄positionē si placet, vt Cice. in
Verē. Ea die Verres ad Messanā venit. Salu. Ad Cīrthā oppidū iter constituūt
Ita p̄fectus est Gandauū, & Gandauū versus.

¶ Poetæ etiā per eclipsis præpositionis aiunt, venit Italiam, vt Verg. Si datur Italiam socijs, & rege recepto tendere. Idem. At nos hinc alij sitientes ibimus Aphros. Statius. Mittitur Hæmonia.

¶ A regula prædicta non sunt excipienda composita, vt plerisq; videri solet. Nā recte dicimus, venit Constantinopolim, redijt Forumliuū, quæ tñ composita sunt. Sic Sueto, in vita Cæsaris. Retulit etiā vt colonis, quos rogatione vatinia Nouum comū duxisset, ciuitas adimeretur.

¶ Verbum cum ablatiuo.

Quodlibet verbū potest contrui cū abltō instrumenti. Scribo calamo Percutor hasta, cesus est virgis, caue dicas cū virgis. Item. Vincit rationibus, enecas odio, humanitate concilias multos, i. p humanitatē. Salu. Concordia paru res crescūt, discordia maxime dilabunt. Intel.

Igit regula de qualicūq; instrumento siue naturali, vt est oculus visionis, siue artificiali, vt est securis sectionis, siue morali, vt sunt virtutes & vitia, quæ sunt instrumenta, quibus in bonū, & in malū vitimur.

¶ Verbū potest regere abltū scantē modū actionis vel passionis. loquit̃ pressa voce, clamat contenta voce, summa benevolentia nos excipit, magna humanitate tractauit, more tuo facis, iure meo hoc mihi vendico, summo opere desydero, magno desyderio expecto, bonis auibus, v'l auspicato hoc feceris, nullo modo, nullo pacto fieri potest, serio loquor, nō ioco, fide bona, iustotitulo possideo æquo aio fero, ini quo aio fero, lento gradu ad vindictā sui diuina, pcedit ira, in iuria querri, falso querri. In his tñ nonnunq̃ addit præpositio cū, magna cū humanitate tractauit me, acceptus est cū honore, scripsit ad me summa cū bene-

¶ Oibus ybis licet adiungere abltū causæ actionis vel passionis. (uolentia, horreo frigore, taceo pudore, crucior desyderio tui, multa feci amore tui, viuist aia, intabescit inuidia, Etiā ybo substantiuo, vt in illo, gr̃a dei sum id qd sum.

¶ Per Synecdochen abltūs construunt cū verbis, Egrorat aio magis, q̃ corpore, rubet facie, cander dentibus, canet capillis, i. secundū faciē, dentes, capillos, poe tæ p accm̃ dicit̃ rubet faciē, cruciat̃ aim.

¶ Verba significantia excessum admittūt abltū scantē mensurā excessus, excedit me vno digito longitudine, multo præstat cauere vitii, q̃ deprecari, duplo superat te eloquentia, nimio excellit, vel antecedit oēs.

¶ Prosequor & afficio construunt cū accō & abltō. Prosequit̃ me odio, amore, benevolentia. Afficit me damno, iniuria, dolore, honore, dedecore. Hoc afficit me gaudio, i. inducit in me gaudiū, & passiuè afficio iniuria. Et absolute, multa sunt quæ afficiūt hominē, i. affectiones inducūt in hominē & bene, vel male affectus, quasi p bene vel male animatus.

¶ Pluit lapidibus, lacte, sanguine, pluit lapides, lac, sanguinē. Natabāt pauimē ta vino, inquit Cicero in secunda Philippica.

¶ Bene mereor, male mereor adiungūt sibi abltū interposita præpositione, vt bene mereor de te, ita peius, melius, optime, pessime, optime meritis est de rep, de literis, de studiosis. De me nihil est meritis neq; bene, neq; male.

¶ Verba passiuā construunt cū abltō agentis, interueniente præpositione a vel ab. Amaris a me, rideris ab oibus, v'l p dñm, rideris oibus. Similiter construunt yba neutralia, deponentia, & communia passiuā vim habentia, vt vapulabis a me, veniŃt a dño, fieri a me, venerat ab oibus.

¶ Itē yba accipiendi, recedendi, & distandi, et differendi, audio, discō, accipio, recipio abs te, intelligo ab illo, vel ex illo. Cicero Plancio. Binas a te recepi literas. Discedo, recedo, deficio ab amico, fugio te, & fugio a te, soluo, ab nauigio a litore, defūso ab incepto, defūco a te, pñciamus a nobis, distat ab vrbe, & dis-

stathuic, p ab hoc, Hora. lib. 4. car. Paulū sepulcræ distat inertie Cedata virtus, differit huic, & ab hoc, Idē in arte. Nec sic enitar tragico differre colori.

¶ Hec deponentia potior, fungor, vtor, fruor, & vefcor asciscunt sibi ablatiuū, Caesar potitus est Gallia, i. pugnando obtinuit galliā. Potitus est amica, i. alle cutus est. Construitur etiā cum gto. Plau. Meus rex est potius hostiū, i. vicit, Salustius. Si eius oppidi potitus foret. Cicero. Reū potiri volunt, id est, impe riu rerū tenere, Apud veteres etiā cum accō. Terentius in Eunu. Eam confeci vt potiretur sine molestia.

¶ Fungor magistratu. Fungor prætura. Fungitur officio suo. Inuenitur quoq; cū accō apud veteres. Plau. Parasitus octo hoīm munus facile fungitur. Ter. Neq; boni, neq; liberalis functus est officiu viri. Tranquillus. Senatoria mu nera fungerentur. Defunctus est vita, & defunctus est, p mortuus est. Defun ctus morbo. Defunctus periculis, q iam euasit & liberatus est ab his. T. Livi. Defuncta morbis corpora salubriora esse cœpere.

¶ Vtor domo, libris, armis, opera, studio, diligentia. Cum ablatiuo personæ significat conuersor. Vtor illo. Vteris Paulo. Cicero. Trebonio multos annos vtor valde familiariter. Veteres etiā accō iunxere. Plautus. Cætera quæ volu mus vti græca mercamur fide.

¶ Fruor in his q̄ delectat dicimus, fruor colloquio tuo. Iuuen. Exul ab octaua Marius bibit & fruit dijs iratis, i. voluptatē capit ex dijs iratis.

¶ Vefcor pane, vicitat lacte. Et pascor hære, et hære dicimus, similiter græcis βεσκαμαι τόδε ἢ τούδε.

¶ Per subauditionē præpositionis quibusdā addit ablatiūs. Habeo te loco patris. Est mihi vice filij, i. in loco, in vice. Apparuit illi humana facie. Sutor facit cal ceū corio, vel ex corio potius.

¶ Ablti absolute positi quibuslibet v̄bis adiungunt. Me docente tu discis. Socras te disputante Plato scribit, me duce carpe viā, te viuo nō faciā, illo rege hec sūt,

¶ De ablatiuo aduerbialiter posito.

¶ Noia ppria minorū locorū, i. vrbū, oppidorū, & pagonū a loco, et per locū significantia construunt cū v̄bis aduerbialiter in abltō. Venio Roma. Disces, sit Gandauo. Fabius. Lanas Tarento vehere nō licet, oues vexit. Iter fecit Lo uanio, i. p Louaniū. Plau. Rure iā redijt mea vxor. De alijs appellatiuis exem pla nō habemus, & sine exemplo periculosum est aliquid præcipere.

¶ Alijs noibus, vt appellatiuis, & pprijs maiorū locorū semper additur præ positio. Venit ex templo. Ex Grecia. E foro. Proficiscar Romā per Germaniā aut per Galliā, per alpes.

¶ De gerundiorum constructione.

Gerundia q̄ partes orationis sint grammatici discēptat. Alij ea verba esse velle vident, nā in o vt cætera v̄ba corripit vltimā, sed quia p casus declinant alijs noia vident. Diomedes & Donatus gerundia, vel partici pialia v̄ba appellat, sic dicta a gerendo, quia scant modū rei gerendæ, i. agendæ sine tempore, vel vt alijs videtur q̄ gerunt constructionē verbi. Diffe runt igitur gerundia, participia, & gerundia nomina, q̄ gerundia significat sine tempore administrationem rei, participia vero cum tempore, vt Legendo poetas tempus consumo, gerundiū est. Legendis tot libris, i. qui legendi sunt, deerit tempus, participiū est. Gerundia nomina similiter declinantur partici pijs, sed differunt ab eis significatione. Significant enim sine tempore vt gerun dia, ideo fere semper loco gerundiorum poni possunt, nisi interueniat relatio, vt male diceretur. Hæc dies attulit initium dicendorū eorum quæ vellem, sed bene, dicendū quæ vellem, vt Cicero in illo. Equidem et error studio paues ve

stros, quos colui & dilexi videndi.

¶ Oia gerundia eisdē casus post se exigūt, quos v̄ba a quibus descendūt, & id in actiua featione. Nā in passiua nullū exigunt casum. licet ergo recte dixeris, Res difficilis ad intelligendū sit facilis saepe repetendo, nō tñ difficile ad intelligendū ab hoibus, sit facile saepe repetendo ab eis.

¶ Gerundia in di (q̄ gū casus sunt) an se construunt cū noibus substantiuis, præsertim cū v̄bis quandā affinitatē habentibus. vt amor, studiū, desiderū, causa, gr̄a, occasio, oculi, copia, potestas, facultas, licentia, oportunitas, tempus, locus, pretextus, titulo aut simile substantiuū. Aut cū quibusdā adiectiuis regentibus ḡm. cupidus, auidus, doctus, peritus & similibus. Exempla. Tenet me desiderū visendi parentes. Veni causa audiendi te docentē. Nō erat copia conueniendi hominē. Cupidus videndi regē. Auidus pugnandi. Imperitus nauigandi. Aeneas celsa in puppi iā certus eundi. Stati. Atq; ira tacendi impatiēs.

¶ Notandū q̄ gerundia in di cū ḡō plurali sine vitio construunt, vt hūc libellū scripsi instituti puerorū gr̄a. Cice. li. 2. de diuina. Doleo tantā stoicos nostros epicureis deridendi sui facultatē dedisse. sui enī ḡū seft pluralis, nā ad stotcos refert. Plī. Quū illorū videndi gr̄a me in forū contulisse. Plau. in. 2. cap. Nominandi istorū tibi erit magis q̄ edundi copia. Inusitātū est illud. Qui habet aures audiendi audiat, sicut nec dicimus. oculos videndi. manus tangendi. palatū gustandi. nares olfaciendi habeo. sed ad audiendū, ad videndū, ad tangendū, p̄ quo gerundio, quod nō habet gr̄aci vt unē infinitiuo, quē nos debemus cū opus est transferre per gerundiū.

¶ Gerundia in dū an se habēt has præpositiones Ad, inter, ob, p̄pter, raro ante. Venio ad colloquendū teū. Inter cenandū. Inter nauigandū, p̄ in nauigando, in cenando. i. quū cenaret, aut cenaremus. Verg. Et inter agendū occurrere capro cornu ferit ille cauero. Veni ob te, v̄l p̄pter te redimendū. In Georg. Verg. Namq; ante domandū ingentes tollēt animos.

¶ Hæc gerundia cum verbo substantiuo sine præpositione constructa necessitatem quandam significant. Legendum tibi est, necesse est vt legas. Narandū tibi est. i. oportet vt nates. Standum est. Fugendum est nobis. Itidē gerundia nomina. Teren. Mos gerendus est Thaidi, id est, geri debet. Ratio honestatis habenda est, id est, haberi debet.

¶ Per gerundiū modū etiā recte dicimus (teste Seruio) Petendū est mihi equū, codicē, byrrhū. Hinc Verg. dixit. Pacē troiano ab rege petendū. Et Lucretius. Aeternas qm̄ poenas in morte timendū, subaudi est. Varro lib. 3. Colligendū eas in vas aliquod. Et lib. 2. Frenos suspendendū. Quo modo recte diceretur. Legendū est psalmos, licet tritius psalmi legendi sunt.

¶ Gerundia in do an se construunt cū his præpositionibus A, ab, abs, in, de, ex, vel sine præpositione cū dictione postulante ablutū. In tribuendo cuiq; suū iustitia seruat. Cice. His præsertim cognitis, quæ de nihil sentiendo paulo ante dicta sunt. Fabius. Cū præcipere de apte dicendo coeperimus. Cice. Ex quo ar̄ deficit siue amor siue amicitia, vtrinq; enī est dictū ab amando. Plini. iunior. Quū a scribendo vacaret. Quint. Sed ratio recte scribendi iuncta cū loquendo est. Itē. Ex defendendo, q̄ accusando vberior gloria comparatur. Sine præpositione, cū casu verbi, vt Hos accusando, illos occidendo totā labefecit ciuitatē. Sine casu absolute ponuntur tam actiue, q̄ passiue. Verg. Cantando tu illū vincis, id est, dum cantas. Ouid. Quin etiā accendas vitia irriterq; vetando. i. dū vetas. Passiue. Verg. Alitur vitū crescitq; tegendo. i. dum tegitur. Vritq; videndo formina. i. dū videtur.

¶ Gerundia noia eandē constructionē habēt ante se, quā gerundia, & post se

nō regūt accēm, sed quia adiectiua sunt concordārē cū substantiuis in tribus acci-
denubus. In hęc mutant gerundia. vt tenet me desyderiū videndi te, et videndi
tui. videndę matris. videndi spectaculi. videndorū parentū. videndarū fororū
Venimus ad discendū literas, et ad discendas literas. Plau. in aul. Si hercle ego
te nō edingundā dederō. Cice. li. 2. de diuina. Et redemptor q̄ columnā illā de
Corta. et Torquato conduxerat faciendā. Seruius Sulp. Vt faciendā sepulturā
locarēt. Sermo fuit de accusatore constituendo, de filia locanda, de p̄dio emē-
do. Hora. Et in ȳsu faciendo Saape caput scaberet. Cice. Orationē aut̄ latinā et
ficies profecto legendis nostris pleniorē.

¶ Cauendū aut̄ est ne vel gerundia, vel gerundia noīa construamus cū ȳbis
significantibus motū de loco, ne dicamus. Reuertor ab arando, vel redeo a spe-
ctando, vel a spectandis ludis. sed reuertor ab aratione. redeo a spectaculis.

¶ De supinorum constructione.

Supina qm̄ nec genus, nec numerū, nec casum habet ȳba sunt nō noīa. Di-
cimus enī venio spectatū ludum, et spectatū ludos. Priora supina quę in-
sum desinūt semper actiua habet significatiōē, vt eo venatū. i. ad venan-
dū, vel vt vener. Excipiunt supina vapulatū, exulatū, & venū, quę significat
passiue, sicut verba quorū sunt. Ideoq̄ dicimus vapulatū ire, nō vapulatū iri.
venū ire, nō venū iri.

¶ Priora supina construunt̄ se cū ȳbis significantibus motū ad locū, vel la-
tenter indicantibus motū. post se vero exigūt casus suorū verborū. vado piscatū.
eo spectatū ludos. Ver. Venimus huclapsis quesitū oracularibus. Idē. Aut
grais feriatū matribus ibo. Itē. Et portū pastas age Tityre. Plau. in Mænech.
Cocta sunt iube ire accubitū. Latentem motū indicāt hęc. Terē. Datur ne illa
Pamphilo hodie nuptū, quasi vt eat nuptū. i. ad hoc vt nubat. Hora. Spectatū
admissi risum teneatis amici hoc est, admissi vt veniatū spectatū. Idē. Tandē
dormitū dimittitū. Plau. Coctū ego nō vapulatū dudū conductus sum.

¶ Posteriora supina quę passiue ferre scāt construunt̄ cū noībus adiectiuis,
vt turpe dictū, mirabile visū. i. vt dicat, vt videat. Cice. in tul. q. O multa dictū
grauia, perpeſsu aspera. Plini. Accipiens fer piscis rarus inuentū. Vergi. Inſer se
septus nebula mirabile dictū. Hora. Sapiēs vitatu, quidq̄ petitu sit melius cau-
ſas reddet tibi. Plau. in p̄nu. Modus oībus in rebus est optimus habitus. Et li-
cet recte dicat. dignus est vt amet̄ ab oībus, nō tū amatu ab oībus. In his vero,
& quod Caro ait de officio villici. Primus cubitu surgat, postremus cubitum
eat. Et quod Plau. in Callina. Redit ecclū tandē obſonatu. Et Stati. in Achil.
Attū venatu rediturū in limine primo Operiēs. Cubitu, obſonatu, & venatu
noīa potius sunt, q̄ supina, licet Priscianus aliter sentiat.

¶ De participiorum constructione.

Participia oīa adiectiua sunt, ideoq̄ cū suis substantiuis concordare de-
bēt in genere, numero, & casu sequentes constructionē noīs, sequunt̄ etiā
constructionē ȳbi, nā vtriq̄ cognata sunt. Noīs. vt Cicero accusans vi-
cit. Ciceronis accusantis orō valuit. Ciceroni accusanti contingit gloria.
Ciceronē accusantē timuit Catilina. O Cicero accusans Catilinā patriā serua-
ſti. Ciceronē accusantē victus est Verres. Verbi constructionē seruant eius sin-
gula participia a q̄ nascunt. Oblitus suorū. Egens consilij, egēs consilio. Dans
operā literis noctes & dies. Cariturus turturē magno. Diligendus mihi, & di-
ligendus a me. Per ſynechdocen. Dolēs caput, fractus membra.

¶ Participia p̄teriti temporis pulchre construunt̄ cū hoc noīe opus in abſō
p̄ ȳbis infinitiua, q̄ elocutio (teste Prisciano) ad passiua scationē p̄inet, vt factū
opus est. p̄ fieri opus est, dicto opus est, p̄ dici. Hęc tū nonnunq̄ actiue expo-

fueris, cum passio sine actione nō sit. Salu. Nā prius q̄ incipias consulto, & ubi consultueris mature factō opus est. Plau. in Bac. Quod amas paratū est, quod des inuento opus est. Idē. Celeriter mihi hoc hoīe conuento est opus, Idē. Nā illis conuentis sane opus est meis dentibus.

¶ Participiū preteriti temporis acci casus eleganter adiungit ȳbo oportuit, vt loco huius. Fecisse oportuit, dicimus factū oportuit. Cice. in Verē. Tū id factū nō oportuit. Idē. Apollinis signū ablatū certe nō oportuit. Idē. Totā rē illi integrā seruātā oportuit. Plau. Oportebat nasum abreptū mordicus. Nō diffimilis huic oō fit p̄ verbū volo, cupio, habeo aut simile. Cice. Liberis consultū volumus, etiā si post huius futuri sunt. Idē. Percurrā tū breui, vt nō minus hōminē ipsum quīs communē defensum velitis. Plau. in Curcul. Quis vocat, quis nominat me? q̄ te conuentū cupit. Idē. Sūt q̄ volūt te conuentā. Terē. Iam iam inuentū tibi curabo, & adductū tuū Pamphilū, p̄ adducere, & inuenire. Cice. Aut etiā nondū habes satis cognitū. Dicebāt etiā antiquiores, Rogatū te velim. Oratos vos velim, p̄ eo quod est rogo, oro.

¶ Participia dū fiūt noīa ḡm̄ exigūt. vt Amās vini, negligēs amicorū. Luue. Impatiensq̄ morā pauet, & preputia ducit. Luca. Omnisq̄ potestas impatiēs confortis erit. Terē. Herus meus liberalis est & fugitās litū. Luue. Metuēs virgē iā grandis Achilles. Et nota q̄ tū semp̄ participiū migrat in nomē, q̄n̄ construit cū casu, cū q̄ ȳbū construi nō potest, vt cupiēs pugne, peritus musicę, doctus grammaticę. Hęc si participia essent casus suorū verborū seruarēt, dicere, musq̄, cupiēs pugnā, negligēs amicos, doctus grammaticā.

¶ Interest aliquid inter paties inedię, & paties inediā, q̄ hic inedia torquet, ille sine cibo absq̄ magno famis cruciatu diu permanere potest. Ita paties laborē, frigus, vigiliā: q̄ laborat, friget, vigilat. Sed paties laboris, frigoris, vigilię, qui sine magna molestia hęc facile ferre potest.

¶ Itē comparatione participia fiūt noīa, & ḡm̄ admittūt, quod accidit participijs presentis & preteriti temporis. Participiū autē quū loco verbi fungat, comparationē habere nō potest, nisi adiectione aduerbij. Cupientior glorię, q̄ auri, cupientissimus fame, doctissimus grammaticę. Etiā alios casus. Nulli desyderatior, q̄ mihi, desyderatissimus vobis.

¶ Compositione participia migrāt in noīa, q̄n̄ componunt cū prepositione cū qua ȳbū in ea scatione componi nō potest. Indoctus, incautus, insolēs, inexpertus quæ etiā ḡm̄ asciscunt. Hora. Indoctusq̄ pilæ, disciue, trociue quiescit. Idē. Haud ignara & nō incauta futuri. Salu. Insolēs malarū artiū.

¶ Mutatione temporis participiū fit nomē, vt participiū in rus, q̄ tū fere exponit p̄ preteritū subiunctiui modi. Construit tū cū casu sui ȳbi. Quid. Expectē qui me nunq̄ visurus abisti, hoc est, q̄ eo aio abisti, vt me nō amplius videres. Hora. Nō missura cutē nisi plena cruoris hyrudo, i. talis quę nō dimitteret cutē. Fabius. Neq̄ omnino huius rei meminit vsq̄ poeta ipse, p̄fecto nō taciturnus de tanta sua gloria, i. q̄ nō tacuisset. Et sine calu. Cice. in 3. Philip. Sic iudicisti vnus adolefcēs illius furentis impetus, crudelissimosq̄ conatus cohobuisse. R. P. funditus interiturā fuisse. Idē li. 2. de diu. An tu censēs vllā antū delyrā futurā fuisse, vt somnūs crederet. Idē de fato. Puto enī si Ica dius tū in spelunca saxū tū illud casurū fuisse. Plini. iunior Voconio. Librū q̄ nuper optimo principi gratias egi misi, missurus est si nō exegisses. Idē. Dedit enī mihi quantū maximū potuit, daturus amplius si potuisset.

¶ Participia iuncta cū infinitis verbis seruat vim participiorū, iuncta vero cū gerundio vim noīm, vt. Timēs nauigare, vel nauigandi, cupiēs discere, vel discendi, peritus cantare, vel cantandi.

¶ Participia p̄ ybis frequenter ponūt latini. Terē. Quid meritis? p̄ qd̄ meru-
isti? Hoc faciūt in oīm passiuorū, & deponentiū, & communiū pręteritis p̄ q̄
participijs vtunt̄. p̄ ybo adiungentes ybū substantiū, frequenter tñ p̄ edipsim
eius ponūt p̄ se participia loco yborū, vt Verg. in. i. Certe hinc Romanos olim
voluentibus annis. Hinc fore ductores reuocato a sanguine teucrī. Qui mare,
q̄ terras omni ditione tenerent Pollicitus. deest. es. Cice. p̄ Ligario. Quærēt se
phibitū. deest. esse. Quemadmodū greci ἰπποῶ τὰ ἴπρα κικλεμμένα, γὰρ,
ἐννοῦ. i. suspicor sacra futura. videlicet esse. Ita & nrī frequentissime participia p̄
infinitis. vt audio interfecitū, mortuū, cesum, & similia. in qbus oibus subau-
dit̄ esse. Et attica figura frequenter infinita verba pro participijs ponūt. Terē. in
Adel. Video sapere in loco, amare inter se. κωλυῶσε λέγοντας, καὶ κωλυῶσε
λέγαντες, καὶ κινδυνεύοντες καὶ κινδυνεύειν, hoc est, phibeo te dicentē, & prohi-
beo te dicere, & periclitantē, & periclitari.

¶ Inuenta sunt aut̄ participia ad compēdiū, leporēq; orationis, vt plures actus
vni ybo sine coniunctione media tribuant̄, sic et gerūdia. Multū itaq; interest
(quantū ad elegantia) inter scribēs dicebā, & scribebā & dicebā. & inter scribēs
gaudeo, et scribo et gaudeo. Participij enī cū ybo constructio declaratio fuerit
causē. vt idē sit scribēs. p̄sum illi, ex scribendo. p̄sum. Imo vt & Valla annotat.
Habet participiū talē, tantāq; nonnū q̄ gratia, vt sine eo nō sit plane latina orō
vt est apud quendā p̄p̄e hoc vitū admittentē. Circumdeditus castris fossam
et vallū ne hostes venire possint, et nos opprimere, quasi fossa et vallū ideo fiāt,
aut hoc prestare quęat ne hostes venire possint, sola ratio et cautio sit de oppres-
sione. Itaq; dicendū fuit. Ne venientes hostes, aut ne aggressi hostes nos oppri-
māt.

¶ De aduerbiorū constructione.

ADuerbiū dictū est, q̄ eius scatio ybis semp̄ adijcīt, semp̄ enī aut pręce-
dit, aut sequit̄ ybū quasi adiectiuū ybi, ad determinandū eius scatio-
nē quā explanat, & implet. Hoc nāq; p̄icit aduerbiū ybis additū, qd̄
adiectiua noīa substantiuīs adiuncta, vt prudēs homo prudenter agit,
foelix vir feliciter viuūt, ybi aduerbiū determinat actū ybi, sicut adiectiuū sub-
stantiā noīs. Nec potest vis ybi p̄fectius & significantius exprimi, q̄ cū aduer-
bio, vt puta dico, nauigo, hec nō habēt vim suā satis planā & p̄fectā, nisi adijc-
ant̄ aduerbia bene, male, doctē, foeliciter dico, nauigo. Sic & alia aduerbia adij-
gunt̄ ybo ad explendā eius significationē. Verbi tñ sine aduerbio p̄fectā po-
test habere significationē. Aduerbiū vero sine ybo, v̄l participio (qd̄ vim verbi
possidet) nō tenet plenā sententiā. Nō tñ aduerbiū determinat semp̄ verbi aut
participiū, sed etiā aliā orationis partē. vt homo egregie impudēs, admodū pu-
ella, admodū anus. Ne parū sis leno. Aliquoties adhæret aduerbio. Sat cito, si
sat bene Cato dicebat. Parū modeste. Nō admodū pulchre.

¶ Nominatiuus cum aduerbio.

¶ En & ecce aduerbia demonstratiua ntō, & accō iungunt̄. Verg. in. i. En Pria-
mus sunt hic etiā sua pręmia laudi. Idē. En quattuor aras, ecce duas tibi Daph-
ni. Terē. Ecce aut̄ alter, q̄ se ocepit amare. Plau. in Ruden. Ecce me, accede ad
me. Adijungit̄ etiā en ntō pariter & accō exprobrando. Verg. En agros & quā
bello Troiane petisti Hesperia metire iacēs. Seneca in Agamemnone. En Pari-
dis hostem. Melius tñ (teste Seruio) ntō iungit̄. Verg. in. 4. En dextra fidesq;
Quē secū patrios aut̄ portare penates. Cice. p̄ Deiotaro. En crimen, en causa,
cur regē fugitiuus, dñm seruus accusat. Ponit̄ etiā sine casu. Salu. in Iugur. En
habes virū dignū te, atq; auo suo Massinissa. Verg. En q̄ discordia ciues per-
duxit miseros. En quis conseruimus agros.

¶ Assumunt̄ sepe in his, & in alijs dñi mihi & tibi, ita vt nullū casū aut referat̄

aut demonstrēt suppositū, sed tantū ornēt, & expleāt fontē, et ita superabundāt quodammodo. Plau. in. 2. cap. Sequere, en tibi hominē. Idē in Stichio. Ecce tibi lupū in sermone. Verg. Ecce tibi Ausonig tellus. Cice. in. ii. Philip. Ecce tibi geminū in scelere par. inusitatū, inauditū ferti, barbarū. Idē ad Atti. Ecce tibi nuncius pueros venisse Roma. Plinius secundus in epi. Ecce tibi regulus. Ad hūc modū Teren. in Adel. Quid ait tandē nobis Sannio. Et is sermo fere iratis & indignantibus congruit. Scribit Alconius Pedianus, hoc esse, p̄priū Ciceronis vt rebus improuisis hac particula vtratur, cū apud alios interdū in rebus latis vsurpet. Ouid. Ecce Corinna venit. Donatus ait. Vbi cūq; ponit ecce necessario sequit̄ aliquid q̄d metū affert, vel admirationē.

¶ Genitiuus cum aduerbio.

¶ Quadruplicia aduerbia construuntur cū ḡtō. Aduerbia loci, vt vbiq; nūq; vbiq; vbius, vbi libet, quoquo, vbinam, quo, qua, vbi, & vnde, quibus fere adiunguntur hi ḡtī locorū, terrarū, & gentiū, magis ornatus causa, q̄ necessitate sensus, vt vult Seruius. Terē. Fratrē nūq; gentiū inuenio. Plau. Vbi terrarū, vbi gentiū hominē reperit̄. Idē. Quoquo hinc abducta est gentiū. Terē. Multo malo filius abeat quouis gentiū. Alij hac figura etiam alios ḡtōs addūt, sic Augustinus. Nūq; scripturarū, pro in nullis scripturis. Et Apuleius in. i. de as. au. Quae itineris vbiq; nos imitantur, pro in omni itinere. Idē in. i. florid. Solus Alexander vt vbiq; imaginū summus esset, pro in omnibus imaginibus. Idē pro magia. Quae vbiq; litorū ventis expelluntur. Et in. 7. Meta. Nec vsq; ain ruris reperitur ille. i. in nulla ruris parte. Item in. 3. Et vndiq; laterū circumfusi. Ad hūc modū Philē. dixit. Modo scirem vbi hominū ageres. In quibus figura Archaismus est. Cice. in epist. ad Cornificiū. Nostri tyrannocōtōni longe gentiū abfunt. Apul. in. 5. Nos longe parentū velut exulantes. Minime gentiū, pro nequaq; dicebat Festus ait. Minime gentium dicebant, pro eo quod est omninū gentiū iudicio minimū esse faciendū. Cæsar eleganti elocutione dixit. Eo discordiarū ventū est, pro ad eā discordiā, sic Salu. Ego patres conscripti eo miseratū venturus eā. Iustinus lib. 3. Qui tribus prælijs fufus, eouf; desperationis Spartanos adduxit. Persi. Huccineretū venimus. Plini. iunior in epist. Qui huc foelicitatis perueniūt vt rideantur.

¶ Aduerbia temporis, vt Nūc temporis. Tūc temporis. Iam ætatis. Interea temporis. Interea loci. Terē. Interea loci ad macellum vbi aduentamus. Idem. Iam dudum ætatis lites factæ sunt.

¶ Pridie et postridie semp ponunt̄ respectiue ad aliū diē siue præteritū, siue futurū. Construunt̄ autē cū q̄, v̄l cū ḡtō, v̄l cū accō p̄ subauditionē præpositionis aū v̄l sine q̄, et sine ḡtō, ita tñ vt intelligat̄ ḡtūs respectu cuius. Exempla. Pridie q̄ intrare mare serena lux fulsit. Pridie q̄ ingrediatis patriā ad me diuerrito. Postridie q̄ pater mortē obiuit epulū feci. Postridie q̄ hic mortuus erit sepelietur. Nō autē, postridie q̄ pater mortē obiuit, q̄ nec; orationi, nec; sensui congruit. recte tñ exponas sic, postero die ab eo, q̄ pater mortē obiit. Cū ḡtō. Pridie illius diei, & postridie illius diei. pridie calendarū, v̄l pridie calendar. Gel. lib. 5. Veritus Flaccus in quarto de yborū fatione dies q̄ sunt postridie calendar, nonas idus quos vulgus imperite nefastos dicit, p̄pter hāc causam dictos habitosq; atros esse scribit. T. Liui. Postridie idus rebus diuinis superfederi iussim. Cice. ad Atti. Pridie comitalia memento. Libro digestorū ti. de diuortijs. Nam si mulier pridie vindemias doti dederit. Cice. Hec scripsi postridie eius diei. Sine q̄, & sine ḡtō. Terē. Venit Chremes postridie ad me clamitās indignū facinus comperisse se, postridie, scilicet, illius diei q̄ hęc gesta sunt.

¶ Aduerbia suplatiui gradus, ornatisime oim scripsit, Ci, Oim optime dixit.

¶ Quædã dictiones quantitatis significatiue, siue aduerbia, siue noia substantiue posita sint, qđ constructione ipsa discernas. Quantum pecuniarũ, tm̄ habebis fidei. Mari. O quantum mihi nois parat. Plin. in epist. Quantum rerũ, quantum explorũ, quantum antiquitatis tenet. Cato de oratore. Lepus multũ somni fert, qđ illũ edit. Plau. Argenti, auricq; aduexit multũ. Salu. Satis eloquentie, sapiencie partũ. Terẽ. Agelli est hic sub vrbe paulũ, qđ locitas foris. Idẽ. Satis verborũ est. Plau. Satis historiarũ est. Idẽ. Neq; habet plus sapientie qđ lapis. Vegetius de re militari. Ocs nationes, qđ vicinũ sunt soli n̄m̄io calore siccatẽ amplius quis dẽ sapere, & minus habere sanguinis dicunt. Plau. in Cistel. Gaudeo tibi mea opera liberorũ esse amplius. Idem. Tibi diuitiarũ affatim est. A. Gel. Quibus abunde ingenij, & ocũ, & verborũ est. Tranquil. in Cæsa. Alij ferũt dicere solitũ, se iam pridẽ potentia gloriacq; abunde adeptum. Verg. in. 7. Terorũ, & fraudis abunde, sicut satis est.

¶ Dũs cũ aduerbio.

¶ Aduerbia deriuata a noibus dñm̄ asciscntibus etiã dñm̄ asciscũt. vt venit obuiã mihi, qđ obuius mihi dicimus. Loquitur similiter p̄ri, nã similis p̄ri. Cice. in 3. of. Summũ bonũ a stoicis dicit, conuenienter nature viuere. In insti. iust. de socie. Qđ et ipm̄ Seruius conuenientes sibi existimauit. Inutilis tibi hãc rẽ fecisti vtilit̄ alijs, conducent̄ et congruent̄ nobis. Sed et tibi, p̄p̄inuius, qđ mihi. Ver. Propius stabulis armẽta tenet. nã, p̄pe noialiter construit cũ dñõ, p̄pe ẽ dñs oibus inuocãtibz cũ. Idẽ. Propiusq; perido it metus. sedet, p̄xime igni, qđ, p̄ximus igni. vt Salu. Proxima Carthagini loca.

¶ Accũs cũ aduerbio.

¶ Aduerbia comparatiua, & suplatiua, qđ a prepositionibus veniũt aliqñ accõseruiunt. Cice. in. 7. Philip. Nec, p̄pius vrbe milia passũt ducenta admouerit. Idẽ in. x. Vt cũ suis copijs qđ proxime Italiã sit. Salu. Proxime Hispaniã mauri sunt.

¶ Ablũs cum aduerbio.

¶ Preterea aduerbia cõparatiua more noim̄ cõparatiuorũ construunt cũ abltõ. Scribit melius te. i. qđ tu. Plau. in mult. Pulchrũ ornatũ turpes mores peius cor, no collinũt. Cice. Quo quisq; est solertior, aut ingeniosior, hoc docet iracundius, et laboriosus. Que vim cõparationis tenet admittit abltũ mensurę. Terẽ. Quanto minus spei, tanto magis amo, multo magis, paulo minus, multo añ paulo post. Ci. Paucis añ annis emerat, Ver. Respexit tm̄ et lōgo post tpe venit.

¶ Multo aliter, multo secus p̄ eodẽ a Cicerone dicta sunt. Terẽ. Verũ aliter euenire multo intelligit, nõ secus, et haud secus, p̄ nõ aliter. Ver. Haud secus ac ius si faciũt. Persi. Nõ secus ac si oculo rubricã dirigat vno, nõ secus ac, & nõ secus atq; p̄ nõ aliter qđ, eleganter dicunt. Nã secius, p̄ nõ minus, et, p̄ nõ tardius, vi detur enĩ a sero deductũ. Apul. Nec eo secius approbabit tibi nũc etiã firmitas animi mei. Accius in Amphitrione. Si forte paulo quã veniã secius.

¶ Aduerbia loci in quadruplici differentia sunt. Aut enĩ in loco fecant, vt hic. i. in hoc loco apud me, istic. i. in isto loco apud te, illic i illo loco, in qđ nec ego sum nec tu es, intus, foris, vsq; nusq; vbiq; vbiq; vbiũs, vbi libet, vbi ubi, alicubi, sicubi, necubi, ibi, inibi, ibidẽ, infra, supra. Nã infra stat, et supra est (auctore Dio mede) dicimus. Hęc responderi possunt ad interrogatiũ vbi.

¶ Loco aduerbiorũ ponunt noia in loco significantia. Romã, Gandau, Carthagini, vel Carthagine, Venetijs, Trallibus, rure, domi, militia, humi.

¶ Aut ad locũ significet, huc. i. ad hũc locũ, in qđ ego sum, istuc ad istũ locũ in qđ tu es, illuc ad illũ locũ. i. in qđ nec ego sum, nec tu, illo, isto, p̄ illuc, istuc, eo, eodẽ, alio, aliquo, vtroq; siquo, nequo, quocũq; quoquo, quouis, quolibet, intro, foras, horsum, illorsum, aliorsum, sursum, deorsum, dexrorsum, sinistrorsum: qđ & leuorsum Apul. dixit, rus, domũ.

¶ Loco aduerbiorũ ponuntur noia ad locũ significantia in accõ. Romã, Gan-

clauū, Athenas. Hæc oīa respondent ad interrogatū q̄, vel quorsum. ¶ Aut de loco Hinc, ex hoc loco: istinc, ex isto loco: illinc, ex illo loco: intus, foris, inde sicū de, aliciū de, necū de, indidē, vndelibet, vndeuis, aliunde, vndiq̄, vndecūq̄ vtrinq̄, cœlitus, funditus, radicitus. ¶ Loco aduerbiorū ponunt q̄ de loco scant noīa in abltō. Roma, Carthagine, Venetijs. Hæc respondent ad interrogatū vnde. ¶ Aut per locū. Hac, illac, istac, alia, aliqua, siqua, nequa, vtracq̄, quacūq̄, ea, eadē, recta. ¶ Loco aduerbiorū huius scationis ponunt noīa hoc modo, fecit iter Louanio, vel p̄ Louaniū. Hæc responderi possunt ad interrogatū qua. ¶ Cōes locorū scationes hnt Peregre, foris, intus, nusq̄, supne. Peregre in loco, ad locū, & de loco scant. Peregre sum, peregre abeo, peregre aduenio. Addit Prifetiā peregre transeo. Intus & foris in loco & de loco scant. Dicimus em̄ Intus sum, foris sum, foris coenabo, intus exeo, foris venio, nusq̄ apparet, nusq̄ discedet. Supne sunt q̄ ad locū, in loco et de loco scare putat. Pli, Argentū supne innatat vt oleū aquis. i. in superiori parte. Hora, in arte. Vt turpiter atrū desinat in piscē mulier formosa supne. De loco. Lucretius. Nunc vt opinor em̄ mortalia seclā supne Aurea de cœlo demisit funis in arua. ¶ Sunt aduerbia q̄ oībus cōueniēter sociant tēporibus, vt sapiēter dico, sapiēter dicebā, sapiēter dixi, sapiēter dixerā, sapiēter dicā. Recte facio, recte faciebā &c. ¶ Sunt alia q̄ separatim tpa scant, & separatim temporibus yborū necessario adiungunt, vt hodie facio, heri feci, cras factā. Nūc intelligo, an̄ intellexi, post ea intelligā. Sed heri semp̄ p̄terito, cras semp̄ futuro adiungit. In cæteris vsus variat: nā & hodie feci, nūc faciā, postea intellexi, & ante intelligā s̄pe inuenitur. Imo nūc vsurpari solet sine scatione certi tps quasi p̄ sed. Ci. de di. Quæ q̄dē multo plura euenirēt si ad quietē integri iremus. Nunc onustu cibo, & vi, non confusa & perturbata cernimus. ¶ Dudū et iam dudū de paruo tpe dicunt, videlicet de spacio vnius horæ, aut semihoræ, aut duarū horarū, aut diei, aut mensis p̄ cōditione materiæ, vel actiōnis de qua sermo est. Nup̄, pridē & iam pridē de longiori tpe, vt decē aut viginti diez, mensis, mensū ve, aut anni vnius, aut pluriū, p̄ conditione materiæ. Olim vero & iam olim seu olimiana de magno tpe tā p̄terito q̄ futuro dicunt. Sed simplicia locū hnt qn̄ scatio ybi est momentanea & transitoria nō p̄sistens. Cōposita yō vt iam pridē, iam dudū, qn̄ scatio ybi est p̄sistens & cōtinuata vsq̄ ad tempus designatū. Et simplicia p̄teritū tps postulat. Cōposita yō frequentius p̄sens, nō nunq̄ etiā p̄teritū. Dicimus em̄ dudū intraui, iam dudū te exspecto. quia actio intrandi nō p̄sistit, sed statim desinit, contra expectandi actio. Ergo dudū intraui. i. non longū tps est ex q̄ intraui. Et iam dudū te exspecto. i. nō est longū tps q̄ te exspecto. Diu vere & iam diu nihil aliud scant q̄ p̄ longū tps. Dices igit̄ Diu nauigauī, nō tñ p̄prie diu recessi, aut intraui, sed nup̄ recessi aut dudū. Postulat ergo diu, iam diu, & tā diu nō momentanea sed p̄sistentē actionē, eamq̄ diuturnā. Interrogabis q̄q̄ potius q̄ dudū, aut q̄ pridē intraſti patriā, aut venisti? q̄ q̄ diu venisti? & respondebis, nup̄, dudū, aut nō ita dudū. Ita apud Plau. in persā interroganti, Quando allaræ sunt literæ? responderetur haud dudū. Interrogatus q̄ dudū hic sedes? respondebis non ita dudum, vel iam dudum.

¶ Sūt etiā aduerbia q̄ oībus modis cōueniēter adiungunt, vt diligēter curas, diligēter cura, vtinā diligēter curares, cū diligēter cures, diligēter curare velis. ¶ Sunt q̄ non oībus modis, sed certis quibusdā coniungunt, vt ne, qn̄ est de horatū vel phibitiū indicatio non adiungit, sed imperatiuo, vel subiunctiuiuo. Virg. Tu ne cede malis. Subiūcti, Ne dixeris. Teren. in Adel. Ne dicā dolo. Non vero non recte impatiuo p̄ponit, nisi in cōpositione, vt noli. apuissime in

dicatio vel subiunctiuo vel optatio.

¶ Ne quoniam est interrogatiu indicatio iungitur. Virg. Quid puer Aescanius superat
ne? & velicitur aura? Similiter an & num & nunquid idē pene fecantia. Cice.
An Romulus ille aut pastores, aut cōuenas congregasse eloquentia videtur.
Num ego te spoliaui? qd̄ responsionē negatiuā poscit, quasi ego non te spolia-
ui. Teren. in phor. Nunquid meministi? Idē. Nunquid subolet patri? Sed eadē
cū accipiunt dubitatie, vel indiffinite, subiunctiuū postulat. Vise nū redierit.
Nihil interest feceris ne an mandaueris. Itidem num interrogatiue postpositū
ybo finito. Cice. Interrogau num dubitarent.

¶ Vtinā optatio sociatur. Item, O vtinam. Ouid. O vtinam tum quum La
cedemona classe petebat Obrutus infanus esset adulter aquis.

¶ Vbi postq̄ quā aduerbia tps̄is interdū indicatiuo interdū subiunctiuo adiū-
gūt. Vir. Hec vbi dicta dedit. i. postq̄ Terē. Vbi voles accerse. i. qn̄ Vbi cōsulue
ris mature factio opus ē. Postq̄ nos amaryllis habet. Quū dicebā, quū dicerē.

¶ Vt, vt cūq; quē admodū, sicut, similitudinis aduerbia, indicatū & subiūcti-
uum admittit. Vt salutas, ita resalutaberis, vt sementē feceris ita metes.

¶ Simul, simulac & simulatq; magis subiunctiuū volunt, tū etiā indicatū. Si-
mulatq; adoleuerit ætas. Salu. Iuuenis simulac belli patiens erat.

¶ Quasi, ceu, tanq; perinde, acsi, haud secus acsi subiūctiuus gaudet adiūgi. Id
obijcis mihi scilicet, quasi tu idē nō feceris. Tanq; feceris ipse aliqd. Fac p̄inde
acsi res tua esset. i. quasi. Persi. Non secus acsi oculo rubricā dirigat vno. Alias
copulat̄ siles casus. Diligo te tanq; fratē. fauet mihi quasi amico.

¶ Nedū, nō solū, nō modo, nō tm̄, licet idē pene significent, male tm̄ hæc impe-
riti miscent, q̄ vel vno, vel duobus verbis sententiā claudere possunt: sed nō so-
lum. non mō, nō tm̄ affirmando exigunt huiusmodi particulas, sed etiā, verū
etiā, sed &, sed quoc; Negando vero, sed nec, sed neq; verū ne, aut simulē, quas
non exigit nedū, sed in secunda clausula loco illarū ponitur Et nedum in affir-
mando id quod plus est, maiorisq; momenti p̄ponit, sed negando postponit.
Reliqua contra. Nedū in affirmando, & vno ybo sic vtimur. Funderem p̄ te
sanguinem, nedum pecuniam, per non solū diceremus: Non solum pecuniā,
sed etiā sanguinē p̄ te funderē, cum duobus ybis sic Funderē pro te sanguinē,
nedum pecuniam tibi crederem, Per non modo diceremus, Nō modo crede-
rem tibi pecuniā sed sanguinē quoc; p̄ te funderem. Negatiue vno verbo sic,
Non perderem pro te obulū, nedum sanguinē, duobus sic. Non crederem tibi
obulum, nedū pro te non funderem sanguinē. Per non solum, aut non modo
sic, Non modo p̄ te sanguinē non pderem sed nec pecuniā. Itē. Nō tm̄ p̄ te san-
guinē non funderē, verū ne obulū quidē tibi crederē. Qd̄ p̄ tm̄ abest elegāter q̄
q; posset dici Tm̄ abest vt p̄ te sanguinē funderē vt ne obulū qdē tibi crederē.
Cice, p̄ Marcel. Tantū abes a perfectione maximorum operum, vt fundamē
ta nondum quæ cogitas ieceris.

¶ Esti, tæsti, q̄q; in principio orationū, ep̄larū, librorū ve posita indicatiuū sibi
asciscunt, scd̄o aut loco posita etiā subiunctiuū admittit. Cice, p̄ Milone. Esti
vereor iudices. In ep̄la ad Atti. Esti nihil noui afferebat. Idē. de offi. Quāq; te
Marce fili annū iā audientē Cratippū, idq; Athenis abū dare oportet p̄ceptis,
institutisq; philosophiæ. Quis & licet magis postulat̄ subiūctiuū, nōnunq; tm̄
& indicatū. Esti si q̄q; vtrisc; cohæret. De his vide plura apud Vallā in scd̄o
elegantiarū. Vt p̄ quis sp̄ subiūctiuū sibi asciscit. Oui. Vt desint vires tm̄ est laur
data voluntas. Aliqñ ad aliā orationis partē referunt, nō ad ybū. Cōplectit̄ ho-
minē quis malū, etiā si male de se meritum.

¶ Quā, nisi, & praterq; semp̄ repetunt eosdē casus qui p̄cesserunt, Fortior Sci

pio q̄ Hannibal. Scipionis q̄ Hannibalis admirabilior strenuitas erat. Quid est aial: nisi corpus cū anima concretū. Nemo id dixit p̄terq̄ Cicero. Nullius interest praterq̄ patris. Ratio huius est, quia in casu sequente subauditur idem ybum qd̄ præcessit, vt Mitius iuueni q̄ te genus omne ferat. subaudit̄ iuuenem, illud aut̄ Virgiliij Aur grauiora timet q̄ morte Sichei concisum est. subauditur em̄ q̄ ea quæ in morte Sichæi acciderunt, aut q̄ abundat, vt inquit Seruius. Quis em̄ diceret? Amo Catonē meliōrē q̄ Cæsare. Ita cōcisum est illud Ciceronis in 3. phil. Ille em̄ homo afflictus & perditus que de se expectat iudicia grauiora q̄ amicorū suorū. Q̄ indicatiuo & optatiuo adiungit. Ci. Q̄ moro si sunt q̄ amat ex hoc potes intelligere. Martia. Q̄ vellem fieri meus libellus. Apul. Q̄ vellē (inquit illa) præstare tibi o Luci qd̄ cupis. Idē in 3. meta. D̄q̄ mihi melius q̄ vt mei causa vel tantillū scrupulū patiare.

¶ In cōparatione facta p̄ q̄ vt̄q̄ comparabile debet esse particeps accidetis, in quo comparant. Alioquin nō est bona cōparatio, vt Fortior Scipio q̄ Hannibal, non esset bona comparatio, nisi vt̄q̄ esset fortis. Salust. t̄n̄ ait apud Macrobium & Seruiū, Mare ponticū dulcius q̄ cætera. Vbi auctore Diomedē cōparatiuū minus positiuo significat, i. minus amarū cū nullū dulce sit. In illo Plauti. Tacita semp̄ bona est mulier q̄ loquens, sublatiua particula videri potest, vt ἢ apud grecos, q̄n̄ duobus, p̄positis vnum tollitur, sicut in illo Homeri βούλομ' ἐγὼ λαοσποροῦ μὲν κενὴ ἢ ἀπόλοιθαί. i. volo ego populum saluū esse q̄ perdi, i. saluum esse & nō perdi. Ita in illo Teren. Quæ inhoneste hic voluit diuitias parare q̄ honeste in patria paup̄ viuere.

¶ Et his constructionibus commode vt̄mur. Simplicior est q̄ q̄ fallere possit Probior q̄ qui mentiri velit, Superior est q̄ vt supplicet cuiq̄. Obusior est q̄ vt possit discere.

¶ Tam & q̄ aduerbia cōparatiuo & suplatiuo adiungunt, cū duo vel plures cōparatiui vel suplatiui diuersæ significationis positi inter se æquant, vel iisdē geminanti, vt tā iustior q̄ felicior Æneas Hectorē. Cice. p̄ Delotaro. Istā in 3. quā dexterā nō tā in bellis neq̄ in plijs q̄ in p̄missis et fide firmiorē. Bis firmiorē intelligendū est. Tā optimus orator q̄ pessimus poeta, Iungunt & positiuo Tā doctus hic q̄ doctus ille. Ci. Tā sum amicus reipub. q̄ q̄ maxime est amicus, hoc est, tā amo remp. q̄ ille q̄ maxime amat.

¶ Vt et ita geminū suplatiū poscūt siue nois siue aduerbii, Fabi. Quintil. Qd̄ vt optimū ita & difficillimū longe. Ci. de orato. Vt q̄scq̄ græce optime sciret ita esse nequissimū. Vel hñt ybū vim suplatiui habēs. Cato. vt q̄scq̄ ætate ante cedit ita sententiæ principatū obtinet. Interdū cōparatiuo innungunt.

¶ Nisi, si, siquidē, q̄, quia, indicatiuis & subiunctiuis addunt. Itē Ni p̄ nisi. Ni fallor. Ni necisses. Et p̄ ne apud veteres subiunctiuo copulat. Vt in illo Virgi. (auctore Donato) Ni teneat cursus. Quoties ȳo nisi principitū sententiæ est, indicatū postulat, alias etiā subiunctū. Ci. p̄ Milone. Nisi forte putam⁹ de mentem P. Scipionē Africanū fuisse, &c. Alias. Vapulabis nisi caues vel nisi caueas. Si, q̄n̄ affirmat indicatiuo gaudet. Virgi. Si necis meus ille caper fuit, q̄n̄ vero conditionalis, subiunctiuo. Quod studes gaudeo, & q̄ studeas. Nō tamēn volo q̄ scribis, sed volo q̄ scribas. Non quia merui. Quintil. Nō quia negem hoc bene esse compositum, sed quia legem hanc esse cōponendi in oibus principijs recusam.

¶ Quia & q̄ de causa efficienti dicuntur, quo vel vt de causa finali. Nō vt p̄ficerem aliquid, siue non quo proficerem aliquid.

¶ Post tam, tantus, talis, adeo, tot, sic, ita, & post verba rogandi impandi, post facio, efficio, cōmitto, fio, timeo, vereor, metuo, sequit̄ vt, nō q̄. Tā doctus est,

vt oēs mirentur eius doctrinā. Olympus tanta altitudine est, vt nubes transecta
dat. Talis es, vt nemo diutius tecū morari possit. Adeo paup̄ est vt nec obulū
habeat. Totū sunt vt numerari nequeat. Sic clamas vt bouē audire videamur.
Cice. in philip. Nōne fatius est mutū esse q̄ sic loqui vt nemo intelligat. Rogo
vt venias, iubeo vt taceas. Ci. Inuitus feci vt C. Flaminiū de senatu eijcerem.
Idem. Qui secundū naturā viuere vult nunq̄ cōmittat vt alienū appetat. De
us nō efficit vt homo peccet. Vereor vt rescuerit pater. Petrus significauit mi
hi vt venirem, & significauit mihi q̄ rex venit, non vt, Cice. ad At. Vereor vt
his ipsīs contentus sit.

¶ Qñ, qñ quidē, quatinus cōiunctiones causales indicatū exigūt, & frequen
ter sequuntur causam, cū reliquæ huius ordinis frequentius p̄cedant. Virg. Hic
tibi fabor em̄ qñ hæc te cura remordet. Cice. de orato. Quæ sunt in hoim vita
quandoq̄dem in ea ȳsatur oratio &c. Quoniā mihi non credis, ipse periculū
facito. Ipse periculū facito qm̄ mihi non credis.

¶ Quippe qñ, p̄p̄riū ȳbū habet sifr̄ indicatū exigūt. Hora, Hoc genus omne
mactū ac sollicitū cantoris morte Tigelli, Quippe benignus erat, qd̄ videt s̄
gnificare q̄a certe. Si addideris q̄ relatū indicatū & subiunctū admittit. Nō
est huic habēda fides, quippe q̄ bis iā peierauit siue peierarit. Vt q̄, p̄ quippe q̄
subiunctiuis plerūq̄; adharet. Nō est huic habēda fides vt q̄ peiarit.

¶ Vtpote simillimū est quippe nisi q̄ ȳbū, p̄p̄riū non habet. Odi Petrū vtpote
in oēs maledicū, vel vt in oēs maledicū. Habet etiā post se cū, vel relatū, sicut
quippe, Ci. ad At. Me & cōmoda valetudo qua iā emergerā, vtpote cū sine fe
bri laborassem tenuit. Idē ad eundē. Eas nos vtpote q̄ nihil cōtinnere solem⁹,
nō p̄tmescebamus. Salu. subsc̄ctiuo vsus est in Catil. Anto. p̄cul aberat vtpo
te q̄ magno exercitu locis ægoribus expeditos in fugā seq̄retur.

¶ Cum & tum in ȳbis s̄s̄es modos & fere iudicatiuos copulāt, in declinabili
bus s̄s̄es casus, & in cum quiddā minus, in tū quiddā maius & euidētius est.
Illud igit p̄cedere, hoc sequi debet: Doctos oēs cū amat tū obseruat. Vir est cū
doctrina tū virtute p̄ditus. Interdū etiā subiunctū admittit. Cice. in ep̄la ad
Curionē. Qui cū suis virtutibus tū etiā te filio superasset oim̄ fortunas, si te an̄
vidisset q̄ vita discederet. Itē cū, p̄ q̄uis sequere tū. Cice. Satisne cōstanter face
re videamur, q̄ cū p̄cipi nihil posse dicamus, tū & in alijs rebus differere solea
mus. Tum vero sine cū geminatū, triplicatū ac multiplicatū poni solet, sed in
rebus paribus, vel q̄, p̄ paribus habent. Quintil. Ita dicunt oīa tū rebus tū p̄so
nis accommodata. Itē, p̄ aliquā, vel modo, vt Tū hoc tū illud dicas, i. aliquā hoc,
aliquā illud. Ci. Tū hoc tū illud argue. i. modo hoc modo illud.

Conunctio q̄ aliarū partiū orationis cōiunctiua est, similia fere semper
coniungit, nomē cū noīe, ȳbum cū ȳbo, similes casus, & similes mo
dos &c. Hæc sola partiū orationis neq̄ regit casum, neq̄ regit, sed con
iungit modo orationes, modo partes eius. Veteres ergo, p̄ noīe, causa,
ponebant cū grō. Priscorū igitur consuetudine dicta sunt hæc, Virg. in. 6. Illie
us ergo venimus, & magnos crebri tranauimus amnes. Cic. ex. xij. tabulis li.
2. de leg. Neuelessum funeris ergo habento. Et in. 3. Rei sue ergo ne quis lega
tus esto. Liui. li. 25. ab vrbe condi. Hæc est origo ludorū Apollinariū victorie
non valetudinis ergo, vt pleriq̄; rentur votorum. Parce diuersis casibus vte
mur in eadem oratione, plerim̄ interueniente cōiunctione, nisi subit ratio eu
phonice, aut cū diuersis dictionibus regentibus, vel eadē repetita, vt non recte
dixeris, mulier alba faciem & dentibus, sed bene, alba faciem & nigra dentib⁹
Pronomini possessiuo in qlibet casu posito licet adiungere gum̄ hoc modo, do
mus mea & fratris mei, mea & fratris mei interest, fauet causa; mea & fratris,

amicum meū & fratris diligit. Diuersi casus nō expressa coniunctiōe coniunguntur. Iustinus. Decedit Alexander mense vno annos tres & triginta natus. Expressa coniunctiōe apud Plautum in cas. Ac ego aio hoc fieri in Græcia & Carthagini. Sed aliter aduerbialiter ponitur. Rarū est illud Boetij. Multier viuido colore atq; inhaustu vigoris

¶ Et sciendū si pponatur coniunctiō copulatiua vel disūctiua alicui parti casuali, necesse est aliquā quoq; partē casualem copulari, & ad utrāq; vbum referri. Nam pposita huiusmodi coniunctiō omnino cogit sitem partē repetere, vel casualē vel non casualē, & eundē casum vel modum, vt & Dionysius loquitur, & Paulus. Et pugnat & vincit. Licet tñ vba primæ & secundæ psonæ repetendi nihil casualitū adiungere, vt & lego & intelligo, & doceo & doceor & scribis & cogitas. Idem fit in aduerbio, vt & bene & doctē scribit. Si vero non pponatur coniunctiō licet diuersas inferre partes, vt scribit Dionysius & Paulus. Scribit Dionysius & legit. Si cū pponam coniunctiōes dicēdo, & scribit Dionysius, necesse est alterū vbum subiungere, & dicere: & scribit Dionysius & legit. Rursus si dicā, & Dionysius scribit, necesse est alterā partē casualem inferre & dicere Et Dionysius scribit & Apollonius.

¶ Modos q̄q; siles hoc pacto cōiūgit: & legis & discis. & lege & discis. vtrāq; & legeres & disceres. vtrāq; aut legeres aut disceres. cū & legas & discas. cupis et legere et discere, licet tñ hos variare vt et legisti et lege, et legisti, et vtrāq; legas

¶ Cōiunctiōes nōnunq̄ deficiunt in oratione, q̄d genus alyndeton, siue dialyton appellamus, vt Iustitia, prudētia, fortitudine me superasti. Teren. Dum ætas metus magister prohibebāt. Nōnunq̄ abundāt apud poetas, Virgi. Multa q̄q; & bello passus dñi conderet vrbe. Interdū alix p alijs ponunt. Idē in 2. gene. Aut pelago danatū insidias suspectaq; dona Precipitare iubēt subiectisq; vere flāmis. p subiectisue. Teren. Si neq; paulo, at quāto queas. at p saltē. Idē in Phorm. Ne simili vtamur fortuna atq; vfi sumus. atq; p q̄ posuit.

¶ De constructione ppositionis

Prappositio pponitur alijs partibus orationis p compositionē, aut p appositionē. Per compositionē qñ componit cū alijs partibus, vt adduco, arrideo, iniustus. Per appositionē iungitur accō vel abltō, & pferim tribus partibus, nomini, pronomini, participio. Reliquis partibus non ita auctoris Donato & Seruio. Barbare igitur hæc dicuntur ab antea, in antea a post, pro nunc, ad extra, ab intra, de foris, de longe, ex tunc, ex nunc. Licet in factis hæc reperias, vt illud Euangel. Nunc vos pharisæi quod de foris est calicis & catini mundatis.

¶ Præpositiōes vbi sine casu ponunt in aduerbia migrāt. Quæadmodū aduerbia q̄dam transeūt in ppositiones accedēte casu, vt pcul vrbe, pcul oceano, & pcul ab oceano dicimus. sic corā, clā, palā, nōnullæq; alix.

¶ Vt Seruius docet, ppositiō ppositioni nunq̄ cohæret, licenter adusq; & ab usq; vsurpantur. Virg. in. x. Atrides prothei Menelaus adusq; columnas Exulabat. Idē in. 7. Siculo pspexit abusq; Pachynno. Idē. Vsq; sub extremū brumæ intractabilis imber. Vt vero Donatus ait. Vsq; ppositiō plurimis non videt, quia sine aliqua ppositione profertur recte non potest. Quos (Seruio auctore) sequi non debemus, multo minus em̄ (ait) sibi iungeret ppositionem si aduerbiū fuisset. Aduerbio em̄ sæpe præpositiō separatim non cohæret. Igitur in illo euangelij, Et secuta sunt eum turbæ multæ de trans iordanē, duæ præpositiōnes præter latinorum morem cohærent, quasi sibi mutuo subseruiant, vt in illo psalmi Et elegit David seruum suum, & sustulit eum de gregibus ouium, de post foras accepit eū, Quem locum in vita Clementis imitatus est, qui

dixit Apparuit fons de sub pede agni. Sed ignorauit interpres (vt putat Val.)
pōsse dici, trans alpes, trans mare venio, vt Quintil. de passu cadauerz. Ergo vt
vidimus salutē publicā trans mare perendā. Ci. tñ. i. inuect. in Catil. Dixi ego
idē in senatu cēdē te optimatū cōtulisse in ante diē quintū calēdas Nouēbris.
Et L. Florus de bello ligustico De sub alpius & de sub ipis Italiae faucibus.
¶ Triginta ponuntur ppositiones a Donato q̄ construuntur cum accō, Ad, a
pud, ante, auersum. & cetera.

¶ Ad & apud diuerso modo accipiuntur. Nā ad sc̄at fere cum motu, apud sine
motu. Dicimus em̄ ad amicū vado, apud amicū sum. Nā neq; apud amicū
vado recte dicitur, neq; ad amicū sum. Præterea ad sc̄at ad locū, & ad psonā.
Apud vero (auctore Festo) in loco sine psona, vt apud forum, p in foro, apud
Platonē. i. in Platone, vel in loco vbi est Plato. Sic apud te comabo. i. tecū vel
domi tuæ. Ita ad templū volunt sc̄at iuxta templū, apud templū, in templo.
Ponit tñ nōnunq̄ ad p apud vel iuxta vel sine motu Virg. Et formosus oues
ad flumina pauit Adonis. Et nostri defectiue ponit cum gō quæadmodum

Græci εἰς. Teren. in Adel. Vbi ad Dianæ veneris, deest, templū vel adē. Ci.
in epist. ad Atti. R apinas scribis ad opis fieri. Idem in S. philip. Et ne tangant
rationes. Ad Opis, p ad ædem Opis deæ, sic ad Telluris, ad Vestæ, & similia
multa reperies apud claros auctores, ita græci εἰς Διονυσίου, i. ad Dionysij.
Sic & T. Liuius, Via a Martis silice ad bouillas prostrata est, a Martis, i. adē,
siue templo. Historica & eleganti dōcutione dicimus Ad vnum, & ad vnū
omnes, pro omnes nec vno quidem vel nemine excepto. Cice. Planco, lib. ix.
epist. Ego eā sententiā dixi, cui sunt assenti ad vnum, Virg. in 5. Jupiter omni
potens si nondum exosus ad vnum Troianos &c. Apul. in. 4. met. Mox ad
vnum omnes, etiam ianitorem ipsum gladio conficit. Cice, in Læl. De amici
cia omnes ad vnum idem sentiunt.

¶ Ad diē venit, ad tps soluit, p die & tpe p̄scripto. Nōnunq̄ causalis est, vt ad
qd fecisti. i. cuius causa. Interdū additionis, vt ad hæc, ad hoc.

¶ Ante cōponitur & separatur, anteq, antefero, ante diem tertū. Sine casu vel
mutans casum, aduerbiū est, vt Anteleues ergo pacentur in æthere cerui. Ci.
ce. Paucis ante annis emerat. Ita in paulo ante, paulo post.

¶ Aduersus vel aduersum significat contra vel erga. Teren. in Phorm. Nanq;
in scita est aduersum stimulum calces. Cice, li. i. de natura deoz. Est em̄ pietas
iustitia aduersum deos.

¶ Cis & citra significatione nō differūt. At cis p appositionē ponitur & com
positionē, citra nunq̄ cōponitur. Et cis magis noibus fluminū & montiū ap
poni solet, vt Cis Rhenū, cis alpes, vñ cisalpinus, Citra magis alijs noibus, vt
Citra forū, citra templū, citra cruorē, citra diffinitū tps, & citra calēdas, pro
ante calēdas. Interdū tñ aliter inuenias, vt in illo M. Tull. in. 6. philip. An ille
id faciat, qd paulo ante decretū est, vt exercitū citra flumē Rubicōnē q̄ finis est
gallia educeret, dum ne propius urbem Romam, cc. milibus admoueret &
Gellius. Cis tiberim, & citra tiberim, & vltra tiberim. Et vt Priscianus docet
& in tempore, & in alijs rebus per translationem cis vti possumus, vt cis diffi
nitum tempus, sicut vltra diffinitum tempus, cis naturæ leges, sicut vltra na
turæ leges.

¶ Citra saepe p sine ponit. Quintil. Tum neq; citra musicen grāmaticæ potest
esse pfecta. Plī. Citra fastidiū nomenē. i. sine fastidio. Seneca. Ede citra crudi
tate, bibe citra ebrietatē. Fit aduerbiū cū dicimus citra discurret.

¶ Circum cōponitur & separatur, circūscribo, circūforanus, circum muros, cir

cum theatrum, circum montem. Aduerbiū locale est in illo Virg. Anna vi-
des toto properari litore circum.

¶ Circa cōponitur cū quo, cui postponitur, vt quocirca, & vsurpatur loco cō-
iunctionis causalis. Virg. Quocirca capere ante dolis, & cingere flamma. Et
cum circū facit circūcirca, testibus Prisciano & Donato. Per appositionē sc̄at
iuxta, vt circa forum, circa templum.

¶ Cōtra & cōposita & apposita reperit, vt cōtradico, cōtra hostes. Significatq;
aduersum tā locū q̄ psonā designans. Virg. Contra Neptunū & Venerē, con-
traq; Mineruā. Itē. Cōtra Italiā. Inuenit etiā aduerbiū sc̄ans e regione, siue ex
opposito, vt Stat contra stariq; iubet, significat etiam vicissim, vel e contrario.
Virg. Sic Venus & Veneris contra sic filius orsus.

¶ Erga apponitur tantum, & affectum amicitiae demonstrat, vt bonus erga
ppinuos. Nonnunq; etiā in malā partem accipitur. Plaut. in Aulu. Erga te
imprudens peccaui. Idem in Cassina. Erga Venerē imprudens fecerim. T. Li-
uius. Ob ingratum animum erga Romanos.

¶ Extra (vt Priscianus docet) p appositionem solum alijs iungitur partibus
orationis, vt extra ciuitatem, cui contrariū est, intra ciuitatem. Hora. in epist.
Iliacos intra muros peccatur & extra. Hinc deriuatur extraneus & externus.
Transit in aduerbiū (teste Diomede) vt extra erat. Persius. sat. i. Pinge duos
angues facer est pueri locus, extra meite.

¶ Inter componit & separāt, vt interpello, inter amicos. Significatq; in medio
quorundā. Inter prodigalitatē & auaritiā mediā est liberalitas. Inter os & offā
multa interuenire possunt. In illo Ciceronis Dico te priore nocte venisse inter
falcarios, sc̄at, in eum locū in quo erāt falcarij. In compositione q̄q; totū sc̄at,
vniuersalēq; significationē habet, vt intercipit apud Teren. p totum capit. In
terbiberē, p totum bibere apud Plau. in Aulu. Quā mihi interbiberē sola si vt
nos sc̄ate corinthiensē fontē & pyreneū potest. Sic idē in asina. Intermina-
tus est nos futuros vltimos. Ouid. Candor in hoc auro res inter mortua. i. peni-
rus mortua. Sic interneco, interstinguo & similia.

¶ Intra sc̄at in, vt intra muros, sic intra calendas (teste Gellio) nō ante calēdas
sed in calendis. i. eo ipso die quo calēdā sunt, & q̄ dicit Intra oppidū, intra cu-
biculū, intra ferias, nō dicit aliud q̄ in oppido, in cubiculo, in ferijs. Interdum
etiā sc̄at citra. Cice Modice hoc faciā, aut etiā intra modū, vt & illius volun-
tati & meis studijs seruiam, Modice. i. cū modo, Intra modū. i. citra modum
hoc est minus q̄ modice, & vt Nonius ait, a modo minus, cui contrarium est
vltro modū. Sic q̄q; dicimus, intra famā. i. citra opinionē, & vltro famā, qd̄ est
perq; multū. Fabi. Hortensij scripta intra famā sunt.

¶ Infra cui contrariū est supra (vt docet Val.) sic differt ab intra, q̄ intra ad nu-
merū & spaciū referit vt intra viginti dies, intra muros: nō autē infra viginti di-
es, infra muros. Infra ad dignitatē & ad locū referit, vt infra dignitatē meā est,
& infra tectū. i. subter tectū. Teren. Ego te esse infra oēs infimos puto. Sed hec
differētia nō vsq; quaq; seruat. Pli. li. xi. ait Oua incubari infra decē dies enixa
vtilissimū, vetera, aut recētia infocēda. Idē. Solidari infra septimū diē. Trāf-
it etiā in aduerbiū, vt infra stant, supra est, q̄ponit Diomedes.

¶ Iuxta apponitū, & sc̄at, ppe. Virg. in. 3. Humilis volat aequora iuxta, Ali-
qn̄ aduerbiū est sc̄ans æque, similiter pariter, eodē mō Plau. in Aulu. dixit tibi
mater iuxta meū rē tenes. Salu. i. Catil. Eorū ego vitā mortēq; iuxta existimo
qm̄ de vtraq; sileē. Idē. iuxta bonos & malos libid. inose interficere.

¶ Ob in compositione significat contra, vel circum. oppugno, obijcio, obami-
bulo, obideo. In appositione causalis coniunctionis locum tenet Hortensius.

causarū rex ob eloquentiā dictus. Virg. Cunctus ob Italiā terrarū claudis orbis
Veteres etiā p ad ponebāt tā p cōpositionē q̄ p appositionē. Cic. in tus. quef.
Hic cine est Thelamon ille, cuius ob os ē modo quē glia ad colū extulit, quē
spectabāt. cuius ob os graui ora obuerebāt sua: Hic ob os fcat ad os, & obuere
tebant aduertebant, Enni^o Ob Romā noctu legiones ducere cepit. Idē. Ache
rontē obibo. p adibo. Ita obmoueo. p admoueo: obiacet. p adiacet: obiurare. p
ad iurare: oboriri. p adoriri, & plura id genus.

¶ Pone p appositionē tm̄ reperit, & fcat post. pone tergū. Plau. I tu prae virgo
nequeo quod pone me est seruare. Frequēter aduerbiū est sine casu positū. Sed
pone loci aduerbiū est, post temporis inquit Caper. Virg. Pone subit consunx
ferimur p opaca locorū. Sta. in Achil. Pone natant delentq; pedū vestigia can
da. Luca. Patriarū a sedere reuulsos pone sequi.

¶ Per. qm̄ p appositionē ponit fcat p locum, p vrbem, p forum vado, et p tem
pus, vt per noctē, per medium diem operor. Aliqñ causam, per virtutē lauda
bilis fio, vbi quasi laudabilis ostenditur fuisse virtus. Interdū iurantis est, vt p
pol. i. per pollucē. Nonnunq̄ obtestantis, Virgi. in. 4. Per ego has lachrymas,
dextrarū tuam te, per connubia nostra p inceptos hymenaeos oro, &c. Qñq;
fcat medium quendā, & quasi intercessorē, vt p meos amicos obtinui. Ci. Q;
per me certior fias. In compositione pro valde saepe accipitur cum positiuus &
superlatiuus, vt perpulcher, perpulchre, perdoctus, perdocte loquit. Columel.
Cum quod longe sit facilius perpaucissimis agricolis contigerit. Aliqñ in ma
lum capitur, vt periuus, perfidus, pertinax. Interdum per medium siue trans,
vt perfluus, perpluo. Qñq; perfectionem, vt perficio, peruigilo, perlego. i. vlc;
ad finem lego. Vnde Pompo. iurisconsult. de verborum significatione ait Per,
noctare extra vrbem intelligēdus est, qui nulla parte noctis in vrbe est. per tm̄
totam noctem significat.

¶ Prope. i. iuxta p appositionē ponit. ppe fenestrā. Est etiā aduerbiū in eodē
significatu. Terē. Prope adest, cū alieno more viuendū est mihi. Etiā cū fcat
pene seu quasi. Plī. Et in foribus templi. ppe collapsus expaueat.

¶ Propter apponitur tm̄ significās alicuius causa. Virg. Te propter lybiae gen
tes numidumq; tyranni Odere. Interdum prope. Virg. in buc. Propter aquae
riuum viridi procumbit in herba. Plau. in mili. Hic est stat propter virum for
tem, atq; fortunatum.

¶ Secundū in appositione tm̄ reperit, & fcat aliqñ iuxta siue ppe, nā qd̄ secun
do loco est. prope est. Seruius Sulp. ait. M. Marcellū pugione percussum esse, &
duo vulnera accepisse, vnū in stomacho, alterum in capite secundū aurē. Inter
dū fcat post, quasi secundo loco. Quintil. in gladiatore. Nam qd̄ vnū mihi se
cundū patre fortuna videbat parasse p̄sidium, id ego sperare in aliqua sorte nō
poterā. Aliqñ fcat p, sic dicimus, secundū telitem do. i. p te. Gell. li. 5. Sin yō
secundum te iudicatum erit. Nonnunq̄ ad emulationem pertinet. vt Secundū
Epicurum viuūt. i. similiter Epicuro. Aliqñ eam vim habet quā iuxta senten
tiam, vt Secundū Platonē, secundū Aristotelē. Aduerbiū fcat p post. Plaut. in
amphi. Age tu secundum sequor.

¶ Post cōponit & separat. postpono, post tergū, & fcat ordinē vel loci vel tē
poris, vlt cuiusq; alius rei. Quare da pecunia primū virtus post nūmos. Aliqñ
aduerbialiter p postea ponit, vlt sine casu, vel cū abtō: nā qñ ppositio est, abtō
contingi nō potest. Virg. Post mihi nō simili poena cōmissa luctis. Idē. Respe
xit tm̄ & longo post tpe venit. Pau. Scies haud multo post.

¶ Trans composita & separata ponitur, & significat vltra, trans mare, trans al
pes, transalpinus, transcurro, trado.

¶ In illo Terentij. Ah vereor in os corā te laudare amplius. in os dictū est. p in ore, more græco q̄ est p̄ ponūt. Et in illo eiusdē. In quē exempla fiēt, p in q̄. In hūc modū, et ad hūc modū locutus est, p hoc mō. In vnū, p simul, vt greci est v̄ p̄ αμια. Salu. In vnū conuocat. In milites, pro in singulos milites Līuius frequenter ait. sic Verg. in. 4. Bina boū vobis Troia generatus Acestes Dat numero capita in naues. ¶ Ponit interdū vt denotat qualitātē ordinatiuā. vt In dies, in horas, in annos. sc̄atq; in dies quotidie, v̄ p̄ singulos dies, fed cū quodā incremento, ideoq; asciscit sibi, pprie aut comparatū, aut v̄ b̄ū denotās incrementū. vt cresco, augetco. Cice. ad Atti. Quotidie vel potius in dies singulos breuiore literas ad te mitto. Idē. Crescit i dies singulos. Accipit tū etiā sine illa ratione incrementi. Cice. de fi. bo. & ma. Hi curatione adhibita leuant in dies. Salu. in Iugur. Itinera, p̄fectusq; in dies mutare. Pli. iunior. Ipse valeo, si valere est suspensium et anxū viuere, expectantē in horas, timentēq; p̄ capite amicitissimo quicq; accidere hoī potest. ¶ In diē viuere alterius rationis est, qd̄ est nō curare de crastino, vt faciūt illi q̄ quotidie noua cibaria parāt, nihil reseruantes, nec reconditū vtentes, hodie appetentes hoc, cras illud, quorū varia est vita & victus. Hinc translatiue in diē viuere dicunt, q̄ nunq; manēt p̄feruantes in eadē sententia, sed quotidie noua depromunt. Salu. ait. Panē in diē mercari.

¶ In mediū relinquo, pulchre dicit. vt Q. Claudius apud Gelli. Nos inquit in mediū relinquemus. i. de hac re iā nihil decernemus, iudicabimus.

¶ In varijs modis cum ablatiue.

¶ Qn̄ in loco nos esse, p̄ qd̄ facere sc̄camus. vt in domo sum. in campo curro, v̄ etiā in tpe, et tūc eandē vim habet quā apud grecos v̄. Sed veteres nulla lege seruata accō, & abltō iungebāt, auctore Scruio, secundū quē Archaismus est in istis Vergilij vbi ait. Rapuitq; in fomite flammā, p in fomite. Itē in. x. Atq; in sem̄ tumido in pulmone recondit, p in pulmōnē. In eodē. Fusus perperā in petore barbā, p in pectus, et iterū in eodē. Dū pluit in terris, p in terras. Et alibi Medijs effusus in vndis, p in medias vndas. ¶ Qn̄ sc̄at. p. Verg. In magno munere Cysse esse sui dederat monumentū et pignus amoris. Dicimus quoq; (teste Diomede) hoc munus in magnū habeo. ¶ Qn̄ capit p̄ inter. Verg. Penthesilea furēs medijs in millibus ardet. In primis, p̄ inter primos, primas, v̄ p̄ prima, iuxta exigentiā substantiui subauditi, vt in primis potēs, si de masculo loquaris, intelligo inter primos, si de foēia, inter primas, qd̄ si nullū est substantiū refertur ad neutū genus, vt In primis venerare deos. q̄ si foēia inter mares nominēt, nō inter primas, aut prima intelligendū est, sed inter primos, vt in illo Verg. In primis regina quietū. Accipit in teucros aim. ¶ Pro p̄ vsurpat̄ hebrejs, vt in illo Pauli. In q̄ gratificauit nos in dilecto filio suo. i. p̄ dilectū filiū suū, & Locutus est nobis in filio.

¶ Sub varijs modis cū accō, & abltō.

¶ Qn̄ sc̄at ad locū, iungit accō. Sub tectū eamus. Verg. Pallentes animas sub tristia tartara mittit. Qn̄ sc̄at. Ver. Postestq; sub ipsos nitunt gradibus. Ita sub noctē. paulo aū noctē, hoc est, instante noctē, quali tpe ȳgente in noctē. Ita sub lucē. Verg. Sub noctē cura recurſat. Idē. Sub lucē exportāt calathis. Geli. li. 6. ca. x. Sub noctē priusq; aduersaſceret Athenas ad Socratē commeabar. Rursusq; sub lucē milia passūm redibat. Sub noctē fit in noctē. Sta. li. 5. syluarū ad somnū At nūc cheus aliquis longo sub noctē puellę Brachia nexa tenēs vltro te somne repellit. Qn̄ sc̄at circa, sc̄ciriter. Hora. in epi. Forte sub hoc tempus castellū euerte re p̄tor Nescio qd̄ cupiēs hortari cœpit eundē. L. iui. Vtrinq; legati fere sub idē tempus missi. Qn̄ sc̄at statim post, vt sub hęc v̄ba, et sub eo, p̄ post hęc, et postea. M. Tul. Sub eas aūt reddite sunt. Abltō iungit p̄ in. Verg. Nāq; sub ingenti lustrat dū singula templo. Idē. Quā semel in formē vasto vidisse sub antro, Et in

ppria scatione, Verg. Arma sub aduersa posuit radiantia quercu. Qñ fr ppe
Idē. Classēq; sub ipsa Antandro, & Phrygiæ molimur montibus Idæ.

¶ Super qñ locū fr magis accō q̄ abltō seruit. vt sedet sup lapidē. sup sedē. Itē p
vltra, Verg. Sup Garamantes et Indos Proferet imperiū. Sup numerū stellarū.

Hoc modo Verg. iunxit abltō. Noctē sup mediā tui sub matribus agni balaū
exercēt. i. vltra mediā noctē. i. maiorē eius partē, et addit Seruius esse bonā elocu
tionē si dicas legi noctē sup mediā. Super hęc oīa. i. præter. ¶ Qñ accipit. p de
iungit abltō. Ver. Multa sup Priamo rogītās sup Hectore multa. Itē. p in. Idē.

Hic tñ hac mecū poteris requiescere noctē Fronde sup viridi. Idē. Gemina sup
arbore sidūt. Qñ fr. p. Idē. Nec sup ipse sua molit laude laborē. Itē. Nil sup im
perio moueor. Qñq; absolute ponit in propria scatione. Plau. Hinc atq; hinc
sup. subterq; premor angustijs. Aliqñ. p desup. Ver. Hęc supere vallo ppectā
troes. Qñq; p insup & amplius. Ecce super moētis magna Diomedis ab vrbe

Legati Responſa ferūt. Aliqñ intelligit est. vt sit. p superest. Verg. O mihi sola
mei sup Aſtynactis imago Satis ac sup. Idē. Satis vna supq; vidimus excidia.

¶ Subter quoq; qñ locū fr potius accō. q̄ abltō iungitur. Persi. Ilia subter coctū
vulnus habes. Inuenit etiā cū abltō. Verg. Ferre iuuat subter densa testudine ca
sus. At subtus aduerbiū est nulli casui seruiēs, licet in sacris hęc legas. Dilataſti
gressus meos subtus me. Itē Subtus pedes meos. et in euang. Aug subtus lectū

ponit. in qbus subter dicendū erat. sicut in illo. Egressi sumus foras portā. extra
dicendū erat. nō foras. Licet apud grecos multa aduerbia prepositionē. vim ha
bēt. & seruiūt casibus. q̄ res fortasse decepit interpretē. ¶ Præpositiones est qñ
abundāt. est qñ deficit. est qñ aliē. p alijs ponunt tā apud grecos. q̄ apud nos.

Terē. in And. Accedo ad pedissequas. Idē in Eunu. Edicit ne vir quispiā ad eā
adeat. hic abundat ad. Verg. Euolat infœlix. et fœmineo vlulatu. Idē. His ma
nū Alcide contra statit. his ego suetus. deficit cū. Multa super Priamo rogītās.
sup. p de. Sub lucē. p an lucē.

¶ De constructione interiectionū.
Quia exclamantis est omni affectui seruit. siue dolentis. siue admiran
tis. siue indignantis. et constiuit cū ntō. accō. et vtō. Cice. in t. q. O ma
gna vis veritatis. q̄ contra oīm ingenia. calliditate. solertia. contraq; fi
ctas hoīm insidias se p seipsa defendit. Cū vtō. Terē. O salue o Pamphi
le. Persi. O Iane a tergo quē nulla ciconia pinſit. Cū accō. O fortunatos nimisū

sua sibi bona norint Agricolas. Persi. O curas hoīm. O quantū in rebus inane
est. Cice. O me miserū. Plau. O hoīem malū. vt dissimulat. Cice. de leg. O mi
rā memoriā Pomponi tuā. In his intelligit dico vlt qd simile. Tacēt qñq; o. Te
rē. Hoīem pditū. miserūq; et illū sacrilegū. Cice. in. 2. Phi. Hoīem vero oīm iā
nequissimū. q̄ nō dubitaret vel in foro alea ludere. Idē ad Planctū. Gratā famā
biduo añ victoriā de subsidio tuo. Plin. iuni. ad Octauū. Hoīem te patiētē ac
potius durū. q̄ tā insignes libros tā diu teneas. Vale. Maxi. Sine vllis imaginū
bus nobilē aim. Et est hęc differentia. q̄ si vehementer obstupeſcamus. indigne
mur. aut aliter affecti fuerimus o cū accō exprimimus. Sed i releuiori. remissio
riq; nec ita magne vehementię accm sine o ponimus. ¶ Heu interiectio dolo
ris constiuit cū ntō et accō. Heu pietas. heu pſica fides. heu stirpē inuisam. Te
rē. Heu me miserū.

¶ Hē interiectio corripientis seipsum. vpadmirantis. Hē
nos homunculi. hē hoīs audaciā. Plau. Hē mater mea ubi rē potiorē video. Idē
Hē voluptatē tibi. ¶ Proh ntō et accō iungit. Terē. in Phor. Proh deū immor
taliū fidē. Idē in Adel. Proh dij immortales facinus indignū qd narras Geta.
Etiā vtō. Plau. Proh scēte Iuppiter qd video. Et vt Priscianus vult aspirationē
in fine respuit. et circumflectit. ¶ Hei et vā cū dtō constiunt. Tibul. Hei mi
hi difficile est imitari gaudia falsa. Plau. Hei misero mihi. Idē. Vā misere mihi

Vt capiti tuo. Et (teste Diomede) cū æ diphthongo scribit̃, vt differat a coniu-
ctiōe ve, quæ sine diphthongo scribitur.

¶ Ah Coridon Coridon q. r. d. c. Ah tibi. Alij scribūt sine aspiratione, sicut pro .

Literæ apud Græcos sunt quatuor
& viginti.

Α α α	Αλφα	Alpha	a	ΑΥΛΩ
Β β β	Βήτα	Vita	b	
Γ γ γ	Γάμμα	Gamma	g	Τ
Δ δ δ	Δέλτα	Delta	d	Σ
Ε ε	Εψίλον	Epsilon	e	
Ζ ζ ζ	Ζήτα	Zita	z	
Η η η	Ητα	Ita	elongum	
Θ θ θ	Θήτα	Thita	th	
Ι ι ι	Ιωτα	Iota	i	Σ
Κ κ κ	Κάππα	Cappa	c	
Λ λ λ	Λάμβδα	Lambda	l	
Μ μ μ	Μυ	My	m	Σ
Ν ν ν	Νυ	Ny	n	
Ξ ξ ξ	Ξι	Xi	x	
Ο ο ο	Ομικρον	Omicron	o	
Π ρ ρ π	Ρι	Pi	p	Σ
Ρ ρ ρ	Ρω	Rho	r	Σ
Σ σ σ	Σίγμα	Sigma	s	
Τ τ τ	Τάυ	Taf	t	
Υ υ υ	Υψίλον	Ypsilon	y	
Φ φ φ	Φι	Phi	ph	
Χ χ χ	Χι	Chi	ch	
Ψ ψ ψ	Ψι	Psi	ps	
Ω ω ω	Ωμέγα	Omega	o magnū	

Vocales sunt septem α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ ρ σ τ υ φ χ ψ ω

æ af i ef i u

Dipht, propriae sex ω ου ει ευ οι ου

a i o y if of

Dipht, impropriae sex α β φ υ νυ ου

A 978329

Handwritten text at the top of the page, possibly a title or header, which is mostly illegible due to fading and bleed-through.

Handwritten section header, likely a title for a list or index, such as "List of names" or similar.

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50

Vertical text on the right side of the page, possibly a list of names or a column of data, which is also mostly illegible.